

Høgskolen i Innlandet

Fakultet for helse- og sosialvitenskap
Institutt for sosialvitenskap og veiledning

Kristine Sandøy

Masteroppgave

Tverrfaglig samarbeid - barnevernstjenesten og skolen

Interdisciplinary Collaboration -
Child Welfare Service and the School

Master i tverrfaglig arbeid med barn, unge og familier
MATBU

Vår 2023

Sammendrag

Denne masteroppgaven forsker på samarbeidet mellom barnevernstjenesten og skolen. Mange barn, unge og familier med sammensatte utfordringer og behov har kontakt med barnevernstjenesten i løpet av livet. Bakgrunnen for masteroppgaven er at samarbeid mellom barnevernstjenesten og skolen er viktig for barnets utvikling. Skolen er en av de arenaene barnet tilbringer mest tid på som barn. Forskning viser at mange barn som har hatt kontakt med barnevernet strever med det skolefaglige både som barn og i voksen alder. Ofte har de som strever med det skolefaglige også utfordringer når det kommer til psykisk helse og atferdsuttrykk som angst og depresjon eller aggressivitet (Hansen et al., 2020).

Masteroppgavens problemstilling er følgende:

Hvilke faktorer opplever barnevernsansatte og skoleansatte bidrar til godt samarbeid eller konflikt, og hvordan kan dette få betydning for samarbeidet?

For å belyse problemstilling har studien følgende forskningsspørsmål:

- *Hva fremhever de ansatte som viktig eller utfordrende i samarbeidet?*
- *Hvilke perspektiver har de ansatte på barnets situasjon?*
- *Hvordan virker samarbeidet med foreldrene inn på det tverrfaglige samarbeidet?*

Det teoretiske rammeverket for masteroppgaven består av samarbeid og tverrfaglig samarbeid, konflikthåndtering og samarbeidskompetanse. Her gjøres det rede for systemisk forståelse og kommunikasjon, samt relasjonskompetanse. Den teoretiske rammen inkluderer også utsatte barn, unge og familier, samt samarbeid med foreldre. Masteroppgaven er en kvalitativ studie med semistrukturerte intervjuer som metode. Det intervjues tre ansatte fra barnevernstjenesten og fire ansatte fra barneskolen. Intervjuene er gjennomført fysisk og digitalt på Zoom. Det benyttes en fenomenologisk og hermeneutisk tilnærming. Det er brukt en tematisk analyse.

Funnene viser at informantene i stor grad fremhever viktige og utfordrende sider ved de samme hovedområdene. Funnene viser at hvordan instansene organiserer det tverrfaglige samarbeidet har betydning for samarbeidet mellom instansene. Det gjelder også hvordan det tverrfaglige samarbeidet organiseres i praksis rundt det enkelte barnet. Forankring i ledelse og samarbeidskultur fremheves. Andre funn viser at kommunikasjon, informasjon og kjennskap til hverandre er nøkkelementer. Det er spesielt kjennskap til barnevernstjenesten som har betydning for informantene.

Videre viser funnene at samarbeidet mellom barnevernstjenesten og skolen ofte skjer når situasjonen er anstrengt. De ansattes konflikthåndtering og samarbeidskompetanse er av stor betydning for samarbeidet. Hvordan instansene forstår barnets situasjon, samt samarbeid med foreldrene, er også av stor betydning. Funnene diskuteres opp mot det teoretiske rammeverket. Funnene diskuteres ut fra at god ledelse og samarbeidskultur legger til rette for et godt samarbeid, kunnskap og deling av informasjon, samt samarbeid når situasjonen er anstrengt.

Abstract

This master's thesis examines the collaboration between the Child Welfare Service and the schools. Many children, young people and families with complex challenges and needs come in contact with the Child Welfare Service at some point during their lives. The purpose for this master's thesis is to highlight the importance of collaboration between the Child Welfare Service and the schools, and how this has a key impact on the child's development. One of the arenas where a child spends the most time, is at school. Research shows that many children who have had contact with Child Welfare Services struggle with academics both as children and as adults. Often times those who struggle with academics also have challenges when it comes to mental health and behavioral expressions such as anxiety and depression or aggressiveness (Hansen et al., 2020).

The Master's thesis' explore the following:

Which factors do social workers and school staff experience as contributing to good cooperation or conflict, and how can this have an impact on their collaboration?

To shed light on the issue, the study has the following research questions:

- *What do the employees highlight as important or challenging in the collaboration?*
- *What perspectives do the staff have on the child's situation?*
- *How does the cooperation with the parents affect the interdisciplinary collaboration?*

The theoretical framework for the master's thesis consists of cooperation and interdisciplinary collaboration, conflict management and cooperation skills. Systemic understanding and communication, and relational competence are explained here. The theoretical framework also includes vulnerable children, young people and families, as well as cooperation with parents. The master's thesis is a qualitative study with semi-structured interviews as method. Three employees from the Child Welfare Service and four employees from the primary school are interviewed. The interviews are conducted physically and digitally on Zoom. A phenomenological and hermeneutic approach is used. A thematic analysis has been used.

The findings indicate that the informants largely highlight important and challenging aspects of the same main areas. The results show that how the agencies organize the interdisciplinary collaboration is important for the collaboration between the agencies. It also applies to how the interdisciplinary collaboration is organized in practice around the individual child.

Anchoring in management and a culture of collaboration are emphasized. Other findings show that communication, information and familiarity with each other are key elements. Knowledge of the Child Welfare Service is particularly important for the informants.

Furthermore, the results show that the collaboration between the Child Welfare Service and the school often occur when the situation is strained. The employees' conflict management and cooperation skills are of great importance to the cooperation. How the authorities understand the child's situation, as well as cooperation with the parents, is also of great importance. The results are discussed in light of the theoretical framework. The results are discussed on the basis that good management and a culture of cooperation facilitate good cooperation, knowledge and sharing of information, as well as cooperation when the situation is strained.

Forord

Et stort prosjekt er nå i havn. Det kjennes godt. De to siste årene har jeg jobbet frem mot nettopp denne dagen hvor jeg endelig kan levere fra meg masteroppgaven. Det har vært to utfordrende, men interessante og lærerike år. Det har vært utfordrende å balansere skivingen av en masteroppgave og 100 % jobb. Det viste seg å være mulig selv om jeg har hatt mine tvil.

Jeg vil gjerne takke familie, venner og kollegaer. Takk for at dere har hatt troen på meg og kommet med støtte og oppmuntring. Takk for gode refleksjoner, diskusjoner og hjelp til korrekturlesing.

Jeg vil takke min veileder Heidi Linnerud. Du har delt din kunnskap og bidratt med spennende diskusjoner, kritisk refleksjon og oppmuntrende ord. En stor takk går til informantene som i en hektisk hverdag har tatt seg tid til å bli intervjuet. Dere har delt deres erfaringer, opplevelser og perspektiver. Dere har bidratt til å kaste lys på et viktig tema.

Samarbeid mellom barnevernstjenesten og skolen er viktig i arbeidet med utsatte barn og unge. Jeg håper denne masteroppgaven kan være med å kaste lys på dette viktige samarbeid.

God lesing!

Sandefjord, 15. mai 2023

Kristine Sandøy

Innholdsfortegnelse

Sammendrag.....	I
Abstract	III
Forord	V
1 Innledning	2
1.1 Bakgrunn for valg av tema og problemstilling.....	2
1.2 Begrepsavklaring og avgrensning.....	4
1.2.1 <i>Barnet og foreldrenes medvirkning</i>	<i>5</i>
1.3 Masteroppgavens relevans	6
1.4 Masteroppgavens disposisjon.....	6
2 Kunnskapsstatus	7
2.1 Lovverk	7
2.1.1 <i>Taushetsplikt og adgang til å dele opplysninger.....</i>	<i>7</i>
2.1.2 <i>Bekymringsmeldinger og skolens meldeplikt til barnevernstjenesten.....</i>	<i>8</i>
2.2 Kunnskapsstatus for tverrfaglig samarbeid om utsatte barn og unge.....	10
2.2.1 <i>Nasjonal veileder - Samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier.....</i>	<i>11</i>
2.2.2 <i>Tidligere forskning på samarbeid mellom barnevernstjenesten og skolen.....</i>	<i>12</i>
3 Teoretisk rammeverk	14
3.1 Samarbeid og tverrfaglig samarbeid	14
3.2 Konflikthåndtering.....	15
3.3 Samarbeidskompetanse.....	16
3.3.1 <i>Systemisk forståelse og kommunikasjon</i>	<i>17</i>
3.3.2 <i>Relasjon og relasjonskompetanse</i>	<i>18</i>
3.4 Utsatte barn, unge og familier	19
3.4.1 <i>Samarbeid med foreldre og foreldrenes medvirkning</i>	<i>20</i>
4 Forskningsdesign og metode.....	22
4.1 Vitenskapsteoretisk forankring	22
4.2 Kvalitativ metode.....	23
4.2.1 <i>Utvalg.....</i>	<i>23</i>
4.2.2 <i>Intervjuguide og gjennomføring av intervjuene.....</i>	<i>24</i>
4.3 Analyse av data.....	25
4.3.1 <i>Transkribering</i>	<i>25</i>
4.3.2 <i>Analyse og valg av analysestrategi</i>	<i>26</i>
4.4 Etisk refleksjon og kvalitetskrav.....	27
4.4.1 <i>Personvern og informert samtykke</i>	<i>27</i>

4.4.2 Etiske overveielser og refleksjoner	28
4.4.3 Forskeren.....	29
4.4.4 Gyldighet og pålitelighet.....	30
4.4.5 Styrker og svakheter ved valg av metode og design	31
5 Presentasjon av funn.....	33
5.1 Hva fremhever skoleansatte som viktig eller utfordrende i samarbeidet?.....	33
5.1.1 Organisering, kommunikasjon og ledelse	33
5.1.2 Dialog med barnevernstjenesten og deling av informasjon.....	34
5.1.3 Informasjon og kunnskap om barnevernstjenesten	37
5.1.4 Relasjon og samarbeidskompetanse	38
5.2 Hva fremhever barnevernsansatte som viktig eller utfordrende i samarbeidet?	38
5.2.1 Ledelse, struktur og organisering av samarbeidet	39
5.2.2 Nettverkskontakter og skolens kjennskap til barnevernstjenestens arbeid.....	40
5.2.3 Forventninger til barnevernstjenestens rolle og avklaringer av ansvarsområder.....	42
5.2.4 Relasjon og samarbeidskompetanse	43
5.3 Samarbeid med foreldre	44
5.3.1 Skolens opplevelse av samarbeid med barnevernstjenesten og foreldrene	44
5.3.2 Barnevernstjenestens opplevelse av samarbeid med skolen og foreldrene.....	46
5.4 Perspektiver på barnets situasjon	48
5.4.1 Skolens perspektiv på barnets situasjon	48
5.4.2 Barnevernstjenestens perspektiv på barnets situasjon	49
5.5 Oppsummering av hovedfunn.....	51
6 Diskusjon.....	52
6.1 God ledelse og samarbeidskultur legger til rette for et godt samarbeid	52
6.2 Kunnskap og deling av informasjon	55
6.2.1 Kjennskap til hverandre og deling av informasjon	55
6.2.2 Dialog og kommunikasjon rundt bekymringsmeldinger	59
6.3 Samarbeid når situasjonen er anstrengt	62
6.3.1 Samarbeidskompetanse og konflikthåndtering	62
6.3.2 Ulike synsvinkler på barnets situasjon har betydning for samarbeidet.....	65
6.3.3 Foreldresamarbeid har betydning for samarbeidet.....	67
7 Konklusjon	71
Referanser	73

Liste over figurer

Vedlegg

Vedlegg 1: Vurdering fra Sikt: behandling av personopplysninger

Vedlegg 2: Informert samtykke

Vedlegg 3: Intervjuguide for intervju med skoleansatte

Vedlegg 4: Intervjuguide for intervju med barnevernsansatte

1 Innledning

Mange barn, unge og familier med sammensatte utfordringer og behov har kontakt med barnevernstjenesten i løpet av livet. Samarbeid mellom barnevernstjenesten og skolen er viktig for barnets utvikling da skolen er en av de arenaene barnet tilbringer mest tid på som barn. Forskning viser at mange barn som har hatt kontakt med barnevernet strever med det skolefaglige både som barn og i voksen alder. Ofte har de som strever med det skolefaglige også utfordringer når det kommer til psykisk helse og atferdsuttrykk som angst og depresjon eller aggressivitet. Samarbeid mellom tjenestene til utsatte barn, unge og familier gir mer helhetlige tjenester som øker muligheten for at barn får rett hjelp til rett tid. Dette må forstås systemisk da barnet påvirker og påvirkes av systemene og menneskene barnet omgås (Hansen et al., 2020).

1.1 Bakgrunn for valg av tema og problemstilling

Skolens betydning for tidlig innsats for sårbare barn og familier er stor. Tidlig innsats i barneskolen kan være forebyggende for barnets videre utvikling. Statistisk er skolen en av de instansene som sender flest bekymringsmeldinger til barnevernstjenesten (Barne- ungdoms- og familiedirektoratet [Bufdir], u.å.-b). Dette understreker betydningen av et godt samarbeid mellom barnevernstjenesten og skolen. I arbeidet med utsatte barn og unge møter barnevernstjenesten og skolen ulike problemstillinger som kan påvirke deres samarbeid. Det kan oppstå konflikter som gjør det vanskelig å få til et godt samarbeid til det beste for barnet. Skolen har ansvar for mange elever og hensynet til de mange skal veies opp mot det enkelte barnets behov. Barnevernstjenesten har på sin side ofte høyt tidspress, stor arbeidsmengde og varierte arbeidsoppgaver. For at barnevernstjenesten skal kunne utføre sine oppgaver er det viktig at befolkningen har støtte og tillit til barnevernstjenesten. Om ikke barnevernstjenesten har tillit, eller således legitimitet, risikerer en at de som er bekymret for et barn ikke kontakter barnevernstjenesten. Barnevernstjenesten er avhengig av gode samarbeid med andre, både med privatpersoner og andre instanser (Bunkholdt & Kvaran, 2021, s. 18-19). I lys av dette ønsker jeg å forske på samarbeidet mellom barnevernstjenesten og skolen.

Når en familie mottar hjelpetiltak fra barnevernstjenesten er det ikke nødvendigvis omsorgssvikt som fører til hjelpetiltak, men en helhetlig vurdering av barnets omsorgssituasjon. Det innebærer at tiltakene som iverksettes må ta hensyn til de ulike faktorene som påvirker barnets omsorgssituasjon. Dette fremhever betydningen av at instansene rundt barna og familiene må jobbe sammen (Bunkholdt & Kvaran, 2021, s. 212). Barnevernstjenestens ansvarsområde er krevende og komplekst.

Deres arbeid bygger på flere grunnleggende prinsipper, som barnets beste, mildeste inngrep, det biologiske prinsipp og barnets rett til medvirkning. Det innebærer at barnevernstjenesten ikke skal gripe inn i familielivet mer enn nødvendig. Tiltakene skal være tilstrekkelige og stå i forhold til det tiltakene retter seg mot. Det biologiske prinsipp handler om barnet og foreldrenes rett til familieliv. Et barn ikke skal skilles fra sin familie med mindre det er helt nødvendig med hensyn til barnet (Bufdir, 2023). Barnevernstjenestens arbeid skal være forsvarlig. Samarbeid med barnet, foreldrene og barnets nettverk er også viktige prinsipper. Det er en økende trend at hjelpetiltakene retter seg mot den helhetlige oppfølgingen av barnet. Det innebærer samarbeid med barnets nettverk og relevante instanser. Her er samarbeidsmøter et mye brukt tiltak. Av barn i barneskolealder som hadde hjelpetiltak i 2021 hadde nesten 20 % hjelpetiltak rettet mot samarbeid med nettverk og instanser i 2021 (Bufdir, u.å.-a). I lys av dette ønsker jeg å se nærmere på hva som bidrar til et godt samarbeid mellom barnevernstjenesten og skolen, samt hva som bidrar til konflikter. I lys av det ønsker jeg også å se nærmere på hvordan dette kan få betydning for samarbeidet og hvordan de ansatte i barnevernstjenesten og skolen opplever samarbeidet. Masteroppgaven har fått følgende problemstilling:

Hvilke faktorer opplever barnevernsansatte og skoleansatte bidrar til godt samarbeid eller konflikt, og hvordan kan dette få betydning for samarbeidet?

For å belyse problemstillingen vil det være relevant å få frem hvilke faktorer de ansatte selv fremhever som viktige eller utfordrende for samarbeidet. Det samarbeides både om og med, barn og foreldre. For å belyse problemstillingen vil det derfor være relevant å se nærmere på hvordan de ansatte ser og forstår barnets situasjon. Det vil også være relevant å se hvordan de ansatte opplever at samarbeidet med foreldrene får betydning for det tverrfaglige samarbeidet. For å belyse problemstillingen har masteroppgaven fått følgende forskningsspørsmål:

- *Hva fremhever de ansatte som viktig eller utfordrende i samarbeidet?*
- *Hvilke perspektiver har de ansatte på barnets situasjon?*
- *Hvordan virker samarbeidet med foreldrene inn på det tverrfaglige samarbeidet?*

I neste kapittel vil jeg redegjøre for noen sentrale begreper og avgrensninger som gjelder for masteroppgaven.

1.2 Begrepsavklaring og avgrensning

I denne oppgaven forskes det på samarbeid mellom kommunale barneskoler, heretter skoler, og den kommunale barnevernstjenesten. Informantene kan ha erfaringer knyttet til samarbeid om eldre barn. Der det i prosjektet omtales øvrige skoler vil dette bli presisert i teksten. Forskingen gjøres gjennom intervjuer med ansatte fra de to instansene. Det tas utgangspunkt i deres opplevelser. Skoleansatt brukes om informantene fra skole. Det vil være lærer eller avdelingsleder/inspektør. Når skoleansatte brukes utenom informantene gjelder det alle ansatte på en skole, men mindre annet er presisert. Barnevernsansatt vil generelt bety kontaktperson/saksbehandler eller familieveileder i barnevernstjenesten. Det omtales ulike trinn eller faser av en barnevernssak. En barnevernssak starter med en bekymringsmelding. Barnevernstjenesten har en uke på å vurdere om det skal åpnes en undersøkelse. Da går meldingen enten over i undersøkelsesfasen eller den henlegges. Deretter har barnevernstjenesten tre måneder på å undersøke barnets helhetlige omsorgssituasjon. Etter en undersøkelse kan saken gå videre til tiltak, tiltaksfasen, eller henlegges. En familie kan ha tiltak samtidig med en pågående undersøkelse (Barnevernsloven, 2021, §§ 2-1, 2-2 og 3-1).

Samarbeidet gjelder tverrfaglig samarbeid om utsatte barn og unge. I denne masteroppgaven gjelder det barn som har sammensatte utfordringer på flere områder. Barna har behov for hjelp fra ulike instanser og det er mulig å identifisere risikofaktorer som predikerer en negativ utvikling eller at barnet kommer til å oppleve utfordringer i livet. Det handler om barn og unge med risiko for å utvikle emosjonelle, psykiske, fysiske og faglige problemer. Det kan være barn med atferdsvansker og barn som har vært utsatt for omsorgssvikt og vold (Hansen et al., 2020, s. 21-22).

Samarbeid og samordning blir ofte brukt om hverandre når det snakkes om samarbeid. Mens samarbeid handler om selve samspillet, om vilje og evne til å samarbeide med andre, er samordning mer på systemnivå. Samordning handler om at de ulike tjenestene skal systematiseres slik at de ikke motvirker hverandre. Samordning bærer med seg større grad av forpliktelse, bruk av ressurser og tid (Glavin & Erdal, 2018, s. 24-26). I denne masteroppgaven vil det primært handle om samarbeid. Det er samarbeid som benyttes som begrep selv om prosjektet også tar for seg faktorer som er mer på systemnivå eller rettet mot samordning av tjenester. Med samarbeid mener jeg både formaliserte samarbeidsformer som samarbeidsmøter og mer uformelle samarbeid.

Tverrfaglig samarbeid handler om samarbeid på tvers av yrker og profesjoner hvor de ulike faggruppene jobber sammen mot et felles mål. Det tverrfaglige samarbeidet kan også kalles for tverrsektorielt, tverretatlig og tverrprofesjonelt ut fra om det samarbeides på tvers av sektorer,

etater eller profesjoner. Tverrfaglig samarbeid er en viktig metode for å få til resultater og felles mål. Det er ikke et mål i seg selv. For å få til gode helhetlige tjenester må det tverrfaglige samarbeidet være godt (Glavin & Erdal, 2018, s. 15-16). Ofte brukes de ulike begrepene om hverandre. Tverrfaglig samarbeid synes å være mest brukt og det begrepet informantene selv bruker. I denne oppgaven har jeg valgt å bruke tverrfaglig samarbeid som hovedbegrep selv om det også handler om samarbeid på tvers etater.

Ekeland (2022) fremhever at konflikt og samarbeid ikke utelukker hverandre. På den ene siden kan konflikt i seg selv stimulere til kritisk refleksjon, nytenkning og utvikling. På den andre siden kan det føre til lite konstruktive samarbeid om konfliktene ikke håndteres på en god måte (Ekeland, 2022, s. 17). Faktorer for konflikt og godt samarbeid vil i denne sammenhengen handle om de elementene eller komponentene som utfordrer og bidrar til konflikt, samt faktorer som bidrar til konstruktive samarbeid eller som kan forstås som suksessfaktorer.

1.2.1 Barnet og foreldrenes medvirkning

Barnets beste er et grunnleggende hensyn. Det skal være avgjørende i alle forhold som berører barn. Barnets stemme er sentralt for vurderingen av barnets beste. Barnets stemme skal bli hørt og ilagt vekt etter barnets alder og modenhet (Barnekonvensjonen, 1989, art. 3 og 12). I arbeid med barn og unge er foreldrene barnets viktigste støttespillere. Et godt samarbeid med barnets foreldre er grunnleggende (Glavin & Erdal, 2018, s. 171). For barn i barneskolealder vil det av ulike grunner, som alder og modenhet, ofte være foreldrene som forvalter barnets stemme på vegne av barnet. Dette går også frem av foreldreansvaret (Barneloven, 1981, §§ 30, 31). Det er alltid barnet som er hovedpersonen og det er viktig at barn har en selvstendig rett til å bli hørt. Barnets stemme og medvirkning må sikres gjennom trygt å kunne uttale seg i samtaler med foreldrene, barnevernstjenesten eller skolen i forkant av for eksempel et samarbeidsmøte. Barnet må også gis nødvendig informasjon i etterkant. I tillegg er det viktig at instansene legger til rette for at foreldrene får reell brukermedvirkning. Med brukermedvirkning menes her at foreldrene skal ha medbestemmelse og reell mulighet til å innvirke på beslutninger som angår dem, deres barn og livssituasjon. Dette fortsetter at foreldrene inkluderes fra et tidlig stadium og at de også tildeles makt eller myndighet slik som hjelpeapparatet (Rønning, 2007, s. 37-38). Denne oppgaven vil bygge på verdiene som er gjort rede for i dette kapitlet. Imidlertid handler masteroppgaven om ansatte i barnevernstjenesten og skolen. Det er deres opplevelser, meninger og oppfatninger som er sentralt. Barnets beste, samt barnet og foreldrenes medvirkning, vil likevel være sentrale faktorer.

1.3 Masteroppgavens relevans

I 2022 trådte det i kraft endringer i samarbeidsbestemmelsene i 14 velferdstjenestelover. Lovendringene skal styrke oppfølgingen til utsatte barn og unge gjennom bedre samarbeid mellom velferdstjenestene. Lovendringene gjelder omfatter også barnevernstjenesten og skolen (Barnevernsloven, 2021, § 15-8; Opplæringsloven, 1998, § 15-8). Det er stort fokus på tverrfaglig samarbeid. Til tross for det er det utfordrende i praksis. Det foreligger en del forskning på samarbeidet mellom barnevernstjenesten og skolen. Forskningen viser at det oppstår en del konflikter og utfordrende forhold i samarbeidet. Som vist til innledningsvis er samarbeidet mellom barnevernstjenesten og skolen viktig for barnets utvikling. Denne masteroppgaven kan være med å kaste lys på hva som utfordrer samarbeidet, og hva som bidrar til et godt samarbeid.

1.4 Masteroppgavens disposisjon

I kapittel 1 har det blitt redegjort for formålet med masteroppgaven, relevante begreper og avgrensninger. I den videre fremstillingen vil kunnskapsstatus bli presentert i kapittel 2. Her vil det redegjøres for relevant lovverk. Jeg vil kort gjøre rede for kunnskapsstatus for tverrfaglig samarbeid om utsatte barn og unge før jeg ser på tidligere forskning på samarbeidet mellom barnevernstjenesten og skolen. Videre tar kapittel 3 for seg masteroppgavens teoretiske rammeverk som består av samarbeid og tverrfaglig samarbeid, konflikthåndtering, samarbeidskompetanse og utsatte barn og familier. I kapittel 4 vil jeg gjøre rede for bakgrunn for valg av metode og masteroppgavens metodiske føringer. Deretter vil jeg i kapittel 5 presentere funn før jeg i kapittel 6 diskuterer funnene opp mot relevant teori. Avslutningsvis vil jeg i kapittel 7 oppsummere prosjektet og funnene.

2 Kunnskapsstatus

I kapittel 2.1 vil jeg redegjøre for lovverk som er relevant for å belyse problemstillingen. Det redegjøres for bestemmelsene om taushetsplikt og adgang til å dele opplysninger, samt bekymringsmeldinger og skolens meldeplikt. I Kapittel 2.2 vil jeg kort gjøre rede for kunnskapsstatus for tverrfaglig samarbeid om utsatte barn og unge, samt den nye nasjonale veilederen for samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier. Til slutt i kapittelet vil jeg se på tidligere forskning på samarbeid mellom barnevernstjenesten og skolen.

2.1 Lovverk

I samarbeid med foreldrene bygger skolens arbeid på verdiene i formålsparagrafen, jf.

Opplæringsloven § 1-1. Dette er verdier som respekt for menneskeverdet, nestekjærlighet, likeverd og solidaritet. Opplæringen skal gi historisk kunnskap og stimulere til kritisk tenkning, samt bidra til sosial læring og støtte i barnets utvikling (Kunnskapsdepartementet, 2017). Opplæringen skal være likeverdig for alle, inkluderende og tilpasset den enkeltes behov (Overland, 2006).

Barnevernstjenestens arbeid følger barnevernsloven og skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid (Barnevernsloven, 2021, § 1-1). Deres kjerneoppgaver innebærer å vurdere bekymringsmeldinger, gjennomføre undersøkelser av barnets omsorgssituasjon og treffe vedtak om hjelpetiltak. Videre skal barnevernstjenesten forberede saker for behandling i barneverns- og helsenemnda og iverksette og følge opp tiltakene som nemnda beslutter (Barnevernsloven, 2021, §§ 14-1, 15-3).

2.1.1 Taushetsplikt og adgang til å dele opplysninger

Både ansatte i skolen og barnevernstjenesten har taushetsplikt. Taushetsplikten skal ivareta hensynet til barnet og familiens personvern, samt integritet. Taushetsplikten innebærer at en ikke kan videreformidle opplysninger en får gjennom sitt arbeid til andre. En skal hindre at andre som ikke har rett på det får opplysninger om familiens personlige forhold (Opplæringsloven, 1998, § 15-1; Forvaltningsloven, 1967, § 13 til 13e). Taushetsplikten er ikke til hinder for at instansene videreformidler opplysninger der det er nødvendig for å unngå fare for liv og helse. Andre unntak fra taushetsplikten kan være dersom opplysningene er anonymiserte eller allerede kjente for dem opplysningene videreformidles til. Samtykke er det vanligste unntaket (Forvaltningsloven, 1967, §§ 13a til 13c). Barnevernstjenesten har i tillegg en særskilt taushetsplikt. Barnevernstjenestens taushetsplikt er omfattende og kan ofte føre til misforståelser eller uenigheter i tverrfaglig samarbeid

(Bunkholdt & Kvaran, 2021, s. 250). Tillit fra den aktuelle familien og den øvrige befolkningen er essensielt for at barnevernstjenesten skal kunne utføre sitt arbeid på en forsvarlig måte. For at barnevernstjenestens arbeid skal være legitimt må det også være åpent for innsyn fra omverden. Det innebærer at de barnevernsansatte må ha kunnskap nok til å praktisere taushetspliktreglene slik at en ikke skjuler sitt arbeid ved å henvise til taushetsplikten (Bufdir, 2023, s. 91-102).

For å ivareta sitt arbeid på en forsvarlig måte har barnevernstjenesten mulighet til å innhente opplysninger fra andre instanser. Det medfører at de får tilgang på sensitive opplysninger. I lys av sitt arbeid har barnevernstjenesten også ansvar for å videreformidle opplysninger der dette er nødvendig av hensynet til barnets beste. Det betyr at barnevernstjenesten også har en opplysningsrett. Det innebærer at barnevernstjenesten må gjøre konkrete vurderinger ut fra konkrete situasjoner, om hvilken informasjon det er nødvendig å videreformidle. Det gjelder også de gangene barnevernstjenesten har samtykke fra foreldrene. Dersom vilkårene er til stede kan barnevernstjenesten pålegge skolen om å gi opplysninger (Bufdir, 2023, s. 91-115). Når det kommer til hjelpetiltak fra barnevernstjenesten vil det i de fleste tilfeller dreie seg om frivillige hjelpetiltak som foreldrene må samtykke til. Foreldrene og barnas ønsker, samt motivasjon og vilje til å ta imot hjelp, vil ha betydning for hvilke tilbud som tilbys og iverksettes, eller om saken henlegges på grunn av manglende samtykke (Christiansen & Kojan, 2016, s. 100). 91

2.1.2 Bekymringsmeldinger og skolens meldeplikt til barnevernstjenesten

Skolen har opplysningsplikt, eller meldeplikt, til barnevernstjenesten. Av opplæringsloven går det frem at skolen skal være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barnevernstjenesten. De skal uten hinder av taushetsplikten, og uten ugrunnet opphold, melde fra til barnevernstjenesten når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet, utsatt for alvorlig omsorgssvikt eller mangler i omsorgen. Dette gjelder også om et barn har vist alvorlige atferdsvansker gjennom alvorlige og gjentatt atferdsvansker eller rusproblematikk. I tillegg gjelder meldeplikten når skolen har grunn til å tro at et barn med alvorlig sykdom ikke kommer til behandling, om et spesielt hjelpetrengende barn ikke får dekt sine særlige behov eller om det er grunn til å tro at barnet blir utsatt for menneskehandel (Opplæringsloven, 1998, § 15-3).

Kriteriene for meldeplikten er strenge. Dette er blant annet på bakgrunn av hensynet til privatliv og tillit til hjelpeapparatet. Bekymringen skal være av en alvorlig karakter (Ohnstad & Gudheim, 2019, s. 17). I forarbeidene til den nye barnevernsloven blir det presisert at barnevernstjenestens mål er å hjelpe barnet og familien tidlig slik at større inngripen som omsorgsovertakelse ikke blir nødvendig.

Selv om hjelpebehovet ikke er så omfattende at det er nødvendig med omsorgsovertakelse, skal hjelpebehovet være av noe omfang. Barn og familier kan ha behov for hjelp og tiltak uten at dette faller innunder barnevernstjenestens ansvar. Dette faller innunder kommunens overordnede forebyggingsansvar. Det vektlegges at kommunens helhetlige tjenestetilbud skal bidra til at færre barn faller innunder barnevernstjenesten (Prop. 133 L. (2020-2021), s. 154-155).

Det kan være utfordrende å vite når meldeplikten inntreffer. En barnevernssak starter med en bekymringsmelding. Ohnstad og Gudheim (2019) peker på at bruken av ordet bekymring kan være misvisende. Ordet blir ikke brukt i lovhomeelen og mange misforstår og tror at en generell bekymring for barnet er nok. Det er en vanlig misforståelse. Andre vanlige misforståelser er at meldeplikten blir oppfylt om en tenker at barnet vil ha behov for hjelpetiltak eller at tidlig innsats og rett hjelp til rett tid innebærer kontakt med barnevernstjenesten (Ohnstad & Gudheim, 2019, s. 26-27). For at meldeplikten skal være oppfylt må situasjonen være av en større alvorlighetsgrad. Det vil si at ved atferdsvansker utløses meldeplikten først når barnet viser alvorlige atferdsvansker. Dette betyr at lovbrudd i seg selv ikke utløser meldeplikten. Lovbruddet må være særlig alvorlig eller gjentatt (Ohnstad & Gudheim, 2019, s. 21-22). Det innebærer at meldeplikten ikke er oppfylt selv om barnet ikke har det ideelt slik situasjon er. Om skolen får ny informasjon som utløser meldeplikten rett etter at de har sendt inn en bekymringsmelding skal skolen på nytt melde til barnevernstjenesten. Meldingen kan ikke være anonym da skolen er en offentlig melder. Meldingen trenger ikke å være bevist, men det skal være en konkret mistanke. Videre er det opp til barnevernstjenesten å vurdere bekymringen. Skolen bør tilstrebe å samarbeide med foreldrene om meldingen selv om meldeplikten er oppfylt. Unntak er ved alvorlig hendelser som vold eller overgrep. Dersom det er et utfordrende skole-hjem-samarbeid eller hvor skolen og foreldrene er uenige om barnets behov for tilrettelegging vil meldeplikten som utgangspunkt ikke være oppfylt (Kunnskapsdepartementet, 2012; Utdanningsdirektoratet, 2021). I situasjoner hvor skolen er bekymret, men situasjonen er ikke så alvorlig, trenger skolen samtykke fra foreldrene.

Når skolen har sendt en bekymringsmelding til barnevernstjenesten skal skolen få tilbakemelding om meldingen er registrert, henlagt eller gått videre til undersøkelse. Om meldingen går videre til undersøkelse skal skolen få beskjed om undersøkelsen blir henlagt eller går til tiltak. Bakgrunnen for dette er særlig hensynet til samarbeidet mellom barnevernstjenesten og skolen. Skolen kan bli usikre på om og hvordan deres bekymring og beskrivelser har blitt tolket og fulgt opp. Når skolen ikke får tilbakemelding kan barnevernstjenesten oppleves lukket (Eriksen & Germeten, 2012, kap. 3). Barnevernstjenestens undersøkelse skal gjennomføres systematisk og så skånsomt som mulig. I de fleste undersøkelser vil det være nødvendig å innhente opplysninger fra blant annet skole. Det er

barnevernstjenesten som vurderer hvilke opplysninger som er nødvendig å innhente. Det må gjøres en konkret vurdering ut fra hver situasjon. Spørsmålene skal ikke være ferdig utfylt, men ta utgangspunkt i bekymringsmeldingen og det som er nødvendig for å belyse situasjonen. Skolen har krav på tilbakemelding på om saken henlegges eller går til tiltak, men skolen har ikke krav på tilbakemelding på hvordan barnet blir fulgt opp. Barnevernstjenesten har mulighet til å opplyse om det dersom det er nødvendig for at skolen skal kunne følge opp barnet. Foreldrene må ellers samtykke til at barnevernstjenesten deler opplysninger med skolen. Selv om barnevernstjenesten vurderer at opplysningene er nødvendig å videreformidle til skolen bør barnevernstjenesten tilstreber å få samtykke fra foreldrene. Det handler om å ivareta tilliten til barnevernstjenesten (Bufdir, 2023).

2.2 Kunnskapsstatus for tverrfaglig samarbeid om utsatte barn og unge

Sentrale dokumenter viser at tverrfaglig og tverretatlig samarbeid er viktig for å sikre god kvalitet og sammenheng i tjenestene til barn og unge med sammensatte vansker. Her kan nevnes NOU-en «Det du gjør, gjør det helt» om bedre samordning av tjenester for utsatte barn og unge. Her kom det frem at eksisterende hjelpetilbud var uoversiktlig og vanskelig å samle informasjon om. Hjelpen var ofte personavhengig fremfor systemavhengig. Hjelpernes holdning til samarbeid, samt deres samarbeidskompetanse, avgjorde ofte om det ble et godt samarbeid eller ikke (NOU 2009: 22). Videre ble samhandlingsreformen vedtatt i 2012. Den legger føringer for en tydeligere og sterkere satsing på kommunale tjenester, folkehelsearbeid og forebygging. Det vektlegges behov for lovpålagte samarbeidsavtaler mellom de kommunale og regionale tjenestene (Innst. 429 S (2010–2011), s. 39-40). Barnevernsreformen som trådte i kraft i 2022 kan også nevnes. Reformen flytter mye av ansvaret for barnevernet til kommunene. Reformen skal styrke det forebyggende arbeidet i kommunene. Det krever tidlig innsats og innsatsen må iverksettes i hele oppvekstsektoren. Det medfører at reformen er en oppvekstreform. Ved tidlig innsats i oppvekstsektoren skal reformen bidra til at ressursene og oppgavene i barnevernstjenesten blir mer effektive (Bufdir, u.å.-c). Som vist innledningsvis fikk vi også i 2022 endringer i samarbeidsbestemmelsene i 14 velferdstjenestelover. I forbindelse med dette kom det en nasjonal veileder for samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier (Prop. 100 L (2020-2021)).

2.2.1 Nasjonal veileder - Samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier

Det foreligger ulike retningslinjer eller veiledere som skal støtte opp om samarbeidet mellom tjenestene til barn og unge, som samarbeidet mellom barnevernstjenesten og skolen. Disse er i skrivende stund ikke oppdatert i henholdt til den nye nasjonale veilederen. Veilederen skal være et praktisk hjelpemiddel for å forstå lovendringene i de 14 velferdstjenestelovene, synliggjøre kravene til samarbeidet og bistå tjenestene med samordningen. Veilederen er ikke rettslig bindende, men beskriver hva som anses som god faglig praksis og hvordan de nasjonale myndighetene tolker relevant regelverk. Hensikten med veilederen er at tjenestene skal være helhetlige og av god kvalitet (Helsedirektoratet, 2022, 2023) På bakgrunn av det dette blir den nasjonale veilederen relevant for temaene i denne masteroppgaven.

Barnevernstjenesten og skolen skal samarbeide for å ivareta sine egne oppgaver etter lov. De skal også samarbeide for at den andre instansen skal ivareta sine oppgaver. Der barnevernstjenesten og skolen er uenige om hvem som har samordningsansvaret er det kommunens ansvar å avklare det. Videre er forankring i ledelse spesielt vektlagt. Det er ledelsen som skal prioritere og legge til rette for tverrfaglig samarbeid. En fungerende internkontroll er et viktig virkemiddel for å fange opp eventuelle avvik, og for systemene å gjøre nødvendige korrigeringer og justeringer. Videre legges det på systemnivå vekt på samarbeidsavtaler og struktur, samt kunnskap om hverandre, slik at en kan oppdage barn og familiers behov på et tidlig stadium. På individnivå utløses samarbeidsplikten når barnet og familiens helhetlige behov tilsier at samarbeid er nødvendig. Tjenestene må skaffe seg et oversiktsbilde over hvilke tjenester familien er i kontakt med og hvilke tjenester familien eventuelt burde hatt kontakt med. Veilederen gir eksempler på situasjoner hvor samarbeid kan være nødvendig, samt hva som er relevant å huske på når det skal iverksettes samarbeid på tvers av instansene. Når barnevernstjenesten og skolen skal samarbeide vektlegges det felles forståelse av samarbeidets formål, hvor omfattende eller langvarig samarbeidet skal være og hvem som har ansvar for hva. Veilederen tar også for seg taushetsplikt. Veilederen fremhever at det er samtykke fra den samarbeidet gjelder som er hovedgrunnlaget for at de samarbeidende instansene kan dele informasjon. Veilederen fremhever også at samarbeidet skal være til barnets beste. Veilederen beskriver relevante momenter for vurderingen av barnets beste, samt råd for hvordan barnets stemme kan vektlegges (Helsedirektoratet, 2023).

2.2.2 Tidligere forskning på samarbeid mellom barnevernstjenesten og skolen

Fafo-rapporten «Trøbbel i grenseflatene» er sluttrapporten for kunnskapsgrunnlaget for tiltaket «0-24 samarbeidet». Tiltaket ble initiert for å få til tidligere innsats og helhetlige tilbud til utsatte barn og unge. Av rapporten går det frem at kommunene i stor grad har fokus på tverrfaglig samarbeid, tidlig innsats og helhetlige tjenester. Flere kommuner har etablert tverrfaglige team. For tjenestene som følger opp barn og unge kan det oppstå en del utfordringer. Det trekkes frem faktorer som at tjenestene ikke kjenner til hverandre og hva de andre kan bidra med. Det trekkes frem begrensede ressurser og utfordringer knyttet til taushetsplikt. Andre faktorer som trekkes frem er variasjon i relasjonell kompetanse, samt at det ikke er utviklet gode nok samarbeidskulturer (Hansen et al., 2020, s. 10).

Barnevernstjenesten har fått en del kritikk for å ikke samarbeide med andre tjenester. Gjennom forskning på samarbeidet mellom skole, barnehage og barnevernstjenesten har Baklien (2009) kommet frem til at barnevernstjenesten ofte samhandler med andre. Hun fant at samarbeidsutfordringene i stor grad handler om arbeidsmengde og mangel på tid og ressurser. Det handler også om manglende tillit hos samarbeidspartnerne og en taushetsplikt som skaper begrensninger. Hun fant at de ansattes forståelse eller syn hadde direkte påvirkning på enkeltsakene. Hvordan de så på samarbeidet formet deres syn på virkeligheten og bilder av «de andre» var til hinder for samarbeidet (Baklien, 2009). Backe-Hansen (2009) forsket på bekymringsmeldinger fra barnehagen og hun fant at barnehagene ønsket tilbakemeldinger etter å ha sendt inn bekymringsmelding. De ønsket også mer kompetanse på å snakke med foreldrene om meldingen. Hun fant at barnehagene ønsket at det skulle være lettere å kontakte barnevernstjenesten. Barnehagene ønsket at barnevernstjenesten var mer åpent og synlig og at en kunne drøfte saker anonymt. Det ble reflektert rundt muligheten for at anonyme drøfter ville øke sannsynligheten for flere rettmessige meldinger fra barnehagene (Backe-Hansen, 2009).

Lignende funn går også igjen i forskning som direkte omhandler samarbeid mellom barnevernstjenesten og skolen. Blant annet undersøkte Breimo et al. (2021) bekymringsmeldingens betydning for samarbeidet mellom barnevernstjenesten og andre instanser. Noe av det de fant var at skolene ofte hadde lite kjennskap til hvordan barnevernstjenesten behandler meldinger. Det ble pekt på at flere manglet erfaring med å skrive meldinger og de var redd for at det de skrev kunne misforstås. Involvering av barnevernstjenesten kunne på den ene siden føre til mer samarbeid, men på den andre siden var det mange som ikke visste hva bekymringsmeldingen førte til. De var redde

for å miste relasjonen til foreldrene. Et annet poeng var at noen opplevde at en bekymringsmelding er ment som kommunikasjon, noe som kan føre til at en starter samarbeidet med ulike forventninger da barnevernstjenesten er avhengig av å få inn meldinger for å gjøre jobben sin (Breimo et al., 2021). I forskning på samarbeidet mellom barnevernsansatte og skoleansatte fremhevet Hesjedal et al. (2015) engasjement hos samarbeidspartnerne, og at samarbeidspartnerne fremsnakket samarbeidet. Et godt tverrfaglig samarbeid er alles ansvar og det er nyttig å være «her og nå» og ha en fremoverrettet tenkning. Det ble også fremhevet at en må ha felles målsetning med fokus på barnet. Instansene må ha et positivt syn på barnet og søke å få frem barnets ressurser (Hesjedal et al., 2015).

Prosjektet «Et lag rundt eleven» har tatt for seg flerfaglig kompetanse i skolen. I sluttrapporten viser forskningen at skolene savner tettere samarbeid med barnevernstjenesten. Borg et al. (2015) trekker frem at barnevernstjenesten kan oppleves lukket og at det er utfordrende å ikke få tilbakemelding når skolen har sendt bekymringsmelding. Funnene viser at skoleansatte opplever det utfordrende at instansene har ulik taushetsplikt. Det kan også være utfordrende når det kommer til helsesykepleiers taushetsplikt. Helsesykepleierne pekte på at det noen ganger kunne være fordelaktig for lærerne om de hadde mer informasjon. Da kunne de bedre forstått og fulgt opp barnet. En helsesykepleier viste til at det var lurt å få samtykke fra foreldrene før det eventuelt skulle bli behov for samarbeid. Hva gjelder samarbeidet med barnevernstjenesten ble det fremhevet at det fort kunne bli personavhengig. Det var en fordel å ha en fast kontaktperson å forholde seg til. Forskningen viser at det er mye usikkerhet knyttet til barnevernstjenesten og at de ansatte har lite informasjon om barnevernstjenesten. Et tiltak det ble vist til her var at barnevernstjenesten kunne delta på personalmøter for å gi informasjon og diskutere hvordan skolen og barnevernstjenesten bedre kunne samarbeide. Et annet element som gjorde seg gjeldende var skole-hjem-samarbeidet. Foreldre med barn med utfordrende atferd hadde oftere utfordringer i samarbeidet med skolen. Et godt foreldresamarbeid ble fremhevet som spesielt viktig i de komplekse situasjonene (Borg et al., 2015). I en oppfølgingsstudie løftes det særlig frem de ytre rammene som forankring i ledelse. Det ble løftet frem tilstrekkelig med ressurser og stabilitet nok til å få til gode samarbeidsstrukturer og løsninger. Samtidig må samarbeidskulturen nå frem til de som jobber direkte med barna (Borg et al., 2022). Når det kommer til samarbeidet mellom barnevernstjenesten og skolen fremhever Thrana og Kojan (2020) spesielt betydningen av skolens del av barnets daglige omsorgsmiljø. Skole- og hjemmemiljø påvirker hverandre og hvordan barnet har det på skolen kan påvirke hvordan barnet har det hjemme. Barnets opplevelse av å være sosialt verdsatt er også viktig. Det må intervenseres på begge arenaene og være åpenhet mellom foreldrene, skolen og barnevernstjenesten.

3 Teoretisk rammeverk

I kapittel 2 viste jeg til relevant lovverk, kunnskapsstatus og tidligere forskning. I dette kapittelet vil jeg gjøre rede for masteroppgavens teoretiske rammeverk. I kapittel 3.1 redegjøres det for samarbeid og tverrfaglig samarbeid før jeg ser nærmere på konflikthåndtering i kapittel 3.2. Deretter vil jeg se nærmere på samarbeidskompetanse i kapittel 3.3. Her vil jeg vise til systemisk forståelse og kommunikasjon, samt relasjon og relasjonskompetanse. Avslutningsvis vil jeg i kapittel 3.4 se nærmere på utsatte barn, unge og familier. Her vil jeg også ta for meg samarbeid med foreldre og foreldrenes medvirkning.

3.1 Samarbeid og tverrfaglig samarbeid

Tverrfaglig samarbeid foregår på flere nivåer. Samarbeid på primærforebyggende nivå gjelder alle barn og unge. Samarbeid på sekundærforebyggende nivå handler om tidlig intervensjon for utsatte grupper. Tertiærforebyggende nivå er arbeid med de barna som har uttalte utfordringer. I denne sammenhengen vil samarbeidet være på tertiærforebyggende nivå da barnet har kontakt med barnevernstjenesten (Bunkholdt & Kvaran, 2021, s. 249). I samarbeid på tertiærforebyggende nivå blir ofte samarbeid organisert gjennom tverrfaglige møter. God struktur og møteledelse, tydelig ansvarsfordeling, samt evaluering av samarbeidet, er viktige momenter (Glavin & Erdal, 2018, s. 75-81). Ansvarsgruppemøter, eller samarbeidsmøter, er her en vanlig møteform (Bunkholdt & Kvaran, 2021, s. 254).

Samarbeid handler om samspill og det å arbeide sammen med andre. Helhetlige tjenester og et helhetlig perspektiv henger sammen. Det betyr at dette fokuset må få plass i velferdstjenestenes utdanninger. Gode samarbeid krever at personene ønsker å få til et samarbeid og har evne til samarbeid. Forankring i struktur og ledelse er viktig for at det skal fungere godt (Glavin & Erdal, 2018, s. 25-26). Kommuner som har fokus på tverrfaglig samarbeid, som har formaliserte samarbeidsavtaler og gir tilstrekkelig opplæring til de ansatte, får ofte til tverrfaglige samarbeid med høyere kvalitet (Glavin & Erdal, 2018, s. 43). Ledelse, kulturen på jobben og samarbeidskultur må forstås i sammenheng. Det kan være krevende å samarbeide. Endringer og det å omstille seg tar tid. Enkelte kan møte samarbeidet med motstand om de opplever endring som truende. Sjansen for motstand øker når målet for samarbeidet er uklart. Det kan være utfordrende om barnevernstjenesten eller skolen opplever at samarbeidet ikke gir mening eller at samarbeidet gir ingen eller uheldig konsekvenser. Om de ansatte opplever at de pålegges å samarbeide uten å selv oppleve et eierskap kan det skape et negativt samarbeid (Glavin & Erdal, 2018, s. 40-43).

Tverrfaglig samarbeid skal være til barnets beste. Instansenes ulike lovverk og ansvarsområder kan påvirke hvordan de ansatte tolker barnets situasjon og målsetningene ved samarbeidet. Uklare roller, ansvarsavklaringer og målsetninger, samt manglende rutiner er viktige, men utfordrende elementer. Ressurser spiller også inn (Ødegård, 2016, s. 117). Uten kunnskap om hverandre, hverandres arbeid og myndighet, kan det blir vanskelig å få til et konstruktivt samarbeid. Det kan føre til manglende tillit. Det kan også føre til at barnevernstjenesten og skolen jobber side om side istedenfor å samarbeide (Glavin & Erdal, 2018, s. 40-43). Kunnskap om hverandre vil være viktig for at instansene skal ha realistiske forventninger til hverandre. Både barnevernstjenesten og skolen har begge fokus på barnet. Skolen har også et ansvar for å tilrettelegge for barnets utvikling sosialt og personlig i tillegg til det faglige. Instansene deler kunnskap og fagspråk slik at det kanskje er lettere å forstå hverandres vurderingsgrunnlag. Felles fokus kan være til hjelp for å opprettholde fokuset på barnet i samarbeidet (Overland, 2006, s. 281-283). I et samarbeid om utsatte barn og unge er det viktig at de ansatte har kunnskap nok det helhetlige perspektivet og om det å jobbe med barn med sammensatte behov (Meld. St. 13 (2011-2012), s. 31-32).

Kompetanse og trygghet i eget fag bidrar til et mer realistisk syn på samarbeidsmulighetene. For at de ansatte skal oppleve samarbeidet som nyttig og meningsfylt må de klare å kommunisere ut at de har respekt for hverandres fagområde, ansvarsområde og ulikheter (Glavin & Erdal, 2018, s. 42-45). Taushetsplikt kan være utfordrende og hvilken informasjon instansene må dele er ikke alltid lett å avveie. Det er flere vurderinger som skal gjøres og en kan risikere å dele for mye eller for lite, noe som kan få påvirkning for samarbeidet. Dersom skolen ikke får nok informasjon kan en også risikere at barnet ikke får den nødvendige oppfølgingen. Barnet kan for eksempel risikere å håndtere sitt eget strev alene uten voksne som kan støtte og bistå når ting blir vanskelig. Samtidig kan deling av informasjon være vanskelig for barnet fordi informasjon ofte deles ut fra de voksnes perspektiver og det kan føre til at det blir vanskelig å ha tillit til de voksne (Berg & Collin-Hansen, 2012, s. 231-240).

3.2 Konflikthåndtering

Konflikthåndtering er et viktig element i alt samarbeid. I et samarbeid mellom barnevernstjenesten og skolen er det ikke et mål at det ikke skal forekomme konflikter, men hvordan en håndterer konfliktene har stor betydning for samarbeidet. Konflikter vil oppstå i sosiale settinger. Det å være god på konflikthåndtering øker sjansen for at samarbeidsklimaet blir godt og konstruktivt (Ekeland, 2022, s. 174). De ansatte i barnevernstjenesten og skolen skal samarbeide med ulike mennesker, profesjoner og instanser i sin arbeidshverdag. I tillegg skal de samarbeide med barn og deres

foreldre. Deres evne til å håndtere konflikter blir således en viktig del av deres samarbeidskompetanse.

Konflikter handler om det sosiale samspillet mellom mennesker. Atferden vår og hvordan vi tolker det vi ser og hører er sentralt for om vi opplever konfliktene som vanskelige, og om vi opplever samarbeidet som godt eller dårlig. Opplevelsen av konflikten og samarbeidet er derfor subjektivt. Dette kan være utfordrende da vi baserer vår opplevelse på andres atferd. Det kan bli vanskelig å skille mellom person og sak (Ekeland, 2022, s. 18-25). I en konflikt er det lett å sette søkelyset på den andre personen eller den andre instansen. Samspillet i et samarbeid er sirkulært og alle delene av et system påvirker hverandre. For de ansatte i barnevernstjenesten og skolen blir det relevant å ha kunnskap om konflikter og konflikthåndtering. Det blir også viktig å vite forskjellene på primærkonflikt og sekundærkonflikt. Primærkonflikt gjelder det som var årsaken for at det oppsto en konflikt. Sekundærkonflikt oppstår som en konsekvens av hvordan konflikten har artet seg og virkningene av konflikten. Sekundærkonflikten tar over konfliktbildet og er ofte veiledet av krenkede følelser. Sett i lys av at samspillet skjer systemisk handler det også om gjensidig påvirkning og konteksten det skjer i. Det kan være vanskelig å si hva som startet en konflikt og partene kan også være uenige om det (Ekeland, 2022, s. 151-154). Dette kan oppstå mellom barnevernstjenesten og skolen, men det kan også oppstå mellom tjenestene og foreldrene. I konfliktsituasjoner blir respekt og anerkjennelse viktige egenskaper for de ansatte. Dersom samarbeidet eller arbeidsmiljøet mangler dette er det vanskelig med åpen kommunikasjon og fokus på det faktiske eller faktum i saken. Samtidig vil det være vanskeligere å ta gode avgjørelser eller tolke de sosiale situasjonene så korrekt som mulig om en er i en alarmtilstand (Ekeland, 2022, s. 156-157). Forankring i ledelse og samarbeidskultur vil bidra til hvordan de ansatte i barnevernstjenesten og skolen håndterer konfliktene som oppstår. Det vil også kunne begrense antall destruktive konflikter (Ekeland, 2022, s. 31).

3.3 Samarbeidskompetanse

Samarbeidskompetanse er ifølge Glavin og Erdal (2018) noe en må lære og betydningen av denne kompetansen må anerkjennes og forstås som en del av de ansattes fagkompetanse.

Samarbeidskompetanse omfatter kommunikasjon og relasjonskompetanse, samt evne til fleksibilitet og omstilling. Kunnskap om språk og kultur, samt holdninger og verdier, er også viktige sider ved samarbeidskompetanse. Det omfatter også problemløsningsferdigheter. Evne til å definere og prioritere problemer, gjøre nødvendige vurderinger og på bakgrunn av dette iverksette relevante

tiltak, er sentralt. De ansattes evne til å fokusere på barnet og familien, og ikke sitt eget perspektiv, er sentralt (Glavin & Erdal, 2018, s. 38).

I alle organisasjoner formes det en kultur med et sett med formelle og uformelle normer. Her ligger det også et sett med forventninger og formelle og mer uformelle visjoner for organisasjonens mål og arbeid. De ansatte vil representere sin organisasjons kultur. Dette vil ha påvirkning på hvordan den enkelte blir oppfattet i samarbeidet, samt hvordan den enkelte oppfatter de andre. I tillegg gjelder personlige holdninger og kjemi. De ansattes personligheter og væremåter, og sammensetningen av dette, vil ha betydning for samarbeidet. Kommunikasjon og evne til å gi og ta imot tilbakemeldinger er også avgjørende for hvor godt en oppfatter et tverrfaglig samarbeid (Ødegård, 2016, s. 121-123). Den enkeltes evne til samarbeid står sentralt da aktørene må ha evne til å jobbe tverrprofesjonelt, noe som forutsetter særlige kommunikasjonsferdigheter, mellommenneskelige egenskaper og evne til refleksjon (Meld. St. 13 (2011-2012), s. 31).

3.3.1 Systemisk forståelse og kommunikasjon

Systemisk tenkning er en måte å forstå mennesket og kommunikasjon på. Alle inngår i systemer og alle deler av et system påvirker hverandre. Vår forståelse baserer seg på hvordan vi tolker det som skjer rundt oss (Jensen & Ulleberg, 2019, s. 78-79). Et tverrfaglig samarbeid mellom barnevernstjenesten, skolen og foreldrene vil omfatte intervensjoner knyttet direkte til barnet. Ofte vil det være behov for å rette intervensjoner til opprettholdende faktorer i skolen og i hjemmet (Overland, 2006, s. 281-283). I et systemisk perspektiv vil både instansene og de ansatte påvirkes og påvirke hverandre. Konteksten og de ytre rammene vil også være en del av den systemiske gjensidigheten. Sosiale forhold eller kultur er faktorer som særlig spiller en rolle, samt faktorer som tid og sted. Samtidig vil faktorer som følelser spille inn. For hver gang de ansatte møter hverandre vil de være påvirket av de ulike forholdene og samspillet dem imellom vil kunne variere for hver gang de møtes. Således vil de ansatte også påvirkes av kollegaers og familienes erfaringer (Bø, 2018, s. 16-21).

Alt vi gjør er en form for kommunikasjon som andre både tolker og tillegger mening. På den måten kan vi ikke unngå kommunikasjon med andre. Vår verbale og non-verbale kommunikasjon vil være gjenstand for fortolkning ut fra de andres forståelsesramme og i lys av relasjonene en er en del av (Ulleberg, 2014, s. 20-23). Vi kommuniserer også om den kommunikasjonen vi er en del av, noe som blir omtalt som metakommunikasjon (Ulleberg, 2014, s. 73). I møte med andre er det viktig å ha gode kommunikative egenskaper da vår kommunikasjonskompetanse har betydning for hvor godt vi får til

meningsfylte og gode menneskemøter. Gjennom vår kommunikasjon formidler vi også, både ubevisst og bevisst, hvilket menneskesyn og verdisyn vi har. Det gir andre et inntrykk av hvilken kunnskap vi har. Det at vi er gode på å lytte på ekte og at det vi sier samsvarer med det vi gjør eller formidler ubevisst er viktige egenskaper. Hvor ekte og empatiske vi fremstår er også helt essensielt når vi skal kommunisere på en god måte (Skau, 2017, s. 82-92).

3.3.2 Relasjon og relasjonskompetanse

Vi mennesker utvikler oss og påvirkes i samspill med andre og det samme gjør relasjonskompetansen vår (Aubert & Bakke, 2018, s. 43-46). Relasjoner handler om hvordan vi samhandler med hverandre. Relasjon handler om hvordan vi fanger opp de andres non-verbale signaler og hvordan vi kommuniserer både bevisst og ubevisst gjennom ord, handling og kroppsspråket. Kvaliteten på relasjonen vil være påvirket av hvordan en klarer å skape varme, tillit og respekt i samspillet, samt opplevelsen av at det er en gjensidighet i relasjonen (Öhman, 2016, s. 22-24). Vi mennesker kommuniserer med hverandre, men vi fører også indre dialoger med oss selv. Dette er det viktig å ha et avklart forhold til. I en relasjon påvirker en hverandre og våre indre dialoger vil påvirke hvordan vi handler og hvordan vi blir oppfattet av andre (Schibbye, 2009, s. 58). Det å ha god relasjonskompetanse er ikke bare knyttet opp mot relasjonelle ferdigheter, men også sosial kompetanse. Relasjonskompetanse kan også forstås som samspillsevne. Samspillsevne og relasjonskompetanse handler om vår evne til å skape gode relasjoner. Om vi har nok kunnskap om relasjonens betydning, om vi reflekterer over vår egen praksis og væremåte, og hvordan vi klarer å vise dette i samspillet (Öhman, 2016, 19-20).

Et viktig begrep når vi snakker om relasjon er anerkjennelse. Ifølge Schibbye (2002, s. 249) er anerkjennelse noe en er, ikke noe en har. Elementer som aktiv lytting, bekreftelse, aksept og toleranse er viktige sider av anerkjennelse. Dette henger sammen i en gjensidig avhengighet til hverandre. Anerkjennelse kommer til uttrykk gjennom en holdning eller væremåte ved at en blant annet blir sett og møtt på en respektfull, varm og varsom måte (Aubert & Bakke, 2018, s. 149-152). Anerkjennelse vil forutsette at en har en likeverdig relasjon hvor en aksepterer at den andre har sin opplevelse av relasjonen og kommunikasjonen selv om den ikke er lik vår egen. Gjensidig anerkjennelse i relasjonen vil være nødvendig hvis en skal få til endring der en relasjon er fastlåst (Schibbye, 2002, s. 246-248). Videre er selvrefleksivitet, eller selvavgrensning, et viktig aspekt i relasjonen. Dette er en viktig egenskap i alle relasjoner, også i de profesjonelle relasjonene som inngår i et tverrfaglig samarbeid. Selvrefleksivitet handler om at å kunne skille mellom egne og

andres opplevelser, perspektiv og behov. I dette ligger evnen til å ikke overføre egne opplevelser, tanker og følelser til den andre. Samtidig handler selvrefleksivitet om vår evne til å se hvordan vi blir oppfattet av andre, samt vår evne til å se den andres perspektiv, hvordan den andre oppfatter seg selv og sine erfaringer (Schibbye, 2009, s. 84-85).

3.4 Utsatte barn, unge og familier

Ulikhetene i samfunnet fører til ulik fordeling av både goder og sosial status. Familiene som har kontakt med barnevernstjenesten har oftere utfordringer knyttet til sosioøkonomiske kår som dårlig økonomi, arbeid, utdanning og inntekt. De er oftere marginaliserte (Bunkholdt & Kvaran, 2021, s. 35). Deltakelse i fellesskapet er et grunnleggende behov for barn. Barnet utvikler seg i samhandling med andre og et inkluderende skolemiljø fremmer et godt læringsmiljø. Barn som av ulike grunner faller utenfor fellesskapet vil ha vanskeligheter med å tilegne seg læring, både faglig og sosialt (Kunnskapsdepartementet, 2017). Risikofaktorer er faktorer som øker sannsynligheten for at barnet utvikler psykiske eller sosiale problemer. Reguleringsvansker, utagerende eller innagerende atferd, angstproblematikk eller vansker med å inngå i lek eller sosiale settinger, er eksempler på risikofaktorer. Lave skolefaglige prestasjoner og opplevelse av mestring på skolen er viktige faktorer. Videre kan det være psykisk sykdom eller rus hos foreldrene, lite struktur og forutsigbarhet i hjemmet. Beskyttelsesfaktorer brukes om faktorer som bidrar til å motvirke risikofaktorene som barnet er utsatt for. Beskyttelsesfaktorene demper risikoen for barnet. En risikofaktor kan være bekymringsfull alene, men som oftest handler det om hvor lenge et barn har vært utsatt for belastningen (Kvello, 2015, s. 246-253).

Utfordrende atferd er en økende utfordring på skolen. Det er skoleledelsen og de skoleansatte som i hovedsak bestemmer hvilke kriterier som gjelder for hva som er uakseptabel og uakseptabel atferd i skolen. Et viktig poeng er at det er atferden som er problematisk, ikke selve barnet. Utfordrende atferd kan være krevende. Det påvirker også de rammene skolen klarer å legge for det pedagogiske opplegget rundt barnet (Overland, 2006, s. 10-15). Dette handler blant annet om skolens ressurser og rammebetingelser. Opplæringen skal være tilpasset det enkelte barnets forutsetninger og behov og de fleste barn vil dra nytte av skolens opplæringstilbud. Noen barn vil likevel ha behov for mer tilpasning og således ha rett på spesialundervisning. Dette gjelder både når det kommer til det faglige, det sosiale og det personlige (Overland, 2006, s. 253- 257). Retten til spesialundervisning er en tenkemåte i skolen med lang tradisjon. Spesialundervisning utløser ressurser, men medfører ofte en utredning av mangler og svakheter. Det kan bli mindre fokus på ressurser og løsninger.

Håndteringen av utfordrende atferd kan også føre til mindre systematiske og systemiske løsninger (Overland, 2006, s. 41-46).

3.4.1 Samarbeid med foreldre og foreldrenes medvirkning

Barnevernstjenesten og skolen skal samarbeide med foreldre. Et godt samarbeid med foreldrene er av stor betydning for både skolens og barnevernstjenestens arbeid (Glavin & Erdal, 2018). Foreldre som har kontakt med barnevernstjenesten vil ha ulike bakgrunn og livssituasjoner. Når de kommer i kontakt med barnevernstjenesten er de ofte slitne og hverdagen er ofte preget av situasjonen de er i. Mens mange ønsker hjelp fra barnevernstjenesten, er det mange som er engstelige i møte med barnevernet. Kontakt med barnevernstjenesten innebærer ofte en kontrollfunksjon fra barnevernstjenestens side. Dette kan være ubehagelig for de fleste. Dette viser seg i form av flere reaksjoner, som frykt og sinne. Mange kan oppleve avmakt og skam. Dette kan påvirke samarbeidet og barnevernstjenestens evne til å håndtere foreldrenes opplevelser og følelser. Kontrakt med barnevernstjenesten fører også med seg ulike krav og endringsprosesser. Det kan handle om at foreldrene ikke er enig i at det har et endringsbehov. De kan være redde for å miste omsorgen for barnet sitt. Foreldrenes krevende livssituasjoner krever ofte mye ressurser av dem. Det kan også påvirke deres evne til å ta imot veiledning og hjelp (Bunkholdt & Kvaran, 2021, s. 206-211). For barnevernstjenesten blir det å få til samarbeidsallianser med foreldre et nøkkelement. Barnevernet i Norge er familieorientert. Det betyr at barn og familier som har behov for hjelp skal få hjelp hjemme og at barnets behov således blir dekt. Om barnets behov likevel ikke ivaretas av ulike velferdstjenester kan barnevernstjenesten i ytterste konsekvens sette inn sterkere tiltak som innebærer bruk av tvang (Læret & Skivenes, 2016, s. 34-35). Når en blir kjent med hverandre kan det gjøre situasjonen mindre truende. Evne til å bygge tillit og skape relasjon med foreldrene er viktig for å få til gode endringsprosesser til barnets beste. Således er foreldrenes medvirkning helt sentralt for å få til endring for barnet (Bunkholdt & Kvaran, 2021, s. 206-211).

Et godt skole-hjem-samarbeid løftes som en viktig faktor når det kommer til barnets faglige og sosiale læring og utvikling. Det er skolen som har ansvaret for å legge til rette for at samarbeidet blir godt og foreldrene må anses som en viktig ressurs for barnet (Utdanningsdirektoratet, 2020). Foreldre til barn som utfordrer skolen har oftere utfordringer i samarbeidet med skolen. Et negativt skole-hjem-samarbeid opprettholder negativ atferd og kommunikasjon da samarbeidet blir formet av manglende tillit til hverandre, negative oppfatninger og skjev maktfordeling (Overland, 2006, s. 125-135). Det er mange faktorer som bidrar til at foreldresamarbeid er utfordrende. Det kan handle om ulike

oppfatninger mellom skolen og foreldrene. Det kan være at skolen kvier seg for foreldrenes reaksjoner når skolen ytrer sin bekymring. Skolen kan også være bekymret for å ødelegge relasjonen til foreldrene. Det kan handle om at skolen kvier seg for å ta innover seg hva barnet har blitt utsatt for eller for at det vil gå utover barnet om de formidler sin bekymring til foreldrene. Skolen og de ansattes relasjonskompetanse er viktig når det skal kommuniseres med foreldre om bekymring (Eriksen & Germeten, 2012, kap. 4). Når skolen er bekymret for et barn er det viktig å inkludere foreldrene så tidlig som mulig. Foreldre bør fortløpende få informasjon om skolens bekymring slik at de får muligheten til å ta tak i eventuelle problemer. Det kan forebygge at foreldrene føler seg sett i kortene, lurt eller kritisert. Det vil vanskeliggjøre et konstruktivt samarbeid med foreldrene (Lilleberg & Rieber-Mohn, 2018, kap. 2). Det mildeste inngreps prinsipp er også et prinsipp som vil være aktuelt for skolen. Skolen bør tilstrebe samtykke fra foreldrene. Det kan svekke tilliten om skolen sender inn en bekymringsmelding uten at problematikken er tatt opp med foreldrene i forkant (Eriksen & Germeten, 2012, kap. 2).

4 Forskningsdesign og metode

I kapittel 2 har jeg vist til masteroppgavens teoretiske rammeverk. I dette kapittelet vil jeg se på de metodiske føringene for masteroppgaven. Innledningsvis vil jeg i kapittel 4.1 redegjøre for masteroppgavens vitenskapsteoretiske forankring. Deretter vil jeg i kapittel 4.2 gjøre rede for valg av metode. Her vil jeg vise til prosjektets utvalg og gjennomføring av intervjuene. I kapittel 4.3 redegjør jeg for analyse av data. Avslutningsvis vil jeg i kapittel 4.4 ta for meg etisk refleksjon og kvalitetskrav. Her vil jeg starte med å redegjøre for personvern og informert samtykke. Deretter vil jeg ta for meg etiske overveielser og refleksjon, samt min rolle som forsker. Jeg vil avslutte med å gjøre rede for gyldighet og pålitelighet, samt stryker og svakheter ved valg av metode og design.

4.1 Vitenskapsteoretisk forankring

Kvalitative undersøkelser er forbundet med fortolkende vitenskapstilnærminger hvor forståelse, fortolkning og refleksjon er sentralt. Dette gjelder både informasjonen som innhentes og tolkningen av informasjonen (Thagaard, 2018, s. 19). All forståelse bygger på forforståelse. Det vil også gjelde forforståelsen forskeren bringer med seg inn i forskningen og inn i fortolkningen av data (Thagaard, 2018, s. 37-39).

Masteroppgaven benytter både en fenomenologisk og hermeneutisk tilnærming. I undersøkelsen har jeg valgt intervju som metode og dybdeintervjuer springer ut fra et fenomenologisk perspektiv da de retter seg mot informantenes opplevelser og refleksjoner (Tjora, 2021, s. 128). Gjennom en fenomenologisk tilnærming ønsker jeg få frem hvordan informantene opplever og erfarer samarbeidet mellom barnevernstjenesten og skolen. For å få frem det søker jeg informantenes egne erfaringer, forståelse og perspektiver (Johannessen et al., 2016, s. 79). En fenomenologisk tilnærming innebærer at jeg som forsker er bevisst min egen forforståelse og tilstreber å sette dette til side for å få frem informantenes perspektiver (Thomassen, 2006). Avslutningsvis i undersøkelsen vil jeg også benytte meg av en hermeneutisk tilnærming som tekstfortolkning av det informantene har delt og således sette det informantene har delt inn i en større forståelsesramme (Jacobsen, 2022, s. 31). I kommunikasjon vil det være rom for fortolkning og misforståelser. I hermeneutikk legges det vekt på hvordan fortolke og forstå innholdet i kommunikasjonen (Thomassen, 2006, s. 157-159).

4.2 Kvalitativ metode

Masteroppgaven har et intensivt undersøkelsesdesign og en kvalitativ tilnærming. Metoden er semistrukturerte intervjuer da kvalitative metoder, som intervju, synes best egnet for å belyse problemstillingen. Kvalitative metoder har høy relevans da de er virkelighetsnære og informasjonen en får er nyanserik. Således er de best egnet for å få mye informasjon om fenomener en har lite kunnskap om fra før (Jacobsen, 2022, s. 141-142). Gjennom intervju som metode vil jeg kunne få frem den enkeltes forståelse og tolkning, hvilket er sentralt for problemstillingen. Intervjuene har blitt gjennomført både fysisk og digitalt på Zoom.

4.2.1 Utvalg

I masteroppgaven har det blitt intervjuet informanter fast ansatt i barnevernstjenesten og skolen. Alle informantene har lang og bred erfaring innen sine yrker. Utvalget har generelt mye erfaring med å jobbe med andre instanser. Utvalget består av fire skoleansatte i form av lærere, hvor en av informantene i tillegg er avdelingsleder. To av de skoleansatte har lang erfaring med samarbeid med barnevernstjenesten. De to andre jobber på samme skole og har mindre erfaring med barnevernstjenesten. Utvalget består av tre barnevernsansatte i form av familieveileder og kontaktpersoner hvor to av dem jobber i samme tjeneste. Alle har bred erfaring med samarbeid med skolen. Informantene er ansatt i ulike byer, barnevernstjenester og skoler på Østlandet. Kommunene og skolene er mellomstore og av relativ lik størrelse.

For utvalget var det et ufravikelig kriterium at informantene skulle ha noe erfaring med samarbeid med hverandre. Da en i kvalitativ forskning ofte må justere prosjektet underveis var jeg på forhånd forberedt på at det kunne være særlig utfordrende å rekruttere informanter fra barnevern og skole, og at jeg måtte gjøre endringer i utvalgskriteriene. Som utgangspunkt ønsket jeg å intervju informanter fra tre ulike barnevernstjenester og tre skoler fra de samme byene, men minimum to ulike barnevernstjenester og to ulike skoler. For å gi mer variasjon og større gyldighet til prosjektet tok jeg utgangspunkt i spredte kommuner på Østlandet hvor utgangspunktene var forholdsvis like hva gjelder størrelse på kommune, barnevernstjeneste og skole. Kommunene skulle ikke være nært knyttet til kommunen hvor jeg jobber.

For å finne utvalget har jeg brukt kriterieutvalg basert på bredde, variasjon, informasjon og det typiske. Det har vært utfordrende å finne et aktuelt utvalg til prosjektet. Jeg ble nødt til å benytte

meg av snøballmetoden også. Jeg tok kontakt med informanter som passet til kriteriene for prosjektet. Gjennom dem søkte jeg etter aktuelle informanter (Jacobsen, 2022, s. 195-198). For å belyse problemstillingen vurderte jeg at kontaktpersoner i barnevernstjenesten og lærere i skolen primært ville være rett utvalg for forskningsprosjektet da de er tette på barnet. Jeg startet prosessen med å sende epost til ledere ved aktuelle barnevernstjenester og skoler før jeg etter hvert gikk over til telefonkontakt, samt henvendte meg til bekjente som satte meg i kontakt med aktuelle informanter. Det viste seg at det ofte er skolelederne, som rektor og avdelingsleder, som oftest deltar i samarbeidet med barnevernet når barnet har hjelpetiltak fra barnevernstjenesten. På bakgrunn av dette valgte jeg å intervjuer både lærere og ledere i skolen. Summen av dette førte til at undersøkelsen fikk et endelig utvalg på syv informanter.

4.2.2 Intervjuguide og gjennomføring av intervjuene

Bakgrunnen for at jeg valgte å bruke semistrukturerte intervjuer er flere. Jeg kunne valgt å bruke strukturerte eller ustrukturerte intervjuer. Valget ville påvirket utformingen av intervjuguiden og hvor førende den ville bli. Det kan påvirke informasjonen som hentes inn (Johannessen et al., 2016, s. 145-147). Jeg ønsket å strukturere intervjuguiden i den grad jeg kunne få belyst forskningsspørsmålene som nevnt innledningsvis. Samtidig ønsket jeg at det skulle være åpning for at informantene kunne trekke frem andre aktuelle temaer eller opplevelser. Jeg utarbeidet en intervjuguide for skoleansatte og en for barnevernsansatte med samme struktur. Intervjuguiden tok utgangspunkt i åpne deskriptive spørsmål og så stilte jeg oppfølgingsspørsmål underveis. Til hvert spørsmål hadde jeg laget underpunkter til hjelp for å formulere oppfølgingsspørsmål. Intervjuguiden ble dermed seende omfattende ut, men underpunktene ble ikke benyttet som rene spørsmål.

I det informerte samtykket informantene fikk utlevert i forkant av intervjuet la jeg opp til at intervjuene skulle skje der det ville være best for informantene. Det være seg fysisk eller digitalt, i eller utenfor arbeidstid, på egen arbeidsplass eller annet egnet sted. Jeg ønsket å gjøre det lettere for informantene å delta i prosjektet. Jeg ønsket også å bygge opp under en trygg og god intervjusituasjon. Dette vil også være relevant for hva informantene velger å dele. Dette blir også påvirket av hvordan jeg som forsker fremstår i intervjuet og min evne til å skape tillit i intervjusituasjonen (Jacobsen, 2022, s. 171-172). Jeg var opptatt av å skape en avslappet atmosfære. Både i forkant av intervjuene og i oppstarten av intervjuene la jeg inn tid til kontaktetablering, eller en oppvarming. Strukturen i intervjuguiden formet intervjuet og jeg la opp til tre faser, herunder oppvarming, refleksjon og avrundning (Tjora, 2021, s. 159-160). Oppvarmingen startet med «småprat»

i forbindelse med igangsetting av lydopptak og forberedelser til intervjuet. Dette henspilte blant annet på kontakten i forkant av intervjuet. Underveis i intervjuet var jeg opptatt av å komme med bekreftelser og oppsummeringer.

Intervjuene ble gjennomført både fysisk og digitalt. Omtrent halvparten av utvalget ønsket å gjennomføre intervjuet på Zoom. Intervjuer ansikt til ansikt gir god flyt i samtalen og gir mulighet til å observere faktorer som tonefall og mimikk, noe som vil være utfordrende gjennom for eksempel telefonintervjuer (Jacobsen, 2022, s. 163-164). Å gjennomføre alle intervjuene ansikt til ansikt ble ikke mulig av ulike årsaker, blant annet fordi det var vanskelig å få tak i informanter og fordi tiden til å gjennomføre intervjuene begynte å bli knapp. For å kompensere for dette falt valget på digitale intervjuer gjennom Zoom. For å være sikker på at lyden ble tatt opp og med tilstrekkelig kvalitet valgte jeg å benytte meg av to telefoner. De tok opp lyd som ble lagret i Nettskjema. Intervjuene tok om lag en time, noe lenger der intervjuene var fysiske. For de fysiske intervjuene ønsket samtlige at vi skulle møtes på deres respektive arbeidsplasser. Intervjuene på Zoom ble gjennomført i henhold til studiestedets reglement (Innlandet, u.å.).

4.3 Analyse av data

Det er benyttet en tematisk analyse i masteroppgaven. I dette kapitlet vil jeg se nærmere på analyseprosessen, herunder transkribering, analyse og valg av analysestrategi.

4.3.1 Transkribering

Jeg valgte å transkribere intervjuene da det gir en god gjennomgang av det innhentede materialet.

Det gjør det lettere å se hvordan informasjonen kan kategoriseres og brukes i prosjektet.

Transkripsjon er også første fase i en tematisk analyse (Braun & Clarke, 2008, s. 87). Gjennom transkripsjon kan en få med tolkninger av informantenes fremtreden, for eksempel om informantene leter etter ord eller ler, noe som kan ha betydning i analysearbeidet.

Datamaterialet i dette prosjektet er anonymisert. Det har vært nødvendig å gjøre enkelte justeringer i sitatene som er brukt i kapittel 5, Presentasjon av funn. Informantene snakker bokmål og jeg har i transkripsjonen forholdt meg til det. Jeg har latt deres særegenheter i talemåten komme til syne der jeg har vurdert at dette ikke vil gå på bekostning av anonymiteten. Jeg har tilstrebet så korrekt gjengitt sitater som mulig. Da et muntlig språk er annerledes enn det skriftlige språket har jeg i noen

tilfeller gjort sitatet mindre muntlig i formen. Dette har jeg gjort for å ta hensyn til informantenes fremtreden. Meningen med sitatet er ikke endret. Jeg har også endret eller fjernet henvisninger til konkrete byer eller personer som kan bidra til å identifisere en person. Der sitatene står uten kontekst har jeg plassert sitatet i kontekst gjennom bruk av klammer i teksten (Tjora, 2021, s. 185-194).

4.3.2 Analyse og valg av analysestrategi

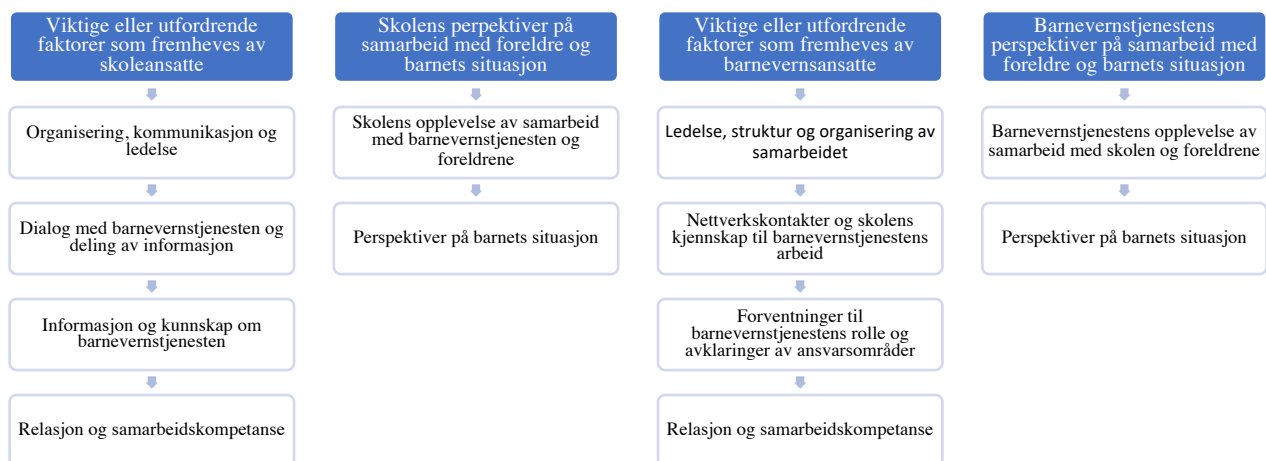
Jeg har benyttet en tematisk analyse for å identifisere og analysere ulike temaer i datamaterialet.

Tematiske analyser kan gi detaljerte og komplekse analyser. Gjennom tematisk analyse har jeg systematisk ledd etter mønster og mening i datamaterialet (Braun & Clarke, 2008, s. 79-82).

Datamaterialet jeg har analysert har imidlertid vært omfangsrikt og det har vært mange interessante temaer som har dukket opp. På bakgrunn av dette har det også vært en omfattende prosess med å sortere funnene. I analysearbeidet har jeg benyttet meg av dataprogrammet F4Analyse. Jeg opplevde at dataprogrammet bidro til å forenkle arbeidet da jeg kunne lett veksle mellom de ulike kodene, finne likheter, kopiere og sortere uten at det ble for rotete.

Da jeg gikk i gang med analysearbeidet startet jeg med å transkribere intervjuene og lese gjennom dem. Deretter ble de anonymiserte og transkriberte filene lagt inn i programmet. Jeg opprettet flere koder. De første kodene ble opprettet på bakgrunn av hovedpunktene i intervjuguiden. Jeg opprettet koder som opplevelser med hverandre, erfaring med barn i risiko, ulike perspektiver, rutiner for tverretattlig samarbeid, informantenes bakgrunn, hva barnevernstjenesten og skolen kan om hverandre og perspektiver på barnets beste. Deretter systematiserte jeg de transkriberte filene opp mot kodene og det ble identifisert, justert og etablert nye koder.

I analysen har jeg tatt utgangspunkt i hvilke faktorer de ulike informantene har fremhevet og hvilke faktorer som har blitt fremhevet av flere informanter. Til slutt har funnene blitt sortert ut fra forskningsspørsmålene, som presentert i figur 1 på neste side. Funnene er sortert ut fra barnevernsansatte og skoleansatte hver for seg.

Figur 1: Oversikt over hovedtemaer og undertemaer

4.4 Etisk refleksjon og kvalitetskrav

I dette kapittelet vil jeg vise til personvern og informert samtykke, samt reflektere over etiske overveielser og perspektiver i masteroppgaven. Videre vil jeg se nærmere på gyldighet og pålitelighet, samt styrker og svakheter ved valg av metode og design. I arbeidet med masteroppgaven har jeg tilstrebet å ivareta mitt forskningsetiske ansvar som forsker fra start til slutt. Jeg har valgt å redegjøre for dette i et eget kapittel, men forskningsetiske vurderinger har blitt gjort gjennom hele prosessen selv om dette ikke redegjøres for i hvert kapittel.

4.4.1 Personvern og informert samtykke

Masteroppgaven var meldepliktig til Sikt, kunnskapssektorens tjenesteleverandør, da det skulle bli hentet inn og behandlet personopplysninger (Sikt, u.å.-b). For å ivareta informantenes rett til informasjon utarbeidet jeg et informert samtykke med utgangspunkt i en ferdig mal hos Sikt. Av det informerte samtykke gikk det frem hva som var prosjektets formål, hva opplysningene skulle brukes til, hvem som hadde tilgang på opplysningene og hvordan opplysningene skulle samles inn. Det gikk tydelig frem at deltakelse i prosjektet er frivillig, samt hvilke rettigheter og klagerett informantene har (Sikt, u.å.-a). I det informerte samtykke ga jeg konkret informasjon om prosjektets foreløpige problemstilling og forskningsspørsmål, samt bakgrunnen for hvorfor jeg ønsket å intervju de aktuelle informantene. Jeg informerte om bruken av Nettskjema, et sikkert program for

datainnsamling, som i denne sammenhengen gjaldt opptak av lyd (Høgskolen i Innlandet, 2022). Informasjonsskrivet, eller det informerte samtykke, ble først sendt ut til instansenes ledere slik at de kunne sende forespørselen videre. Etter hvert som jeg tok kontakt med de aktuelle informantene ble informasjonsskrivet justert og adressert til dem.

4.4.2 Etiske overveielser og refleksjoner

Forskningsetiske avveininger gjennom hele forskningsprosjektet er viktig for at undersøkelsen skal være etisk forsvarlig. Det omfatter både verbal og visuell data fra intervjusituasjonen, samt i bearbeidingen og tolkningen av data (Thagaard, 2018, s. 113). Alle forskere har et etisk ansvar for å ikke plagiere andres arbeid. Videre vil en gjennom kvalitative metoder være tett på dem en undersøker og da vil forsvarlighet være et viktig forskningsetisk spørsmål (Thagaard, 2018, s. 20-23). Jeg har gjennom prosjektet vært opptatt av å forholde meg til retningslinjer for normer og forskningsetiske spørsmål. De skal fremme god vitenskapelig praksis, samt bidra til å skape skjønn og refleksjon (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2021). Særlig viktig er det at informantene skal utsettes for minst mulig belastning. Videre forskerens plikt til å ivareta informantenes privatliv og informantenes rett til selvbestemmelse og autonomi (Johannessen et al., 2016, s. 85-86). Gjennom problemstillingens ordlyd har jeg hatt fokus på å få frem perspektivene til både informantene fra barnevernstjenesten og skolen, og på den måten ivareta kontradiksjon som et forskningsetisk perspektiv.

Gjennom arbeidet med masteroppgaven har jeg samarbeidet tett med min veileder. Jeg har hatt fokus på at dokumenter som intervjuguide og informert samtykke skal være kvalitetssjekket av min veileder før de blir tatt i bruk eller sendt ut. Ut fra min forskningsetiske vurdering var ikke temaet for dette forskningsprosjektet et særskilt følsomt tema. Informantene var ikke en særskilt sårbar gruppe, slik som barn. Resultatet ville være anonymisert og deltakerne ikke gjenkjennbare. Sensitive opplysninger som religion eller politisk oppfatning skulle ikke hentes inn. Imidlertid kunne jeg få tilgang på sensitiv informasjon om informantene og eventuelle tredjepersoner gjennom intervjuene. I den sammenhengen var det viktig å trygge informantene på at jeg skulle behandle deres og eventuell tredjepersons personopplysninger på en forsvarlig måte. Det innebærer at de er sikret anonymitet, samt at de skulle få god nok informasjon om formålet med undersøkelsen. Informert samtykke og søknaden til Sikt skulle ivareta dette. Prosjektet ble godkjent av Sikt 18.11.2022.

De etiske kravene for samfunnsforskning gjelder for alle forskere. Forskeren skal sikre korrekt gjengivelse av intervjuene (Tjora, 2021, s. 190-194). Jeg har i masteroppgaven underbygget funnene ved å vise til sitater fra informantene, samt satt sitatene i kontekst der dette ikke kommer tydelig frem, slik at sitatene ikke tas ut av konteksten de er ment i. Videre har jeg vært opptatt av å tilrettelegge for en god intervjusituasjon. En informant ønsket å få tilsendt spørsmålene på forhånd. Jeg valgte å sende de deskriptive hovedspørsmålene, men ikke intervjuguiden i sin helhet da den er omfattende på bakgrunn av underpunktene. En tanke bak dette var at jeg ønsket informantens spontane tanker under intervjuet. Jeg vurderte at dette ikke ville utgjøre et problem. I ettertid ser jeg at jeg ikke tok høyde for at det kunne være ubehagelig for informanten å få uventede oppfølgingsspørsmål. Dette kan ha ført til at informanten fikk en dårlig opplevelse av intervjuet. Dersom jeg skulle gjort undersøkelsen på nytt ville jeg valgt å reflektere rundt dette sammen med informanten i forkant av intervjuet for å sikre at informanten fikk en god opplevelse.

4.4.3 Forskeren

Den forforståelsen jeg som forsker bringer med meg inn i prosjektet vil påvirke hvordan jeg forstår og tolker materialet. Et bevisst forhold til dette er nødvendig gjennom hele prosjektet. Min yrkesfaglige bakgrunn er barnevernspedagog med erfaring fra både statlig og kommunalt barnevern. Følgelig har dette bidratt til mitt engasjement for temaet i masteroppgaven. Det å ikke tillegge materialet mening vil være vanskelig da en aldri helt kan legge vekk sin forforståelse. I tillegg vil min bakgrunn kunne påvirke min objektivitet (Thagaard, 2018). I lys av min bakgrunn har jeg egne erfaringer med temaene som tas opp i masteroppgaven. Det setter større krav til min evne til å skille egne erfaringer fra informantenes erfaringer. I masteroppgaven er det informantenes perspektiver og erfaringer som er relevant. Jeg har gjennom prosjektet måtte stoppe opp og reflektere over prosessen slik at min forforståelse ikke får for stor plass. Det har vært nyttig å reflektere med veileder, samt lese over de transkriberte filene flere ganger, for å opprettholde fokus på informantenes opplevelser. Min forforståelse vil likevel ha bidratt til å forme masterprosjektet, hvordan jeg har utformet intervjuguiden og hva jeg har fokusert på av datamaterialet.

Gjennom mitt eget arbeid har jeg hatt tilgang til flere aktuelle informanter fra både barnevernstjenesten og skolen. Jeg tok tidlig en forskningsetisk vurdering om at jeg ikke skulle benytte meg av informanter i eget nettverk eller i tilknytning egen by og arbeidssted. Dette valgte jeg da jeg så noen etiske dilemmaer knyttet til å skulle forske på min egen arbeidsplass eller samarbeidspartnere. Jeg kunne komme for tett på de som undersøkes, både mine kollegaer og faste

samarbeidspartnere, samt familiene jeg jobber med eller har jobbet med. Et etisk dilemma var knyttet opp mot tillit og hvor fritt og uhindret informantene ville dele sine erfaringer og opplevelser med meg. Ved forskning på egen arbeidsplass kan det være et dilemma at en oppfattes som «partisk» (Jacobsen, 2022, s. 59-60). Et annet dilemma er at rollen mellom forsker og hjelper kan bli uklar. Informantene kan få en forventning om at forskeren skal hjelpe dem (Johannessen et al., 2016, s. 86). Videre er det et viktig prinsipp innen forskning og etikk at forskeren har et ansvar for at forskningsresultatene blir presentert så nøyaktig som mulig. Min vurdering er at dette ville bli utfordrende med min forforståelse (Thagaard, 2018, s. 20-21).

I dialog med informantene og gjennom det informerte samtykket har jeg vist til min bakgrunn slik at dette ikke skal være hemmelig for informantene. Jeg har vært tydelig på at informantenes arbeidsplasser ikke har naturlig samarbeid eller kontakt med min arbeidsplass. Dette har jeg gjort fordi jeg ønsker å spille med åpne kort og for at informantene skal vite hvem de forholder seg til. Jeg har vært bevisst at min bakgrunn kan legge noen føringer for hva informantene vil dele med meg. Jeg har tilstrebet en åpen og ikke-dømmende kommunikasjon i intervjuene. Uavhengig min bakgrunn har jeg gjennom arbeid med masteroppgaven vært opptatt av at formålet er å få frem informantenes forståelse. Jeg har hatt fokus på hvilke erfaringer de har og hva de er opptatt av som fremmer eller utfordrer et godt samarbeid. På denne måten ønsker jeg også å kaste lys på hva som skal til for at samarbeid mellom barnevernstjenesten og skolen blir godt.

4.4.4 Gyldighet og pålitelighet

Jeg har tilstrebet å møte empiriens to krav som sier at den skal være gyldig og relevant, pålitelig og troverdig (Jacobsen, 2022, s. 17). Undersøkellesdesignet jeg har valgt har betydning for undersøkelsens gyldighet. Intensive undersøkelser har høy intern gyldighet og lav ekstern gyldighet. Det innebærer at prosjektet har lav ekstern gyldighet da prosjektet vil ha utfordringer med overførbarhet og hvordan funnene kan generaliseres til en større populasjon (Jacobsen, 2022, s. 99-100). Gyldighet er i kvalitative metoder utfordrende da datainnsamlingen ikke er strukturert, men som i dette prosjektet, blir styrt gjennom samtalen hvor jeg som forsker også er en relevant del av datamaterialet (Johannessen et al., 2016, s. 229-230). For å styrke påliteligheten til prosjektet har jeg i kapittel 4 gjort rede for arbeidet med masteroppgaven. For å styrke objektiviteten har jeg vist til etiske overveielser som har gjort seg gjeldende gjennom prosjektet. Videre har jeg benyttet meg av kilder som har dagsaktuell kunnskap og som har erfaring med tverrfaglig samarbeid med den andre instansen. Således har jeg etter min vurdering et relevant og riktig utvalg for å besvare

problemstillingen. Det at det var vanskelig å få tak i informanter medførte at jeg fikk jobbet grundig med prosjektet i forkant av intervjuene. Det at innhenting av data ble gjennomført sent i prosjektet styrket hvor aktuell data jeg fikk inn, samt min egen forhåndskunnskap som forsker. Jeg har tilstrebet en avslappet atmosfære i intervjuene for å øke sannsynligheten for at informantene kan dele av seg. Jeg kan likevel ikke vite hvor sant og ærlig informantene har vært i intervjuet.

4.4.5 Styrker og svakheter ved valg av metode og design

Metode og design vil ha styrker og svakheter. For dette prosjektet kunne andre kvalitative metoder som fokusgruppeintervju vært aktuelt. På den måten kunne en gjort observasjoner av samhandlingen i gruppa samtidig (Johannessen et al., 2016). Kvantitative metoder kunne også vært aktuelt for å si noe om hyppigheten og omfanget av hvordan barneverns- og skoleansatte opplever det tverrfaglige samarbeidet. Gjennom kvantitativ metode kunne masteroppgaven blitt generalisert til en større populasjon. En kombinasjon av undersøkelsesdesign og undersøkelsesopplegg vil ofte være det beste. Det kan kompensere for designenes styrker og svakheter. For å belyse problemstillingen kunne det vært interressant å kombinere spørreskjemaer med dybdeintervjuer (Jacobsen, 2022). En kombinasjon kan være tidkrevende å få til og det ble ikke aktuelt for denne masteroppgaven. I dette prosjektet har jeg brukt intervju som metode da det er en godt egnet metode for å svare opp problemstillingen.

Som nevnt tidligere var det utfordrende å få aktuelle informanter. På bakgrunn av dette var det ikke mulig å ta høyde for kjønn, etnisitet eller andre forhold som kunne påvirket resultatet. I tillegg jobber det flere yrkesgrupper både i barnevernstjenesten og skolen. Undersøkelsen kunne fått andre funn dersom det hadde blitt intervjuet for eksempel miljøterapeuter i skolen. Intervjuene har blitt gjennomført både ansikt til ansikt og på Zoom, noe som kan ha påvirket atmosfæren i intervjuet. Digitale intervjuer kan ha gjort det mer utfordrende å få med seg informantens kroppsspråk. Jeg opplever at bilde og lyd var gode, og jeg opplevde å ha oversikt over informantens kroppsspråk. En styrke ved undersøkelsen kan være at det har blitt intervjuet informanter fra ulike skoler, barnevernstjenester og dermed kommuner. En svakhet kan også være at undersøkelsen ikke undersøker barnevernstjenesten og skolene i samme kommune. Da hadde masteroppgaven forsket på forholdene i en kommune, noe som ikke var formålet med prosjektet.

Det kan være relevant at det i 2022 ble gjort endringer i samarbeidsbestemmelsene i barnevernsloven og opplæringsloven. Det kom også en ny nasjonal veileder for samarbeidet om

tjenester til barn og unge. I tillegg ble det i 2021 vedtatt en ny barnevernslov som trådte i kraft i sin helhet i 2023. Loven skal styrke barnet og foreldrenes rettsikkerhet. Den legger vekt på bedre barnevernsfaglig arbeid og tidlig innsats. Loven har et lettere språk og er mer tidsriktig (Prop. 133 L (2020-2021)). I 2024 skal det også etter planen komme en ny opplæringslov. Loven skal ta sikte på at hver elev får den opplæringen de har krav på ut fra sine behov. Språket vil være enklere og loven mer tidsriktig (NOU 2019: 23, s. 19-21). Det kan bety at jeg ville fått andre funn dersom jeg hadde gjennomført masterprosjektet om et år. Imidlertid var flere av endringene i barnevernsloven allerede i kraft i 2022 og endringene i samarbeidsbestemmelsene har vært kjent før de trådte i kraft 1. august 2022. Selv om prosjektet har lav ekstern gyldighet kan funnene gi noen indikasjoner på hvordan de ansatte opplever samarbeidet, forstår hverandres rolle og hvordan dette påvirker samarbeidet for det enkelte barnet.

5 Presentasjon av funn

Masteroppgaven har til hensikt å se nærmere på hvilke faktorer barnevernsansatte og skoleansatte opplever bidrar til et godt samarbeid eller konflikt, samt hvordan dette kan få betydning for samarbeidet. For å belyse problemstillingen er det sett på hva de ansatte fremhever som viktig eller utfordrende i samarbeidet, hvilke perspektiver de ansatte har på barnets situasjon og hvordan samarbeidet med foreldrene virker inn på det tverrfaglige samarbeidet. Funnene viser at det er flere viktige faktorer som sier noe hva som skaper et godt samarbeid. Funnene viser at flere faktorer også skaper uro, frustrasjon og konflikt.

Dette kapittelet er delt opp i fire kapitler med underkapitler. Når funnene presenteres har jeg valgt å tydelig skille på hva de ansatte fremhever. Jeg vil i kapittel 5.1 starte med å presentere de faktorene de skoleansatte fremhever som viktig eller utfordrende. Deretter vil jeg i kapittel 5.2 presentere de faktorene de barnevernsansatte fremhever som viktig eller utfordrende i samarbeidet. Samarbeidet med foreldre, samt synet på barnets situasjon, er også faktorer som blir fremhevet av stor betydning for samarbeidet. I kapittel 5.3 vil jeg presentere de faktorene de ansatte trekker frem i forbindelse med samarbeid med foreldre. I kapittel 5.4 vil jeg presentere de faktorene de ansatte fremhever ved barnets situasjon. Avslutningsvis vil jeg i kapittel 5.5 gjøre en kort oppsummering av funnene.

5.1 Hva fremhever skoleansatte som viktig eller utfordrende i samarbeidet?

Funn viser at organiseringen av samarbeidet, samt kommunikasjon og ledelse, har betydning for samarbeidet. Videre har dialog med barnevernstjenesten og deling av informasjon stor betydning. Funn viser også at informasjon og kunnskap om barnevernstjenesten er viktig for de skoleansatte. Relasjon og samarbeidskompetanse blir også fremhevet.

5.1.1 Organisering, kommunikasjon og ledelse

Der viktig for informantene å kunne drøfte en sak eller ventilere med sin leder. Informantene forteller at det er viktig å ha tillit til ledelsen og at en har kommunikasjon med ledelsen. Samtidig fremhever informantene at kommunikasjon i alle ledd er viktig når det er snakk om tverrfaglig samarbeid med barnevernstjenesten. En av informantene peker på at det kan være vanskelig med kommunikasjon og informasjonsflyt. Hun savner mer kommunikasjon og at det må være kommunikasjon fra ledelsen og ned til de ansatte. Funnene viser at når kommunikasjonen er dårlig

påvirker det hvordan de ansatte opplever samarbeidet. En av informantene sier at hun kan oppleve at det blir en hemmeligholdelse. Hun setter ord på det slik:

«Jeg synes jo ledelsen har vært i mye bedre samarbeid [med barnevernstjenesten] enn lærerne. Jeg har fått lite informasjon. Noe jeg egentlig har reagert litt på, og jeg føler at det blir litt hemmeligholdt. Jeg skal liksom ha åpen flyt fra min side til ledelsen» (Skoleansatt 1)

Funnene viser at dette påvirker hennes syn på barnevernstjenesten. Hun opplever at det er barnevernstjenesten som holder igjen opplysningene.

Funn viser at god ledelse er viktig når det kommer til hvordan instansene organiserer samarbeidet. Samarbeidsmøter er den mest brukte metoden. Det er også mindre formelle samarbeidsformer, som telefonkontakt når det oppstår hendelser. Informantene har ulike erfaringer og det er variert hvordan skolene organiserer kontakten og samarbeidet med barnevernstjenesten. Organiseringen får betydning for hvordan de skoleansatte opplever samarbeidet. Det får også betydning for deres arbeid med det aktuelle barnet. To av informantene jobber på samme skole. De har mye erfaring med tverrfaglig samarbeid, men mindre samarbeid med barnevernstjenesten. De forteller at det er primært skoleledelsen som har dialog med barnevernstjenesten. Informantene har ulik oppfatning av hvordan dette påvirker dem. En av informantene uttrykker at hun stoler på ledelsen og at hun får den informasjonen hun er i behov. Den andre informanten opplever at informasjonen hun får en mangelfull. Hun viser til at dette kan være utfordrende da hun, som er tettest på barnet, ikke får nødvendig informasjon. De to andre skoleansatte viser til at deres skoler har rutiner på at lærere og representant fra skoleledelsen deltar i samarbeidet. Informasjonsflyt fremheves som en viktig forutsetning i samarbeidet. Informantene fremhever at det er viktig at de som er tettest på barnet deltar i samarbeidet. De fremhever at det er de som er tettest på barnet som kjenner barnet og foreldrene best. Det er de som vil ha mest nytte av informasjonen som deles i et samarbeidsmøte. Informantene legger vekt på at relasjon bidrar til økt kunnskap om barnet og hvordan forstå det enkelte barnet. Informantene viser til at deling av informasjon er viktig for at skolen skal kunne ivareta barnet. En av informantene trekker frem at de ulike skoleansatte har ulike roller, og at det også involverer assistenter.

5.1.2 Dialog med barnevernstjenesten og deling av informasjon

Funnene viser at dialog og kommunikasjon generelt er viktige faktorer for å få til et godt samarbeid. Funnene viser at de skoleansatte er spesielt opptatt av dialog og kommunikasjon når det kommer til bekymringsmeldinger, svar på forespørsel om opplysninger og tilbakemeldinger når en

barnevernssak henlegges. Funnene viser at de skoleansatte savner at barnevernstjenesten deler informasjon med dem.

Informantene uttrykker at det kan være utfordrende å svare på barnevernstjenestens henvendelse om opplysninger. Informantene ønsker tydeligere informasjon om hva barnevernstjenesten ønsker av informasjon. De forteller at de ofte får en «sjekklister» med spørsmål, men at barnevernstjenesten ikke formidler hvorfor de innhenter denne informasjonen. Informantene får ikke svart på barnevernstjenestens henvendelse så presist som de ønsker. Informantene formidler at de ikke får tilbakemelding fra barnverntjenesten på det de skriver. Det gjør de ansatte usikre på om de har fått formidlet det barnevernstjenesten trenger av opplysninger. De blir også usikre på hvordan barnevernstjenesten vurderer opplysningene.

Funnene viser at informantene savner tilbakemelding og informasjon når barnevernstjenesten henlegger en sak. Det gjelder spesielt saker hvor skolen har sendt inn bekymringsmelding. To av informantene opplever det som at barnevernstjenesten ikke samarbeider. En av informantene uttrykker at det er lite motiverende å bruke tid på henvendelsen når en ikke får tilbakemelding eller begrunnelse ved en henleggelse. Funnene viser at dette får stor betydning for hvordan hun opplever samarbeidet. Hun oppsummerer utfordringene slik:

«Vi melder en sak for eksempel og.. så får vi sånn.. hva heter det da? [...] Anmodning. Og vi fyller jo ut den. Og vi tilbringer jo tross alt liksom, hvert fall jeg da som er barneskolelærer, jeg tilbringer jo sånn nesten 30 timer i uka med de ungene. Og sånn som en sak jeg hadde nå.. Jeg følte jeg skrev en bok i den anmodninga [...] og det eneste vi fikk var at.. fikk bare et papir «saken er henlagt.» Og da kjenner jeg at.. Kanskje spesielt når bekymringen min er vedvarende da.. Så jeg synes det er.. men det har vi snakket om i mange år, egentlig, at dialogen mellom skole og barnevern i pågående saker er elendig. Vi får ingen informasjon»
(Skoleansatt 3)

Informasjon og tilbakemelding er viktig da det er de skoleansatte som ser barnet og skal ivareta barnet i hverdagen. Funn viser at opplevelsen av manglende informasjon er en konfliktfylt faktor som går igjen på deres skoler. To av informantene peker på at det har skjedd en utvikling i barnevernstjenestens lovverk som nå fører til at skolene får mer informasjon enn tidligere. Dette fremheves av informantene som en positiv utvikling. En informant beskriver det slik:

«For det mener jeg vi akkurat snakket om på det forrige møte, når vi hadde det kurset [av barnevernstjenesten], at da har barnevernet fått en ny plikt til å informere, som de ikke hadde før. Så hvis du melder inn en sak, så får du på en måte høre hvordan det går. Det fikk vi jo ikke før i det hele tatt. Det vet jeg. Nå blir det på en måte fulgt opp» (Skoleansatt 2)

En informant forteller at hun som melder blir sittende igjen med tusen spørsmål som hun ikke får svar på. Hun viser til at det er manglende kommunikasjon og dialog. Hun kunne tenkt seg et fysisk møte mellom skolen og barnevernstjenesten ved innhenting av opplysninger. Informantene forteller at de ofte kontakter barnevernstjenesten for en anonym drøft i forkant av en bekymringsmelding. For å drøfte et barn de er bekymret for. Dette trekkes frem som betydningsfullt for skolene. På den måten kan de bli betrygget i en sak eller få bekreftet at bekymringen en bærer på kan være reell. Flere av informantene sier imidlertid at skolen og barnevernstjenesten kan tenke forskjellig rundt en sak og at det kan være utfordrende. En av informantene peker på at slike situasjoner kan føre til frustrasjon og et negativt samarbeid. Hun forteller at barnevernstjenesten ofte spiller ballen tilbake til skolen og at skolen ikke får den hjelpen de var ute etter.

Manglende informasjon om barnets situasjon skaper uro og frustrasjon. Funn viser at deling av informasjon om barnets situasjon er viktig. Det jobbes med sårbare barn og informasjon er forebyggende for oppfølgingen av dem. Informantene er opptatt av at barnevernstjenesten deler for lite. Informantene viser til at det er viktig å vite mer om hjemmesituasjonen og hvordan barnevernstjenesten vurderer hjemmesituasjonen. En informant sier at det vil være nyttig å vite om foreldrene har en diagnose. Slik kunnskap kan bidra til at skolen kan møte foreldrene og barnet på en god måte. Informasjon om barnevernstjenestens vurderinger kan være beroligende og nyttig. Det er spesielt viktig når barnevernstjenesten henlegger en sak hvor skolen fremdeles er bekymret. En informant viser til at skolen blir «sjakk matt» i en slik situasjon da det er opp til barnevernstjenesten. Skolen må sende ny bekymringsmelding om bekymringen vedvarer. I den forbindelse trekker flere av informantene frem at det er betryggende for dem at barnevernstjenesten er lenge nok inne i en familie før de avslutter hjelpetiltakene. Informantene opplever at barnevernstjenesten som regel er det. Dette er betryggende for skolen med tanke på hvordan barnet har det og den videre oppfølgingen av barnet. En annen faktor flere av informantene peker på er at barnevernstjenesten er et viktig bindeledd i samarbeidet med familien. Barnevernstjenesten kan veilede både skolen og foreldrene. Flere peker på at barnevernstjenesten kan være til hjelp i slike situasjoner. De peker også på at en ikke må undervurdere eller glemme at skolen har en viktig rolle i barnas liv. En av informantene setter ord på det slik:

«Også det hvor viktig vår rolle er i å hjelpe disse barna. Vår rolle er ikke bare å sende en bekymring og tenke at det er noen andre som tar seg av det. Det er å hjelpe til og støtte og være der så godt vi kan, for vi er jo veldig viktig omsorgspersoner for barnet» (Skoleansatt 4)

5.1.3 Informasjon og kunnskap om barnevernstjenesten

Funn vise at informantene ønsker mer informasjon og kunnskap. Funn viser at informasjon og kunnskap om barnevernstjenesten er viktig for informantene. De ønsker mer informasjon om hvordan barnevernstjenesten vurderer og fatter beslutninger både generelt og i konkrete saker. Funnene viser at manglende kunnskap kan føre til at samarbeidet blir dårlig og at skolen får et negativt syn på barnevernstjenesten. Funnene viser også at de skoleansatte kan bli usikre og at deres bekymringer for et barn blir vedvarende.

En informant peker på at det er viktig for henne å vite hvilke tanker og vurderinger barnevernstjenesten gjør i den enkelte saken. En informant forteller at kunnskap om barnevernstjenestens tanker og vurderinger har hatt en positiv effekt på de ansatte på hennes skole. De skoleansatte blir mindre urolige når de får kjennskap og bredere innsikt i hvordan barnevernstjenesten vurderer. Hun forteller videre at fravær av slik informasjon og kunnskap skapte utfordringer og frustrasjon på hennes skole tidligere. Hun får støtte fra de andre informantene.

En av informantene har «nettverkskontakter» på sin skole. Noen barnevernstjenester har opprettet nettverkskontakter og formålet er blant annet å veilede og hjelpe skolene. Informanten viser til at nettverkskontaktene har bidratt til bedre samarbeid med barnevernstjenesten. Nettverkskontaktene har ikke egne saker hos barnevernstjenesten, de skal være ute på skolene. Informanten opplever at det er nyttig for de skoleansatte å gå til nettverkskontakten. De kan få råd eller høre hvordan nettverkskontakten tenker rundt en sak. Informantene oppsummerer det slik:

«Og noen ganger så tenker jeg at det at vi vet litt om hva slags vurderinger barnevernet må ta også gjør at vi blir sikrere og tryggere [...] At jeg vet at det er mye som skal være oppfylt, og det er mye som skal være gjort og prøvd og sånn, og det skal være veldig alvorlig før man da kommer med en plassering. Og samtidig så vet vi og at hvis man plasserer, så er det jo tilfeller hvor man vet at det ikke kommer til å bli bra for barnet, fordi det barnet ville kanskje bare.... Ja.. Det vil bli veldig vanskelig for barnet da. Og når vi liksom vet sånne ting på litt generelt grunnlag, så hjelper det oss veldig» (Skoleansatt 4)

Hun forteller videre at flere skoleansatte har vært fortvilet i forbindelse med bekymring for et barn. De oppsøkte ofte skoleledelsen og uttrykte sin fortvilelse. Dette er det mindre av i dag. Hun fremhever at de skoleansatte trenger, og har godt av, kunnskap om barnevernstjenesten. De andre informantene støtter oppunder dette.

5.1.4 Relasjon og samarbeidskompetanse

Funn viser at samarbeidskompetanse er en viktig kompetanse. Gjensidig dialog og åpenhet fremheves som viktig for informantene. Funn viser at relasjon er et sentralt element for at samarbeidet skal være konstruktivt og positivt. Informantene peker på at respekt for hverandre og hverandres arbeid, er viktige suksessfaktorer. Flere viser til at en må ha tillit til hverandre og anerkjenne at en har ulike ansvarsområder, selv om dette kan være vanskelig. En informant reflekterer rundt dette slik:

«[...] For det er ikke jeg som bestemmer det. Det er dem [barnevernet]. Og da må jo jeg egentlig.. så egentlig da.. Må jeg stole på at de gjør jobben sin» (Skoleansatt 3)

Informantene vektlegger at relasjon og kjennskap til hverandre påvirker hvordan de opplever samarbeidet med barnevernstjenesten. De ansattes erfaringer farger hvordan de opplever videre samarbeid med barnevernstjenesten. En av informantene peker på at det fort blir personavhengig. Hun peker på at det kan være på godt og vondt. Hun forteller at hennes skole kjenner de barnevernsansatte godt. De opplever lite eller ingen utfordringer knyttet til taushetsplikten. Denne skolen har tilgang på nettverkskontakter og informanten uttrykker at dette har vært positivt. Det har bidratt til at de blir bedre kjent med hverandre.

En informant viser til at de skoleansatte kan være gode ressurspersoner eller allierte når barnevernstjenesten skal snakke med barn. En av informantene viser til at barnevernstjenesten er en mer fjern instans for barna og at det tar tid å bygge relasjoner. Her kan de skoleansatte bistå de barnevernsansatte. Informantene trekker videre frem at personlige egenskaper som kommunikasjon og evne til å lytte er sentrale suksessfaktorer. Videre fremheves det at en må være åpen for andres innspill og for å gjøre justeringer. Flere av informantene viser til at dette kan være en utfordring i samarbeidet og bidra til å skape konflikt. En av informantene viser til at dersom deltakerne i et samarbeid tar andres innspill som kritikk blir det utfordrende å få til et godt samarbeid. Informantene viser til at det er viktig å ikke ha en låst tankegang på andres synsvinkler rundt det aktuelle barnet. Evne til nytenkning trekkes også frem som nyttige egenskaper å inneha i et samarbeid. Mer statiske faktorer som personlighet spiller også inn.

5.2 Hva fremhever barnevernsansatte som viktig eller utfordrende i samarbeidet?

Funnene har betydning for hvordan de barnevernsansatte opplever skolen. Et funn viser at ledelse, struktur og organisering av samarbeidet har betydning for samarbeidet. Hva slags kjennskap skolen

har til barnevernstjenestens arbeid og ansvarsområde peker seg ut som et annet funn. Et funn viser også at forventninger til barnevernstjenestens rolle og ansvarsområde påvirker samarbeidet. Et annet funn fremhever relasjon og samarbeidskompetanse.

5.2.1 Ledelse, struktur og organisering av samarbeidet

Informantene fremhever at det blir sårbart på individnivå når strukturen på systemnivå er mangelfull. Det kan føre til at samarbeidet blir personavhengig. Kvaliteten på strukturene på systemnivå påvirker hvordan de opplever samarbeidet i de enkelte sakene. Informantene viser til at det handler om forankring i ledelsen hos skolene og barnevernstjenesten, samt i kommuneledelsen. Kommuneledelsen må gi tid og rom for de ansatte å bruke de tverrfaglige arenaene i kommunen.

Funnene fremhever at avklaringer av roller og ansvarsområder er sentrale elementer for å få til gode samarbeid. Videre viser funnene at gode holdninger hos ledelsen er viktig. Det løftes frem to sider ved holdninger hos ledelsen. Den ene siden handler om holdninger knyttet til tverrfaglig samarbeid. Den andre siden handler om holdninger til hverandres ansvarsområder. En av informantene peker på en tredje side. Den handler om skoleledelsens holdninger til barna de jobber med. Hun viser til at det får betydning for hvordan samarbeidet blir. Det påvirker også hvordan hun opplever samarbeidet. Informanten setter ord på det slik:

«Det er veldig farget av hvordan ledelsen tenker og - for det er helt klart, at hvordan skolen jobber og hvordan skolen fungerer sett opp mot, spesielt de barna vi jobber med da, som gjerne har litt sånn ekstra behov og kan ha litt ekstra strev. Det knytter seg veldig til rektor, og da skoleledelsens, holdning til barn med ekstra oppfølgingsbehov» (Barnevernsansatt 3)

Ressurser er et element som gjør seg gjeldende i samarbeidet. Det påvirker hva en kan få til rundt det aktuelle barnet. Funnene viser at dette kan være utfordrende da det kan være forskjellig fra skole til skole, eller barnevernstjeneste til barnevernstjeneste. Funnene viser at det kan oppstå konflikter om det er uenigheter knyttet til hvem sitt ansvarsområde og mandat som gjelder. En informant forklarer blant annet:

«Og så er det jo... Jeg syns alltid at det er en litt sånn utfordring i forhold til det med ressurser, og hvem gjør noe når det er noe da. Og da har vi vært litt sånn tydelig på at hvis det er ting inn i skolen, så er jo ikke det vår.. altså det er på en måte ikke barnevernstjenesten som skal sette inn tiltak inn i skolen. Da må på en måte skolen gjøre det, og det er de som har kompetansen til å gjøre det skoleretta» (Barnevernsansatt 2)

Informantene forteller til at de opplever å ha oversikt over hva skolene kan og ikke kan gjøre ut fra deres lovverk. Samtidig viser funnene at dette varierer fra skole til skole. Informantene trekker også frem at det er variert hvem fra skolen som deltar i samarbeidet. Ofte er det ledelsen og en kontaktperson som deltar. En informant peker på at dette kan være fordi lærerne ikke er komfortable med å ta beslutninger i et samarbeidsmøte. Informantene er samstemte i at det er hensiktsmessig at de som kjenner barnet best deltar i samarbeidsmøtene også.

Informantene fremhever at en faktor som kan skape konflikt er skolens meldeplikt. Informantene opplever at skolen ofte venter med å sende bekymringsmelding selv om meldeplikten er utløst. En av informantene peker på en situasjon som hun opplever frustrerende. Hun forteller at de opplever at skolene før oppstart av ungdomsskolen sender inn bekymringsmeldinger på barn de har vært litt bekymret for over en lengre periode. Informanten opplever at bekymringsmeldingen sendes fordi det er skolens siste sjans før barnet slutter på skolen. Hun opplever at meldingene derfor kan være litt «diffuse». Da er det i tillegg skoleferie og vanskelig for barnevernstjenesten å få innhentet viktige opplysninger fra skolen. Informantene fremhever at det kan oppstå frustrasjon om de opplever at skolene lener seg tilbake når barnevernstjenesten er inne med tiltak. De forteller at skolene har meldeplikt selv om barnevernstjenesten er inne med tiltak, men at dette ikke alltid blir fulgt opp. En av informantene fremhever at dette gjør det vanskelig å få til et effektivt tverrfaglig samarbeid. Informanten forteller videre at hun har forstått at noen skoler savner informasjon og tilbakemelding rundt barnevernstjenestens henvendelse om opplysninger. Hun viser til at det ville vært nyttig for de barnevernsansatte også da barnevernstjenesten ville fått mer konkret informasjon om barnet og barnets situasjon. Hun sier videre til at det kan være lettere for de skoleansatte å svare konkret på henvendelsen dersom de gis en forklaring på hvorfor barnevernstjenesten spør etter opplysninger. Hun legger til at det kan være ressurskrevende å konkretisere alle henvendelsene og at det har lett for å bli glemt i en hektisk arbeidshverdag.

5.2.2 Nettverkskontakter og skolens kjennskap til barnevernstjenestens arbeid

Funnene viser at kjennskap til barnevernstjenesten kan bidra til at det blir mindre konflikt mellom instansene. Funnene viser at informantene vurderer at mer kjennskap til hva barnevernstjenesten må forholde seg til kan bidra til at det blir felles forståelse mellom barnevernstjenesten og skolen. De fremhever at felles forståelse kan bidra til det blir enklere å samarbeide.

To av informantene viser til at de har nettverkskontakter knyttet til sin tjeneste. De opplever at dette er nyttig og hjelpsomt for de barnevernsansatte. Nettverkskontaktene har overtatt det generelle

samarbeidet med skolen. Det har bidratt til at det er enklere for kontaktpersonene å ha fokus på sine saker. Nettverkskontaktene kan gi skolen generell veiledning om barnevernstjenestens mandat. Nettverkskontaktene kan også bistå skolen med å se på hvilke tiltak og tilnærmelser skolen kan gjøre før de vurderer å sende en bekymringsmelding. Informantene peker på at det er nyttig at nettverkskontaktene kan drøfte med skolene og bistå med å konkretisere bekymringsmeldinger. Informanten som ikke har nettverkskontakter knyttet til sin tjeneste legger også vekt på at det er nyttig at skolene ringer for å drøfte en sak før de sender bekymringsmelding. Informantene som har nettverkskontakter fremhever at de er spesielt nyttig fordi de kommuniserer med både skolen og barnverntjenesten. Nettverkskontaktene kan delta på personalmøter på både skolen og barnevernstjenesten. Det gir også barnevernstjenesten kunnskap om skolen og hva skolen er opptatt av. En av informantene uttrykker at samarbeidet med skolene i større grad har blitt lettere etter at nettverkskontakter ble etablert. Hun beskriver det slik:

«I større grad, fordi man får.. man kan rådføre seg en god del, og man har de drøftingene, og de har jo både undervisning inn mot klasser og de er med på personalmøter og sånt og forklarer litt da» (Barnevernsansatt 3)

Informantene viser til at det ikke er alle skolene som benytter seg av nettverkskontakten. Nettverkskontaktene strever med å få innpass på enkelte skoler. Informantene viser til at dette ofte er de skolene som det også var utfordrende å samarbeide med før nettverkskontaktene ble etablert. En annen informant fremhever at hun opplever at nettverkskontaktene bidrar til at skolene blir tryggere på barnevernet. Skolen får førstehåndskunnskap om barnevernet og hva barnevernet kan gjøre. Hun opplever at dette er mer forutsigbart for skolen. Hun fremhever at en blir kjent med hverandre og det blir lettere å benytte seg av nettverkskontaktene som drøftingspartner.

Flere av informantene peker på at ved henleggelse av undersøkelser forsøker de ofte å få samtykke fra foreldrene til å gi skolen litt informasjon. Det er skolen som er tettest på barnet og som skal følge barnet opp i hverdagen. Det er viktig for at skolene skal ha informasjon om de blir bekymret for barnet på nytt. Flere av informantene peker på at det kan være vanskelig for skolen å forstå hvor avhengig barnevernstjenesten er av samtykke for å sette inn tiltak. En av informantene reflekterer rundt at skolene blir overrasket når de hører hva barnevernstjenestene må forholde seg til. Hun setter blant annet ord på det slik:

«[...] «det går ikke an.» «Det kan dere ikke.» «Sånn kan ikke systemet fungere.» Det her med frivillig hjelpetiltak er vanskelig å forstå da.» (Barnevernsansatt 1)

5.2.3 Forventninger til barnevernstjenestens rolle og avklaringer av ansvarsområder

Funnene viser at avklaringer av hverandres ansvarsområder er essensielt for å unngå konflikter. Det gjelder også respekt for hverandres fagfelt. Videre viser funn at manglende avklaringer av roller generelt, og i den enkelte saken, kan føre til et negativt samarbeid som kan påvirke videre samarbeid.

Informantene forteller at de opplever at skolene ofte er i krise eller er opprørte når de kommer i kontakt med barnevernstjenesten. De forteller at det i slike situasjoner kan oppstå utfordringer, som hvilke forventninger skolene har til barnevernstjenesten. En informant peker på at det kan være flere årsaker til skolens reaksjoner. Informanten reflekterer over det slik:

«.. Noen kan.. altså som regel så er det litt sånn frustrasjon.. Jeg tenker ofte så er det gjerne sånn når de [skolen] kommer dit, så er det fordi at de opplever at de ikke har ressurser eller de får det ikke til selv da, så da synes jeg noen ganger det er litt enkelt å på en måte tenke at da ringer vi barnevernstjenesten, fordi de kan ordne alt, hvis det handler om barn»

(Barnevernsansatt 2)

Informantene peker på at skolens forventninger ikke samsvarer med deres ansvarsområde. Informantene fremhever at dette er et viktig aspekt i samarbeidet da de opplever dette energitappende. Informantene peker på at det skaper dårlig stemning og kan farge samarbeidet. Informantene viser til at de opplever at skolene ofte mener at det er barnevernstjenestens ansvar å fikse problemene eller ordne situasjonen. Dette kan være kilde til mye frustrasjon. Flere av informantene peker på at det er tungt å jobbe i motstand. En Informanten fremhever at hun opplever at skolene ikke forstår at barnevernstjenesten ikke skal jobbe med alt som handler om barn selv om de er barnevernstjenesten. Flere informanter peker på at skolene kan være bekymret for et barn selv om barnevernstjenesten vurderer at det ikke lenger er grunnlag for å opprettholde tiltak fra barnevernstjenesten. Flere av informantene peker på at det kan være andre aktuelle tjenester som kan bistå barnet. En av informantene uttrykker at det ikke skal være nødvendig for en familie å motta hjelp fra barnevernstjenesten når det er andre instanser som kan hjelpe. En av informantene legger vekt på at barnevernstjenesten ikke skal være en langvarig tjeneste for en familie. En av informantene uttrykker at det kan være stor forskjell på hva skolen mener er barnevernstjenestens ansvar og hva barnevernstjenesten mener er innenfor deres mandat. Hun sier at det kan være stor forskjell på hva barnevernstjenesten og skolen mener er alvorlig nok for at en familie skal være i barnevernssystemet.

Informantene fremhever at avklaringer av roller og ansvarsområde er viktig for å få til et realistisk og godt samarbeid. Flere viser til at de kan bli bedre på dette. Informantene er samstemte om at det er nyttig å ha avklart kunnskap om hverandre, samt at en kommuniserer og snakker ærlig med hverandre. En informant trekker også frem at en må snakke sammen selv om ting går bra, at det å dele det positive er vel så viktig som å dele det negative. Hun viser til dette er gode forutsetninger for å få til samarbeid. Hun oppsummerer det slik:

«God flyt [...] Hvem er jeg? Hvem er kontaktperson? Hva gjør skolen? Og litt sånn jevnlig kontakt, kanskje. Uten at det trenger å være sånn «nå er vi superbekymra». At man faktisk snakker sammen når det går bedre og da [...] ja, og ærlighet. Hva kan... Og det handler jo sikkert om - hva kan vi gi av informasjon og hva kan vi ikke gi? Være så ærlig som mulig på det. Også få med foreldrene da. Så godt det lar seg gjøre» (Barnevernsansatt 1)

En informant viser til at hun noen ganger opplever at skolen ikke ønsker innspill. Hun kan oppleve at skolene vil håndtere situasjonene som oppstår selv. Samtidig kan barnevernstjenesten tenke at for eksempel PP-tjenesten eller Bup (barne- og ungdomspsykiatri) bør kobles på. Informantene uttrykker at de har opplevd at skolene ikke tar imot at de kommer med innspill som omhandler skolens ansvarsområder på en positiv måte. Flere opplever at de kan både fornærme og trække de skoleansatte på tærne. Her trekkes det frem at det er vanskelig å komme med spørsmål eller innspill om skolens rolle, selv om de vurderer at det er viktig å ta det opp med hensyn til barnets beste. En av informantene peker på at det også kan handle om at det er skolen som sitter på det økonomiske perspektivet. viser at det er viktig å kunne snakke sammen uten å tolke det som kritikk. Det handler om å få flere perspektiver og øyne på en tematikk.

5.2.4 Relasjon og samarbeidskompetanse

Relasjon og samarbeidskompetanse blir fremhevet som viktige faktorer for samarbeidet. Funn viser at de ansatte i barnevernstjenesten og skolens evne til å se flere perspektiver er viktig. Funn viser at det også gjelder hvordan de ansatte klarer å kommunisere ut at de ønsker å få til tverrfaglig samarbeid er viktig. Forståelse for hverandre øker sannsynligheten for et bedre samarbeidsklima.

Informantene peker på at den enkeltes fremtreden får betydning for hvor nyttig de opplever samarbeidet. Informantene fremhever at samarbeidet ofte blir personavhengig og at motivasjon, vilje og interesse for samarbeid er viktige faktorer som kan være med å fremme eller hemme det tverrfaglige samarbeidet. En av informantene uttrykker at uten interesse eller engasjement blir samarbeidet for syns skyld. Funnene viser at sammensetningen av personligheter er av betydning for

samarbeidet. En av informantene viser til at det ikke alltid er en god match mellom personene. En dårlig match kan handle om fag i tillegg til personlighet. Det fremheves som viktig at de ansatte er nyanserte og åpne for å ta imot andres mening. Informantene fremhever at ulik forståelse kan skape større muligheter for at samarbeidspartnerne oppfatter noe som kritikk. Det kan føre til at de opplever at de andre mangler forståelse eller empati for deres arbeid eller situasjon. Flere viser til at samarbeidet blir utfordrende hvis den ene parten opplever at den andre parten ikke viser forståelse eller om de bagatelliserer den andres mandat og rolle. I tillegg vises det til at en ser ting fra ulike perspektiver, både personlig og faglig. Det er viktig at det er rom for at en har ulike perspektiver. Ulike perspektiver fører til ulikt utgangspunkt for hvordan en tolker og hva en synes er viktig. Informantene peker på at holdninger blir kommunisert til samarbeidspartnerne dersom en mangler forståelse eller interesse for den andres perspektiver. En av informantene beskriver det slik:

«Og så har man jo alltid noen - når man jobber med mennesker - så blir det jo noen som er veldig sånn fastlåst i en sånn tanke.. egentlig tankesett da, som kan være vanskelig å vike fra, og ta imot andre perspektiver inn. Og det tenker jeg gjelder både skoleansatte og barnevernsansatte.. Man er jo.. Man legger jo ulik vekt på ting man tenker er viktig, og når man har med seg ulike holdninger og verdier inn i [samarbeidet].. som kan på en måte skinne igjennom i samarbeidet da. [...] Jeg tenker jo at det er.. Jeg ser jo - de vanskeligste samarbeidene er hvis vi er på veldig ulike plasser, barnevern og skole. Skolen har et problem eller tematikk de tenker er kjempeviktig, og det er det her vi må ha fokus på - mens vi tenker kanskje det er en annen ting vi bør ha fokus på, fordi det kan forklare det dere lurer på..»»
(Barnevernsansatt 3)

Sitatet viser til et tema som informantene hadde mye fokus på. Hvordan en oppfatter hverandre vil komme til syne gjennom atferd og kommunikasjon. Det legger negative føringer for samarbeidet.

5.3 Samarbeid med foreldre

Funn viser at samarbeid med foreldre er en faktor som kan ha stor betydning for samarbeidet mellom skolen og barnevernstjenesten. Funn viser at skole-hjem-samarbeidet kan være konfliktfylt. Måten instansene involverer foreldrene eller ser på foreldrenes rolle fremheves som en viktig faktor.

5.3.1 Skolens opplevelse av samarbeid med barnevernstjenesten og foreldrene

Funnene viser at foreldresamarbeid kan være utfordrende og konfliktfylt. Funnene viser også at informantene opplever at barnevernstjenesten kan ha en dempende effekt på skole-hjem-samarbeidet.

Informantene formidler at de har mye kontakt med foreldre om stort og smått gjennom skoleåret. De forteller at det undrer seg sammen med foreldrene om det er noe de er bekymret for knyttet til barnets læresituasjon, utvikling eller hjemmesituasjon. Om skolen mener barnet bør henvises til PP-tjenesten må foreldrene samtykke til det. Informantene forteller at de som utgangspunkt trenger samtykke fra foreldrene til å kontakte barnevernstjenesten. Unntak er hvis det er svært alvorlig bekymring, som vold og overgrep, som utløser meldeplikten. Alle informantene fremhever at foreldre generelt er viktige personer å samarbeide med. Dette gjelder også i samarbeid om barn som har kontakt med barnevernstjenesten.

Funnene viser at et tema som går igjen er at skolen er bekymret for å utfordre samarbeidet med foreldrene. De skoleansatte uttrykker et ønske om å verne om foreldresamarbeidet. De forteller at vedvarende bekymring for et barn kan prege samarbeidet med foreldrene og tilliten foreldrene har til skolen. Informantene peker på at samarbeid med barnevernstjenesten er viktig her. En av informantene forteller at det letter skole-hjem-samarbeidet når barnevernstjenesten ikke trekker seg ut av familien for fort. Gjentatte bekymringsmeldinger fra skolen tynger samarbeidet. Hun uttrykker også at det er avlastende for skolen at barnevernstjenesten er inne i familien. Det øker muligheten for å få til samarbeid når barnevernstjenesten også er inne i familien. Her blir det blant annet nevnt at barnevernstjenestens tilstedeværelse har en dempende effekt på skole-hjem-samarbeidet der dette er anstrengt. En av informantene forklarer:

«Vi opplever i hvert fall det som positivt og bra [når barnevernstjenesten er lenge nok inne i en familie], for det blir også et mye bedre samarbeid med oss og foreldrene, for det er jo krevende, hvis man hele tiden går på det der å måtte sende en bekymring [bekymringsmelding]. For det gjør jo noe med det samarbeidet» (Skoleansatt 4)

Ved å opprettholde et samarbeid kan det føre til mer kontinuitet. Samtidig legger flere av informantene vekt på at det er viktig at skolen ivaretar dialogen med foreldrene selv om barnevernstjenesten er inne i bildet. En av informantene forklarer at en må stå i de ubehagelige samtaler med foreldrene og heller få ventilere med ledelsen om det er behov for det. Hun legger vekt på at det også er tillitsvekkende for foreldrene og at det øker sjansen for god informasjonsflyt og godt samarbeid.

Hun illustrerer det slik:

«[...] Så skal vi jo ha den kontakten med foreldrene da, og det gjør jo også at foreldrene kanskje viser mer tillit andre veien og hvis vi utelukker de, så utelukker de skolene også i informasjonsflyt og god kommunikasjon er viktig i saker hvor man kanskje synes det er vanskelig å snakke med foreldre» (Skoleansatt 1)

En av informantene løfter frem at det er nyttig for skolen å kjenne til barnevernstjenesten synspunkt på familiens situasjon. Hun løfter frem at det kan være hensiktsmessig med møter mellom barnevernstjenesten og skolen. Hun uttrykker at hun savner flere fagmøter hvor skolen og barnevernstjenesten kan diskutere situasjonen uten foreldrene til stede. Hun problematiserer blant annet dette slik:

«For det er jo forskjell på hva du sier, og hvordan du ordlegger deg, når foreldrene er til stede [...] og jeg vil ha dems [barnevernstjenestens] syn på saken. Hva tenker dem liksom. Jeg vet hva jeg tenker. Men hva tenker dem? Som en instans som skal verne barnet? [...]»

(Skoleansatt 3)

Informanten uttrykker at det ikke er alt skolen kan ta opp med foreldrene. Hun peker blant annet på at det vil være å blande seg i familiens privatliv. Hun forklarer videre:

«For det tenker jeg er å trampe godt over i privatlivets sfære da. Altså da påberoper jeg meg retten til å vite hva er best for deg i ditt personlige liv.. det.. Jeg skjønner at.. men at jeg kunne godt sitte og hatt sånne tanker sammen med barnevernet, og hørt hva tenker dere om det?» (Skoleansatt 3)

Informanten viser til at foreldrene sannsynligvis ikke vil like at skolen og barnevernstjenesten snakker sammen om dem uten at de er til stede, men at det er for å verne om foreldrene og barnet. Hun viser til at foreldrene har mye følelser og at det er umulig å være helt objektiv når det er snakk om sitt eget barn. Hun forteller at det skal en som forelder heller ikke være.

5.3.2 Barnevernstjenestens opplevelse av samarbeid med skolen og foreldrene

Informantene peker på at skolene ofte er i krise eller er frustrerte når barnevernstjenesten kommer inn i bildet, noe som også har påvirkning på samarbeidet med foreldrene. Av funnene går det frem at informantene kan oppleve at skolen involverer foreldrene for lite. Informantene viser til at de kan oppleve at foreldrene ikke blir respektert i stor nok grad av skolen. Informantene peker på at skolen ikke forstår barnevernstjenestens taushetsplikt og behov for samtykke fra foreldrene til deling av informasjon. Informantene uttrykker at de er opptatt av at det er viktig å dele informasjon med skolen. Deling av informasjon bidrar til å skape et godt samarbeid rundt et barn. Informantene peker på at det er utfordrende å avveie på hvilket grunnlag informasjon deles. En av informantene uttrykker at hun opplever at skolen noen ganger ønsker mer informasjon enn nødvendig. Hun sier at hun noen ganger opplever at skolene er nysgjerrige. Flere av informantene viser til at barnevernstjenesten ikke har opplysningsplikt til skolen. Informantene peker på at barnevernstjenestens lovverk er strengt. Det kan være vanskelig for de som ikke jobber med dette til

vanlig å forstå. Informantene peker på at det kan være frustrerende for de barnevernsansatte å stå i frustrasjon fra andre instanser. En informant beskriver det slik:

«Og så er det jo mange barnehager og skoler som kan bli frustrerte da hvis de har meldt om bekymring som de tenker er veldig alvorlig. Og så kommer vi gjennom våre tre måneder og finner ut at vi tenker ikke dette utløser noe tiltak hos oss, at vi henlegger saken og at de ikke helt forstår.. [...] Når vi henlegger - ikke helt forstår hvor høye krav det er for samtykke og vilje fra foreldrene også for å eventuelt sette inn tiltak. Ehm.. Vi har et .. Jeg tror vi har et sånn ganske innvikla system for veldig mange. Der de ikke helt skjønner de nyansene, og hvor strengt det egentlig er for oss da i forhold til lovverk [...]»

(Barnevernsansatt 3)

Hvor mye informasjon barnevernstjenesten må dele med skolen om familien er et tema som berører informantene. De barnevernsansatte uttrykker at de opplever at de skoleansatte ofte synes det er lettere å snakke fritt uten foreldrene til stede. Ei av de barnevernsansatte setter ord på det slik:

«Det er noen ganger jeg tenker at vi.. at jeg har opplevd at vi på en måte må trekke foreldrene mer inn enn det skolen kanskje har ønska da, eller at man [skolen] har ønsket heller fagmøter liksom ...og diskutere det [familiens situasjon]» (Barnevernsansatt 2)

Informantene viser til at uenigheter eller uklarheter knyttet til deling av informasjon også kan være utfordrende for skole-hjem-samarbeidet. En av informantene uttrykker at det blant annet kan være krevende å få til samarbeidsmøter i undersøkelsesfasen hvis det er skolene som har meldt bekymring da foreldrene ikke ønsker det. Informantene peker på at de har opplevd at skolene kontakter barnevernstjenesten for å diskutere barnets situasjon eller at de kontakter barnevernstjenesten fremfor foreldrene dersom de har bekymringer knyttet til det aktuelle barnet. Flere peker på at dette kan være til hinder for skole-hjem-samarbeidet. Foreldrene blir frustrerte når skolen kontakter barnevernstjenesten enn dem. Informantene uttrykker at dette skaper en mistillit hos foreldrene. Informantene forteller at det virker som skolene noen ganger ønsker å ha fagmøter uten foreldrene. De barnevernsansatte uttrykker at fagmøter kan være hensiktsmessig i flere tilfeller. Det kan være situasjoner hvor instansene er uenige om hvem som skal gjøre hva, og at foreldrene ikke skal trenge å høre på det. Informantene opplever at skolen og barnevernstjenesten kan være uenige i hva som skal tas opp i et slikt fagmøte. Flere informanter viser til at de i noen samarbeid fungerer som en støtte for foreldrene og skolen. Dette er for at skolen og foreldrene skal klare å samarbeide på en konstruktiv måte. En informant peker blant annet på at der det er konflikt mellom skolen og foreldrene kan barnevernstjenesten være dempende på konflikten.

Hun setter blant annet ord på det slik:

«Og så blir foreldrene kjempefortvilet, og det ser jeg i en del saker, at vi må hjelpe skolen. Det har jeg hatt en del erfaringer med [...] å hjelpe skole og hjem å snakke sammen. Fordi at dem kommer skjevt ut, og begge sitter og hakker på hverandre. Og så ser vi at bekymringen på skolen senker seg når de begynner å snakke sammen» (Barnevernsansatt 1)

Hun får støtte fra de andre barnevernsansatte som også uttrykker at de ofte fungerer som en støtte eller megler mellom skolen og barnevernstjenesten. De forteller også at de i noen tilfeller tar over kontakten med skolen for å skjerme foreldrene da det blir en negativ stemning og det blir barnevernets oppgave å bygge opp igjen foreldrene og legge til rette for at de kan få et godt samarbeid med skolen.

5.4 Perspektiver på barnets situasjon

Funn viser at barnets beste er førende for informantenes arbeid og at de opplever at dette er underforstått i samarbeidet med barnevernstjenesten. Funn viser at barnevernstjenesten har et bredere perspektiv på barnets situasjon og barnets behov. Ulike synsvinkler kan skape konflikt i samarbeidet mellom barnevernstjenesten og skolen.

5.4.1 Skolens perspektiv på barnets situasjon

Informantene fra skolen viser til at barnets beste handler om å ha det bra på skolen. De fremhever at skolen følger opp fravær og har tett foreldrekontakt. Videre at barnet har venner og ikke blir utsatt for mobbing. Andre faktorer er at barnet har et trygt og godt læremiljø og klassemiljø. Hva som er barnets beste rommer også at barnet skal ha det bra hjemme og generelt være trygg. En av informantene vektlegger også barnets utvikling. Hun peker på at barnet skal få verktøy til å mestre hverdagen, både faglig og sosialt. Hun oppsummerer det slik:

«[...] Lage en god hverdag for barnet, læring, faglig utvikling.. godt sosialt samspill»
(Skoleansatt 2)

Informantene viser til at barnets beste handler om kontinuerlige vurderinger. Det er ikke alltid lett å vite hva som er barnets beste. De uttrykker at barnets beste er utgangspunktet for samarbeidet mellom skole og barnevernstjeneste. Funn viser at de opplever barnets beste som underforstått. Funn viser at en i liten grad avklarer hva som er barnets beste. En av informantene viser til at det bør avklares nøyere. Det er til barnets beste at instansene trekker i samme retning. Informanten uttrykker det slik:

«[...] At vi kjenner hverandres rolle, at vi kan snakke sammen, at det avklares hva som er barnets beste i de ulike sakene. Tverretattlig samarbeid er viktig. Det er viktig at vi trekker samme retning – det er bra for barnet» (Skoleansatt 4)

Dette får også støtte fra de andre informantene. Informantene fremhever også at det er viktig skolen får nok informasjon om barnets situasjon av barnevernstjenesten. Informantene peker på at både skolen og barnevernstjenesten trenger den samme informasjonen for å følge med på barnets situasjon. Det fremheves at gjensidig dialog og åpenhet er til barnets beste. En av informantene fremhever at det er skolen som har størst relasjon til barnet. Det er de som kjenner barnet best og kan få barnet til å åpne seg opp om det ikke har det bra. En annen informant trekker frem at det er enklere for skolen å bidra i hverdagen for at barnet skal få en bra skolehverdag der de vet at foreldrene strever. Hun viser til et eksempel. Gjennom tilrettelegging i hverdagen, ved for eksempel å sørge for at drikkeflaske og utstyr er tilgjengelig for eleven om foreldrene har glemt dette. En av informantene trekker også frem at det er viktig å anerkjenne at barnets situasjon kan være forskjellig hjemme og på skolen, for eksempel at det kan være det fungerer godt på skolen selv om det kan være utfordrende hjemme.

Når det kommer til barnets situasjon uttrykker informantene at begrepet utsatte barn og unge strekker seg utover skolesituasjonen. Det handler om barnets utvikling og barnets hjemmesituasjon. Informantene viser til at de ikke bruker begreper som barn i risiko i hverdagen. En av informantene viser til at det kan snakkes om elever som utfordrer eller elever som har utfordrende atferd. Videre viser informantene til at dette ikke nødvendigvis betyr at barnet må ha kontakt med barnevernstjenesten. En av informantene viser imidlertid til at skolen er en viktig arena for barna som har kontakt med barnevernstjenesten. En av informantene uttrykker det slik:

«[...] Altså vi har jo mange barn hele tiden som... som vi kan si er i risiko da, men... Samtidig så er det ikke så mye at barnevernet er inne, men at vi må strekke oss eller hjelpe til..»
(Skoleansatt 4)

5.4.2 Barnevernstjenestens perspektiv på barnets situasjon

Flere av informantene peker på at barnets beste er underforstått i alt de gjør. Informantene viser til at barnets beste ikke avklares på samarbeidsmøter. To av informantene peker på at de snakker med skolen og foreldrene om det i forkant. Det er enighet om at dette bør få mer fokus i samarbeidsmøtene også. Informantene forteller at de opplever at skole og barnevern tolker og vurderer ulikt hva som er best for barnet. Informantene peker på at de ut fra sitt mandat vurderer

flere momenter når de skal vurdere hva som er barnets beste. Her trekkes det blant annet frem et helhetlig blikk og hensyn til biologiske bånd. Informantene peker på at barnevernstjenesten skal se dypere og bredere på barnets situasjon. En av informantene oppsummerer det slik:

«Barnevern i seg selv, kanskje har en større.. eh.. at det er flere nyanser i det og vurdering av barns beste da [...] Og så har vi i mye større grad den der.. hensyn til familieband og biologisk prinsipp.. Altså vi har en plikt til å gå mer i dybden på det som barnets beste er. Og at vi kanskje får et mer helhetlig blikk når vi er inne i saken, fordi vi gjerne henter inn opplysninger og er i dialog med flere rundt familien, enn det snevre som skolen kanskje får da» (Barnevernsansatt 3)

En av informantene legger også til at barnevernstjenesten har mer av om barnets beste og vurderinger av barnets beste i sine utdanninger enn hva kanskje skolen har. En av informantene forklarer at hun opplever at skolene lettere blir bekymret enn det barnevernstjenesten gjør. En annen informant uttrykker at hun kan oppleve at skolene ser og forstår barn med traumeerfaringer på en annen måte enn barnevernstjenesten. Hun uttrykker at dette også påvirker hvordan skolen møter barnet. Hun forteller at det kan være utfordrende å synliggjøre det for skolen. Informanten forteller videre:

«..så jeg synes det er veldig interessant å se at det er veldig forskjell på hvordan på en måte man tenker om barn med utfordringer da, at noen steder [skoler] syns at barna er et problem, mens andre steder så er på en måte barnet.. Det er et fint barn, men det har det har utfordringer - det har problemer på en måte, men det [barnet] er ikke et problem. At det gjør veldig mye med hvordan de da møter barnet da» (Barnevernsansatt 2)

En informant påpeker at hun kan oppleve at skolene noen ganger venter for lenge med å melde bekymring. Hun kan oppleve at de er lite mottakelige for innspill fra barnevernstjenesten da de mener de håndterer situasjonen selv. Informanten viser til at det blir vanskelig å samarbeide når en opplever at de andre ikke ønsker samarbeid. Informantene peker på at skolen må tenke på alle elevene, mens barnevernstjenesten må tenke på dette ene barnet. Dette kan noen ganger være i motsvar til hverandre og skape frustrasjon og en opplevelse av at den andre instansen ikke tar situasjonen innover seg. En av informantene peker på at en av grunnene til at instansene ser på barnets situasjon ulikt kan handle om at lærerne har større kjennskap til familien.. En av informantene trekker frem at hun opplever at de skoleansattes tilknytning til barnet, og familien, påvirker hvordan de vurderer barnets situasjon. Her pekes det spesielt på om de mener situasjonen er så alvorlig at barnevernstjenesten må inn med tiltak. Informanten uttrykker å ha forståelse for dett. Hun forklarer det blant annet slik:

«Fordi.. Og det.. jeg forstår jo - for dem så står dem jo i det hele tiden og har det der, gjerne kanskje liksom den følelsesmessig tilknytning til det enkelte barnet, som kan gjøre det

vanskelig hvis de ser at det er et barn som er nedstemt og har det litt kjipt. Så kan vi tenke at det er uheldig, men at det er mer lavterskel, som helsesykepleier, som kan jobbe inn mot det enn at barnevern skal være inne. Og man ikke helt forstår de nyansene der og er litt uenig i de» (Barnevernsansatt 3)

Informantene trekker frem at skolens kjennskap til barnet og familien både gjelder om skolen eller den skoleansatte har en negativ eller positiv relasjon til barnet og familien. At skolen har god kjennskap til barnet og familien er noe informantene trekker frem som viktig for barnet.

5.5 Oppsummering av hovedfunn

Funnene viser at de ansatte i barnevernstjenesten og skolen ofte fremhever viktige eller utfordrende faktorer innen de samme områdene. Et overordnet funn viser at hvordan instansene organiserer tverrfaglig samarbeid med andre får betydning for hvordan informantene opplever samarbeidet. Her er det det særlig samarbeidet i praksis som er i fokus. Forankring i ledelse er sentralt. Et annet overordnet funn viser at dialog og kommunikasjon er avgjørende kompetanse. Et overordnet funn viser at informantene fra skolen ønsker mer kunnskap om barnevernstjenesten og hvordan barnevernstjenesten gjør vurderinger. Dette blir også fremhevet hos de barnevernsansatte. Nettverkskontakter fremheves som et nyttig tiltak for å gi instansene med kunnskap om hverandre og hverandres ansvarsområder. Funnene viser at barnevernstjenesten og skolen ofte kommer i kontakt når situasjonen er anstrengt. Dette får betydning for hvordan de ansatte opplever samarbeidet.

6 Diskusjon

Masteroppgavens funn ble presentert i forrige kapittel. I lys av problemstillingen og forskningsspørsmålene vil jeg i dette kapitlet se nærmere på og diskutere relevante faktorer og forhold ved samarbeidet mellom barnevernstjenesten og skolen. Funnene viser at informantene ofte er samstemte på hvilke områder de opplever som viktige og utfordrende for samarbeidet. Det kan også være en rekke faktorer i tillegg til de som kommer frem her, samt at det er subjektivt i hvilken grad faktorene påvirker informantene og de øvrige ansatte i barnevernstjenesten og skolen. Bø (2018) påpeker at dette også avhenger av konteksten og de ytre rammene for samarbeidet.

I kapittel 6.1 vil jeg ha fokus på ledelse og samarbeidskultur da funnene viser at det har betydning for samarbeidet hvordan det tilrettelegges for et godt samarbeid. Videre er informasjon og kunnskap to elementer som går igjen og som kommer til syne flere steder i dette kapitlet. Funnene viser at tilgang på informasjon og kunnskap gir et bedre samarbeid, mens mangel på dette, eller opplevelsen av det, kan skape utfordringer for samarbeidet. I kapittel 6.2 vil jeg se nærmere på noen faktorer hvor dette gjør seg særlig gjeldende. Dette er også faktorer som er av stor betydning når det kommer til de ansattes forståelse av barnets situasjon og samarbeid med foreldre. Dette vil imidlertid være i fokus i neste kapittel. Funnene viser at samarbeidet mellom barnevernstjenesten og skolen ofte er preget av at samarbeidet skjer i en anstrengt situasjon. Dette får betydning på flere måter, noe som også kommer til syne flere steder i diskusjonskapitlet. I kapittel 6.3 vil jeg rette søkelyset mot noen faktorer som fremhever seg når situasjonen er anstrengt.

6.1 God ledelse og samarbeidskultur legger til rette for et godt samarbeid

Funnene støtter opp under at forankring i ledelse og god samarbeidskultur er viktige faktorer i det tverrfaglige samarbeidet (Glavin & Erdal, 2018; Helsedirektoratet, 2023). Funnene viser også at gode samarbeidsstrukturer og samarbeidskultur bidrar til at de ansatte opplever samarbeidet som konstruktivt og positivt. Dette er i tråd med det Glavin og Erdal (2018) viser til, hvor det går frem at de kommunene som har dette får til bedre samarbeid på tvers av tjenestene.

Selv om det er lovpålagt at skolen og barnevernstjenesten skal samarbeide kan det være utfordrende. Uten forankring i ledelse synes det å være vanskelig å etablere en samarbeidskultur som fremmer samarbeid og som bidrar til økt tillit og kortere avstand mellom instansene. Samtidig innebærer en forankring i ledelse at det må gjelde på alle nivåer, fra den politiske ledelsen i kommunen og ned til avdelingslederne eller mellomlederne i den enkelte instansen. God ledelse er

ikke bare viktig på den enkelte skolen eller barnevernstjeneste, det må også være en forventning fra kommunens ledelse og inngå i kommunens planer. Borg et al. (2022) trekker frem at det er nødvendig med tilstrekkelig med ressurser og stabilitet for å få til gode samarbeidsstrukturer og løsninger. Dette krever også satsning. Ressurser og tilgangen på ressurser påvirker de ansattes hverdag, men begrensningene eller mulighetene ledelsesstrukturen gir er i stor grad statiske faktorer. De ansatte må forholde seg til de rammene og ressursene de har tilgjengelig. Det kan oppstå en «kamp» om ressurser. Når en har samarbeid på systemnivå kan det bli lettere å få forståelse for hverandre. En får mer kjennskap til hverandres arbeid og en får et ansikt på dem en skal samarbeide med. For å oppdage og fange opp barn og familiens behov så tidlig som mulig er dette viktig (Helsedirektoratet, 2023). Mangel på struktur og ledelse kan føre til at systemet blir personavhengig. Det kan igjen føre til at systemene blir sårbare (Borg et al., 2015; NOU 2009: 22). En av informantene har antydnet at hennes opplevelse er at når de ansatte blir bedre kjent fører det til færre destruktive konflikter. Det øker sannsynligheten for et godt samarbeid, noe som igjen gjør det enklere å snakke og reflektere med hverandre på tvers av instansene. Det kan også utvide deres kompetanse. Det å ha mangelfull forståelse for hvordan instansene prioriterer sine ressurser kan by på utfordringer. Et eksempel kan være i situasjoner hvor skolen må veie klassens behov opp mot det aktuelle barnets behov. Det kan gjøre det vanskelig å få til en felles forståelse eller enighet om hvordan det aktuelle barnets behov skal dekkes.

Internkontroll kan være et nyttig virkemiddel for å fange opp hvordan tverrfaglig samarbeid blir prioritert. Internkontroll kan fremme hvilke justeringer som er nødvendige for å tilrettelegge for et godt tverrfaglig samarbeid (Helsedirektoratet, 2023). Tillit til ledelsen er imidlertid en faktor som må være tilstede for at en interkontroll skal fungere. En ledelse som har fokus på å implementere en samarbeidskultur gjør at de ansatte både kan få tillit og eierskap til en slik kultur (Ekeland, 2022). Kultur henger sammen med ledelse og det er ikke godt nok at instansene har strukturer og kulturer dersom de ikke fungerer i praksis. Det er kjent at det å stå i endring og omstilling kan oppleves som ubehagelig eller truende for enkelte. Dette kan føre til motstand mot både samarbeid og den andre instansen (Glavin & Erdal, 2018). Et samarbeid som ikke forplikter de ansatte kan føre til at de ikke opplever dette som nyttig bruk av egen tid og engasjement. Dette øker sannsynligheten for at de ansatte fortsetter å jobbe som før uten endring. Partene i et tverrfaglig samarbeid har en funksjon selv om det ikke er direkte knyttet til en problemstilling (Glavin & Erdal, 2018). Samspillet må forstås systemisk. Samspillet vil være påvirket av organisasjonskulturen de ansatte er en del av. Dette skjer både bevisst og ubevisst (Ekeland, 2022; Ødegård, 2016). Synet på «de andre» påvirker de ansattes opplevelse av samarbeidet, noe som blir ekstra utfordrende om de har negative erfaringer med hverandre (Baklien, 2009).

Hvem som deltar i samarbeidet vil ha betydning for hvordan det vil fungere i praksis. Den vanligste måten barnevernstjenesten og skolen organiserer samarbeidet på i enkeltsaker er via samarbeidsmøter. Samarbeidsmøter er en generelt mye brukt metode da den er strukturert, men den krever også at det er god struktur, god møteledelse og en tydelig ansvarsfordeling (Bunkholdt & Kvaran, 2021; Glavin & Erdal, 2018). Det støttes oppunder av masteroppgavens funn. For de barnevernsansatte var det ikke et tema hvem som skulle delta, det var som hovedregel kontaktpersonene i de enkelte sakene. Thrana og Kojan (2020) fremhever i sin forskning at skolen er en viktig del av barnets omsorgsmiljø og det vil si at det er hensiktsmessig at de som jobber tettest på barnet er med på samarbeidsmøtene. Informantene fra skolene støtter dette. Funn viser at det ikke alltid skjer på alle skoler eller i alle samarbeidsmøter. Dette var også en av grunnene til at det tok tid å finne et utvalg til prosjektet. De ansatte kjente godt til å sende bekymringsmeldinger og å svare på barnevernstjenestens forespørsel om opplysninger. Derimot er det ofte skoleledelsen som holder kontakten med barnevernstjenesten. Det viste seg at det var utfordrende å finne informanter fra skole som hadde erfaring med samarbeid med barnevernstjenesten. En måte å forstå dette på kan være at tverrfaglig samarbeid har mindre forankring i ledelsen på de skolene. På den andre siden kan det indikere at ledelsen prioriterer det tverrfaglig samarbeidet ved å selv være tilstede. Som nevnt tidligere kan også ressurser være en årsaksforklaring. Det kan være ulike forklaringer og ulike måter å tolke det på. Likevel viser funnene at organiseringen får betydning for hvordan de skoleansatte opplever samarbeidet. Blant annet er det de som jobber tettest på barnet som har førstehåndsinformasjon om barnet og som vil ha behov for informasjonen som tas opp i samarbeidsmøtene.

Flere av informantene fra skolen trekker frem at det forhindrer informasjonsflyt når de ikke er tilstede. Når kommunikasjonen går i flere ledd kan viktige elementer i innholdet forringes eller tolkes på en måte som kanskje ikke er hensiktsmessig for barnet. Det er spesielt uheldig når det er snakk om utsatte barn og unge som krever ekstra kompetanse og forståelse fra de som jobber tettest på dem. Informasjon om barnets situasjon kan hjelpe de ansatte med å følge opp barnet på en god måte (Berg & Collin-Hansen, 2012). Tverretatlig og tverrfaglig samarbeid brukes ofte om hverandre. Tverretatlige samarbeid handler om samarbeid på tvers av etater, men det handler også om tverrfaglighet (Glavin & Erdal, 2018). Det vil si at det er gode grunner for at de som kjenner barnet best bør delta i samarbeidet på tvers av instansene selv om de kommer fra samme instans. Taushetsplikt og personvern kan være andre forklaringer på hvorfor det er ledelsen som ofte er med i samarbeidsmøtene. Det kan blant annet forstås som et forsøk på å hindre at personopplysninger spres på skolen hvor det er mange ansatte og barn. Dette kan også forstås som et tegn på respekt og ivaretagelse (Forvaltningsloven, 1967, § 13). Borg et al. (2022) fant at informasjon må nå ned til dem

som skal jobbe tett på barnet og som trenger informasjonen i sitt arbeid. Funn støtter oppunder dette. En av informantene peker på at hun rapporterer til ledelsen om barnets situasjon, men at hun ikke får ny informasjon tilbake. Hun opplever at informasjonen holdes hemmelig. I en slik situasjon er det vanskelig å vite om skoleledelsen eller barnevernstjenesten holder informasjon tilbake. Handler det om kommunikasjonssvikt eller andre grunner? Det kan føre til ulike tolkninger, som at informasjon hemmeligholdes, og det legger et dårlig grunnlag for samarbeid. Hesjedal et al. (2015) viser i sin forskning til at det å fremsnakke hverandre er en viktig suksessfaktor når barnevernstjenesten og skolen skal samarbeide. Dette blir spesielt relevant i et systemisk perspektiv. Systemene har en dynamisk påvirkning på hverandre. Ledelse, samarbeidskultur og ansattes erfaringer og opplevelser av samarbeidet, påvirker hverandre sirkulært (Bø, 2018).

6.2 Kunnskap og deling av informasjon

Funnene viser at kunnskap og deling av informasjon er to faktorer som går igjen. Det berører flere sider av samarbeidet. I dette kapittelet vil jeg se nærmere på enkelte sider hvor dette blir spesielt aktuelt. Dette dreier seg om kjennskap til hverandre og deling av informasjon, samt dialog og kommunikasjon rundt bekymringsmeldinger. I tillegg gjelder dette barnets situasjon og foreldresamarbeidet, hvilket jeg vil komme tilbake til i kapittel 6.3.

6.2.1 Kjennskap til hverandre og deling av informasjon

Kjennskap til hverandre støtter oppunder den nasjonale veilederen for samarbeid om barn, unge og deres familier. Her fremheves det at kunnskap om hverandre har klar påvirkning på samarbeidsklima gjennom aspekter som trygghet, respekt og tillit (Helsedirektoratet, 2023) Imidlertid er det ikke kunnskap om hverandre som får mest fokus hos informantene i denne studien. Fokuset er på kjennskapen til barnevernstjenestens arbeid og barnevernstjenestens vurderinger. De skoleansatte ønsker mer informasjon om dette. Samtidig er det viktig at de barnevernsansatte også har kunnskap om hvordan skolen jobber. Det å anerkjenne skolens kompetanse og plass i barnets liv er viktig da skolen er en av arenaene barna er mest på gjennom barndommen (Thrana & Kojan, 2020). En av informantene fra skolen trekker også frem at skolen har kjennskap til barnet og familien på en annen måte enn barnevernstjenesten. Deres kjennskap til barnet kan gjøre skolen til gode ressurspersoner eller allierte for barnevernstjenesten. Dette viser til et sentralt poeng når det kommer til tverrfaglig samarbeid. Instansene skal komplementere hverandre og bidra til at barnet får den helhetlige hjelpen det trenger (Glavin & Erdal, 2018). Overland (2006) har også fremhevet at skolen har et ansvar for å tilrettelegge for barnets sosiale og personlige utvikling i tillegg til barnets faglige

utvikling. Det tydeliggjør viktigheten av at barnevernstjenesten og skolen bruker hverandres kompetanse. Videre hevder Borg et al. (2015) at skolene har lite informasjon om barnevernstjenesten og at det knytter en del usikkerhet til barnevernstjenesten som instans. Samarbeidet handler om de barna som har kontakt med barnevernstjenesten av ulike årsaker. Således er det kanskje ikke så rart at det er nettopp kjennskap til barnevernstjenesten som får mest oppmerksomhet. Gjensidig kjennskap til hverandre er for øvrig et tema som gjør seg aktuell flere steder i studien selv om dette ikke settes ord på. Blant annet kommer det til syne gjennom hvordan manglende forståelse for hverandre kan føre til konflikter, slik som det vises til i kapittel 6.3.1.

Funnene indikerer at informasjonsflyten fra barnevernstjenesten til skolen oppleves mangelfull. Berg & Collin-Hansen (2012) trekker frem at informasjonsdeling er et essensielt tema når det kommer til barnevernstjenestens og skolens samarbeid om utsatte barn og unge. Dette underbygges av funnene og informantene fremhever ulike perspektiver. Informantene fra skolen er opptatt av at det er de som jobber tettest på barnet som har størst stort behov for informasjon slik at de kan følge opp barnet på best mulig måte i hverdagen. Informantene fra barnevernstjenesten støtter dette. Det kan likevel oppstå uenigheter og konflikter når det skal vurderes hva som er viktig informasjon å dele. En av informantene fra skolen reflekterer over at kunnskap om foreldrenes diagnoser kan påvirke barnets hverdag og således være relevant. Berg og Collin-Hansen (2012) fremhever at informasjonens nytteverdi for barnet må være styrende. Det betyr ikke at det alltid er en enkel avveining av hvilken informasjon som kan videreformidles. I eksemplet over kan en argumentere for at informasjon om foreldrene har en diagnose ikke er nødvendig for at skolen skal ivareta barnet. På den andre siden er det vanskelig å argumentere for at dette ikke er nyttig informasjon for å ivareta barnet. Informasjon kan bidra til at skolen klarer å forstå barnet og foreldrenes reaksjoner bedre. Det kan hjelpe barnet med å forstå og håndtere eventuelle utfordrende situasjoner knyttet til dette (Berg & Collin-Hansen, 2012). Informasjon kan bidra til at skolen kan være mer i forkant for å tilrettelegge hverdagen til barnet der foreldrene av ulike grunner strever med den daglige oppfølgingen. Deling av informasjon kan gi et godt grunnlag for samarbeidsallianser mellom foreldrene og skolen. Deling av informasjon synes også å bidra til en økt forståelse mellom barnevernstjenesten og skolen. En måte å forstå uenighetene på kan være taushetsplikten. Forskning viser at dette er noe som opptar skolene i samarbeidet med barnevernstjenesten (Borg et al., 2015). Barnevernstjenestens taushetsplikt kan være kompleks. I samarbeid med andre skal det deles informasjon når dette er til barnets beste. I tillegg skal barnevernstjenesten jobbe ut fra hensynet til mildeste inngreps prinsipp, verne om familiens personvern og samtidig fremme tillit hos familiene de jobber med. Således kan disse hensynene bli motstridende og barnevernstjenesten må ut fra dette avveie om informasjon skal deles eller ikke. Som informantene fra barnevernstjenesten påpeker må foreldrene i de fleste tilfeller

også samtykke. Det er det ikke alltid de ønsker. Det gjelder også barnet og det er ikke alltid barnet ønsker at skolen skal vite om deres situasjon. Dette blir en avveining ut fra barnets rett til medvirkning og barnets beste (Bufdir, 2023).

Deling av informasjon og kjennskap til hverandre synes å henge sammen. Informantene fra skolen sier det er frustrerende når barnevernstjenesten ikke deler det de vet om barnets situasjon eller vurderingene de gjør. De barnevernsansatte kan oppleve at det skaper frustrasjon når skolen ikke forstår deres vurderinger og når skolene har forventninger til barnevernstjenesten som de ikke er enig i. Ødegård (2016) fremhever at ulike samfunnsansvar og roller kan være barrierer for et samarbeid. Ulike bestemmelser om taushetsplikt er et viktig moment. Skolen skal imidlertid ikke vurdere barnets omsorgssituasjon selv om de har et ansvar for barnets danning og utdanning (Kunnskapsdepartementet, 2012, 2017). Det kan ikke forventes at skolen skal ha slik kunnskap. De har spørsmål og ønsker svar fra de som jobber med det barnevernsfaglige. Det kan ikke forventes at skolen skal ha inngående kunnskap om barnevernstjenestens lovverk og rammeverk selv om dette er noe de ansatte i barnevernstjenesten og skolen uttrykker at de ønsker seg. Samtidig er det ikke til å komme bort fra at nettopp dette er viktig for informantene. En kan anta at mer kunnskap om dette kan skapt mindre friksjon i samarbeidet. Et viktig argument synes å være at informanter fra skolen opplever det som en ubalanse i maktforholdet når de opplever at skolen gir informasjon til barnevernstjenesten, mens barnevernstjenesten holder tilbake informasjon. Som blant annet Borg et al. (2015) peker på er det ikke nytt at skolen ønsker dette. Hvilke muligheter finnes det for å tilfredstille dette ønsket? Glavin og Erdal (2018) viser til at et alternativ kan være mer fokus på de ulike instansene i de respektive utdanningene. Ulike kompetansehevende tiltak hos barnevernstjenestene og skolene er et annet alternativ. Som vist til i forrige kapittel kan mer samarbeid og fokus på et høyere nivå i kommunene bidra til at en blir kjent med hverandre. Foredrag om hverandre, gruppearbeid og workshops mellom instansene, samt hospitering, kan være eksempler på hvordan instansene og de ansatte kan bli bedre kjent med hverandre. Et annet eksempel er nettverkskontakter.

Nettverkskontakter utmerker seg blant funnene og fra et metaperspektiv synes nettverkskontaktene å representere en bro mellom de to instansene. Gjennom oppvekstreformen har kommunene fått mer ansvar for forebygging i barnevernet og for å få til det må forebyggingen skje på flere områder og på tidligere stadium (Bufdir u.å.-c). Nettverkskontaktene kan forstås som et nyttig tiltak for å nå disse målene. Informantene peker på flere fordeler ved nettverkskontaktene, som at de kan delta på personalmøter hos både barnevernstjenesten og skolen. Dette blir også fremhevet av Borg et al. (2015) som trekker frem at det gir en unik mulighet til å diskutere hvordan samarbeidet dem imellom

kan legges til rette for. I tillegg er informantene også samstemte med Borg et al. (2015) om at det er hensiktsmessig å ha en kontaktperson å forholde seg. Gjennom nettverkskontaktene får skolene en kontaktperson med barnevernsfaglig kompetanse som de kan reflektere og diskutere saker med. Det gir dem førstehåndskunnskap om barnevernstjenesten og hvordan barnevernstjenesten vurderer. Informantene uttrykker at dette er med på å gjøre skolene tryggere i de sakene hvor de er bekymret for et barn. Det fører også til at instansene blir bedre kjent. Nettverkskontaktene kan være brobyggere og sparringspartnere som kan øke felles forståelse og således gjøre det lettere å samarbeide i enkeltsakene også. I tråd med oppvekstreformen kan det tenkes at dette fører til at flere saker løses på et lavere nivå (Bufdir, u.å.-c). Et annet perspektiv som fremheves av informanten fra skolen er at de opplever ingen eller liten utfordring med taushetsplikt. Nettverkskontaktene synes å bidra til at informasjon om barnevernstjenesten blir mer tilgjengelig og enklere å forstå. Informanten uttrykker at det bidrar til mer tillit og mindre avstand mellom barnevernstjenesten og skolen.

En av informantene fra barnevernstjenesten fortalte at hun kunne oppleve skolen som nysgjerrig. Hun opplevde at de ønsket mer informasjon om barnets situasjon enn nødvendig. Når noen oppfatter noen som nysgjerrige i en slik situasjon kan det være et tegn på mistillit. Det kan tenkes at situasjonen hadde vært annerledes om de aktuelle skolene hadde hatt noen å reflektere og drøfte med. Nettverkskontakten kunne reflektert sammen med skolen om barnevernstjenestens taushetsplikt og vurderinger. I de fleste tilfeller kan den nysgjerrigheten handle oppriktig om at skolene ønsker informasjon for å gi barnet det beste tilbudet de kan, men at de opplever at informasjonen er mangelfull. Nettverkskontaktene synes å få ned terskelen for å kontakte barnevernstjenesten og at de skoleansatte får økt forståelse for grunnlaget barnevernstjenesten vurderer ut fra. Bruken av nettverkskontakter synes også å bidra til å dempe friksjon når det oppstår uenigheter mellom barnevernstjenesten og skolen, eller når det oppstår utfordrende situasjon i en aktuell sak. Det er også en gylden mulighet for barnevernstjenesten å øke sin kunnskap og forståelse for skolens arbeid. Informantene peker på at det kan skape negativ stemning og at skolene opplever det som kritikk når barnevernstjenesten stiller spørsmål eller kommer med innspill til barnets skolehverdag. Det kan tenkes at dette også vil bli redusert ved å bruke nettverkskontakter. På den måten kan barnevernstjenesten få mer informasjon om skolens begrensninger og muligheter. De får dette også overlevert direkte fra nettverkskontaktene som er tett på skolene og som kan innlemme denne kunnskapen med det barnevernsfaglige. Det kan tenkes at nettverkskontaktene også kan bidra til at prosessene rundt bekymringsmeldinger og henleggelses blir mindre konfliktfylt, slik det vises til i neste kapittel. En viktig forutsetning synes imidlertid å handle om nettverkskontaktens egen kompetanse. Det er også relevant for samarbeidet at barnevernsansatte har kunnskap om tjenestens

muligheter og begrensninger (Glavin & Erdal, 2018). Dette vil være gjeldende både i enkeltsakene og for nettverkskontaktene. Samarbeid er systemisk. Det innebærer at forståelse for og om hverandres rammeverk er like viktig som kunnskapen om hverandre. Det er også viktig at de ansatte har kompetanse på arbeid med utsatte barn og unge (Jensen & Ulleberg, 2019; Meld. St. 13 (2011-2012)).

6.2.2 Dialog og kommunikasjon rundt bekymringsmeldinger

Funnene viser i samsvar med tidligere forskning at meldeplikten og prosessene rundt de første fasene av en barnevernssak er av stor betydning for hvordan informantene opplever samarbeidet med hverandre (Backe-Hansen, 2009; Borg et al., 2015). En bekymringsmelding er ofte starten på et samarbeid mellom barnevernstjenesten og skolen og da er det uheldig om samarbeidet får en dårlig start. Det er viktig at en snakker hverandre opp og at en er bevisst at samarbeid er et felles ansvar (Hesjedal et al., 2015). Dette er også viktig fordi negative omtaler skaper mindre tillit. Det er også viktig for at både barnevernstjenesten og skolen skal nå sine mål. Til syvende og sist er dette viktig for de aktuelle barna og deres utvikling. Informantene fra barnevernstjenesten og skolen er opptatt av ulike aspekter. De skoleansatte savner dialog og kommunikasjon i forbindelse med at barnevernstjenesten innhenter opplysninger i en barnevernssak, samt ved tilbakemeldinger når barnevernstjenesten henlegger en sak. Informantene fra barnevernstjenesten er på sin side opptatt av hvordan skolen forholder seg til meldeplikten og at barnevernstjenesten er inne i en familie.

Saksbehandlingsrundskrivet for barnevernstjenestens arbeid sier at forespørsel om innhenting av opplysninger skal være konkretisert ut fra det enkelte barnets behov og ikke ut fra et ferdig og standardisert skjema (Bufdir, 2023). Likevel viser funnene at de skoleansatte savner dialog på hva slags informasjon barnevernstjenesten faktisk trenger og hva de skal bruke den til, slik også Breimo et al. (2021) viser til. En av informantene fra barnevernstjenesten peker på at barnevernstjenestens arbeidsmengde kan være en forklaring. På den ene siden kan dette føre til at barnets situasjon ikke blir tilstrekkelig opplyst og at barnevernstjenestens vurderinger av barnets omsorgssituasjon blir misledet eller i verste fall gjort på feilaktig grunnlag. For samarbeidets del kan det få konsekvenser for hvordan skolene opplever barnevernstjenesten som instans. Dette er uheldig på flere måter, blant annet fordi barnevernstjenestens arbeid krever at samarbeidspartnere og befolkningen for øvrig har tillit til barnevernstjenesten (Bunkholdt & Kvaran, 2021). En av informantene peker på at dette har blitt bedre de siste årene, men funnene viser at informantene savner tilbakemeldinger på det de har sendt inn av opplysninger. Dette fører til at de skoleansatte blir usikre da de lurer på om de har svart på det barnevernstjenesten trenger. De lurer også på hvordan barnevernstjenesten

vurderer opplysningene. Dette er i tråd med funnene til Borg et al. (2015), som også fant at de skoleansatte opplever at barnevernstjenesten ikke samarbeider, noe som styrker opplevelsen av barnevernstjenesten som en lukket instans. Dette blir ekstra tydelig når barnevernstjenesten i tillegg henlegger saken.

Ifølge Eriksen og Germeten (2012) skal barnevernstjenesten gi en tilbakemelding når de henlegger skolens bekymringsmeldinger. Skolen skal være trygg på at deres bekymring har blitt fulgt opp. Barnevernstjenesten skal også gi beskjed når en undersøkelse henlegges eller går til tiltak, men det er begrenset hvilken informasjon barnevernstjenesten kan gi til skolen (Bufdir, 2023). Funnene viser at alle informantene er enige om at det er viktig at skolen har nok informasjon om barnets situasjon for å følge opp barnet. Dette gjelder både i en aktiv sak og når en sak skal henlegges. En del uenigheter synes imidlertid å oppstå når det diskuteres hvilken informasjon skolen trenger. Et relevant aspekt synes å dreie seg om hvor mye informasjon barnevernstjenesten kan dele uten samtykke fra foreldrene. Et annet aspekt er hvor mye foreldrene ønsker å dele med skolen. Et moment å huske er også at barnet har en medbestemmelsesrett på hvilken informasjon som skal deles med skolen (Bufdir, 2023). Et tredje aspekt retter seg mot barnevernstjenestens arbeidsmengde og hvordan de klarer å prioritere tid til å motivere foreldrene til å dele informasjon med skolen. I en aktiv sak vil de barnevernsansatte ha mer tid, men når barnevernstjenesten har vurdert at en sak skal henlegges kan det tenkes at det får mindre prioritet. Barnevernstjenestens arbeidsmengde, samt at deres arbeid er et krevende arbeid med mange hensyn, er en kjent problematikk (Baklien, 2009; Bunkholdt & Kvaran, 2021). Funnene samsvarer med tidligere forskning, men dette fortsetter å være en mulig årsaksforklaring. Det kan være mange grunner til dette, men det sier noe om viktigheten av å sette fokus på det da det går utover det tverrfaglige samarbeidet. I tillegg kan funnene være et tegn på at skolen bør få økt kunnskap om barnevernstjenestens arbeid med meldinger og undersøkelser. Det kan argumenteres for at skolene således blir tryggere på at bekymringen deres blir fulgt opp og hvordan barnevernstjenesten jobber med bekymringene (Backe-Hansen, 2009; Borg et al., 2015; Breimo, 2021). Igjen får taushetsplikten fokus. I den forbindelse blir det også relevant å se nærmere på hvilken informasjon barnevernstjenesten faktisk bør gi videre til skolene og om dette blir gjort i praksis. Kunnskapen om hverandre er essensiell. Manglende kunnskap om hverandres arbeid kan skape mistillit og en blir jobbende side om side fremfor sammen. Det kan igjen føre til at samarbeidspartnerne ikke opplever samarbeidet som nyttig (Glavin & Erdal, 2018). Samtidig viser Overland (2006) til at barnevernstjenesten og skolen trenger kunnskap om hverandre for å ha realistiske forventninger til hverandre. Med mer informasjon om hva opplysningene skal brukes til kan det tenkes at de skoleansatte ville opplevd at det var et samarbeid og at det også genererte mer tillitt til prosessen og barnevernstjenesten.

Som nevnt er det forhold ved skolens meldeplikt til barnevernstjenesten som opptar informantene fra barnevernstjenesten. Når barnevernstjenesten skal undersøke barnets helhetlige omsorgssituasjon tar barnevernstjenesten utgangspunkt i innholdet i bekymringsmeldingen og da er det viktig at meldingen er så konkret som mulig (Bufdir, 2023). Backe-Hansen (2009) viser i sin studie til at barnehagene ønsker å drøfte med barnevernstjenesten i forkant av en melding til barnevernstjenesten. Også Borg et al. (2015) viser til at drøfting med barnevernstjenesten kan være en viktig faktor for skolen. Informantene fra barnevernstjenesten støtter oppunder dette og de viser til at drøfting i forkant gir mer konkrete bekymringsmeldinger og at det kan gjøre skolen tryggere. Som tidligere nevnt vil det kanskje være her nettverkskontakter har en viktig funksjon. En av informantene fra barnevernstjenesten fremhever særlig to sider ved meldeplikten som skaper mye frustrasjon for dem. Det kan også skape konflikter. Hun opplever at det kommer inn bekymringsmeldinger fra skolen uten at meldeplikten er oppfylt. Hun opplever også at skolene melder sent. Ohnstad og Gudheim (2019) viser til at mange tror at det skal være lav terskel for å vurdere om meldeplikten er oppfylt, men det er det ikke. Det skilles mellom bekymring og meldeplikt. Det pekes på at skolen skal ha lav terskel for å melde bekymring til barnevernstjenesten om en er bekymret for et barn, men det forutsetter at skolen har samtykke fra foreldrene. Meldeplikten handler derimot om at skolen uten samtykke fra foreldrene kan kontakte barnevernstjenesten. Det skal være en viss alvorlighetsgrad for at meldeplikten utløses (Ohnstad & Gudheim, 2019). Som det vises til flere steder i studien kan det handle om hvilken kunnskap og forventninger instansene har til barnevernstjenestens arbeid. Samtidig handler det om skjønn, om arbeid med mennesker og følsomme temaer. Det kan være mange grunner til at meldeplikt og bekymringsmeldinger byr på utfordringer for skolen. Det kan for eksempel handle om relasjonen til foreldrene, om frykt for å skade foreldresamarbeidet og frykt for foreldrenes reaksjoner. Det kan også handle om frykt for at et barn skal få konsekvenser på bakgrunn av bekymringsmeldingen (Eriksen og Germeten, 2012, kap 4). Som nevnt tidligere kan det også handle om at de er usikre på hvordan meldingen følges opp. Breimo et al. (2021) viser til at det kan handle om at skolene har lite erfaring med å skrive ned sine bekymringer og at de er redde for at det de skriver vil bli misforstått. En av informantene fra barnevernstjenesten peker for eksempel på at hun opplever at skolene sender bekymringsmeldinger i overgangen til ungdomsskolen. Dette kan være utfordrende da slike meldinger ofte bærer preg av at skolene har samlet opp bekymring, samt at det blir vanskelig å hente inn opplysninger når skolen har sommerferie. Som et bindeledd mellom barnevernstjenesten og skolen kan det tenkes at nettverkskontaktene kunne vært til hjelp for de forholdene som pekes på her. Samtidig kan det tenkes at skolene har forsøkt å drøfte sakene anonymt med barnevernstjenesten uten å oppleve at de fikk støtte og veiledning. Dette kan gi en uheldig start på samarbeidet da frustrasjon har en tendens til å lekke ut og en kan ende opp med å møte hverandre

med negative forventninger. Schibbye (2009) viser blant annet til at dette er noe som en både bevisst og ubevisst kommuniserer ut og som kan påvirke samarbeidet negativt.

6.3 Samarbeid når situasjonen er anstrengt

Skolen er en av barnevernstjenestens viktigste samarbeidspartnere og en av de instansene som sender flest bekymringsmeldinger (Bufdir, u.å.-b.). Skolen sender bekymringsmelding til barnevernstjenesten fordi de er bekymret for barnet av eller annen årsak. Flere av informantene peker på at skolene er slitne når barnevernstjenesten kommer inn i bildet. Funnene viser at samarbeidet mellom barnevernstjenesten og skolen ofte er preget av at partene kommer i kontakt med hverandre når situasjonen er anstrengt eller når det allerede er konfliktfylt. Overland (2006) peker på at barnevernstjenesten og skolen deler en del kunnskap og fagspråk, samt har felles fokus på barnet, noe som kan gjøre det lettere å samarbeide. Funnene viser at når situasjonen er anstrengt vil det uansett om en deler felles kunnskap og fagspråk eller ikke, være til liten hjelp. Stress, anspenhet og frustrasjon er ofte kilder til konflikter (Ekeland, 2022). Funnene viser til at det ofte kan oppstå konflikter som påvirker hvordan informantene opplever samarbeidet med hverandre. Det påvirker også hvilke forventninger de har til fremtidige samarbeid med hverandre. Funnene viser at det er av stor betydning at de ansatte i barnevernstjenesten og skolen har god samarbeidskompetanse og evne til konflikthåndtering.

6.3.1 Samarbeidskompetanse og konflikthåndtering

Hvordan de ansatte forstår og håndterer konflikter får betydning for hvor konstruktivt samarbeidet oppleves. I tillegg er det relevant for å oppnå formålet med samarbeidet. Således er konflikthåndtering en viktig del av de ansattes samarbeidskompetanse (Ekeland, 2022). Selv om det oppstår konflikt i samarbeidet er ikke det ensbetydende med at samarbeidet vil bli dårlig eller at en skal tilstrebe et samarbeid uten konflikt. Tvert i mot er konflikt i seg selv en avgjørende faktor for å få frem utvikling og nytenkning selv om konflikter også kan føre til lite konstruktive samarbeid (Ekeland, 2022). Når mennesker kommer sammen i sosiale situasjoner slik som samarbeidssettinger vil det naturlig oppstå konflikter da vi mennesker både påvirker og påvirkes i samhandling med andre (Bø, 2018; Ekeland, 2022). I et systemisk perspektiv vil det de ansatte opplever, ser og erfarer danne grunnlaget for hvordan de forstår og tolker situasjonene de står oppe i (Jensen & Ulleberg, 2019). Funnene bygger oppunder dette og flere av informantene viser til at de erfaringene de gjør seg i samarbeidet påvirker synet på hverandre, eller bildet av «de andre», slik som Baklien (2009) fant i sin studie. Hvordan en i et system påvirker hverandre vil også påvirke hvordan en kommuniserer med de

andre. Dette vil igjen få betydning for samarbeidet da atferden vår er kommunikasjon selv om den er non-verbal, også når vi prøver å ikke kommunisere (Ulleberg, 2014). Når en er stresset eller situasjonen er anstrengt vil vår evne til å ta i mot og gi tilbakemeldinger blir satt på prøve. Når dette blir vanskelig øker det også sannsynligheten for at det blir vanskelig å ha og vise forståelse for hverandre, noe som er en viktig faktor for et godt samarbeidsklima (Glavin & Erdal, 2018). Om de ansatte ikke har forståelse for hverandre, eller ikke klarer å kommunisere dette ut, øker sannsynligheten for at det oppstår konflikter. Dette sier også noe om viktigheten av de relasjonelle ferdighetene, samt de ansattes evne til refleksjon og til å ta i mot andres meninger. Informantene fremhever spesielt at det er viktig at en lytter til hverandre, har tillit og respekt for hverandre. Dette er viktige ferdigheter og kompetanse, men det er også subjektivt. De ansatte har sine perspektiver, men det betyr ikke at deres perspektiv på samarbeidet representerer sannheten slik den er for alle. Dermed kan det ikke foreligge en enkelt definisjon på hvordan samarbeidet oppleves. Kompetanse og kunnskap om samarbeidskompetanse vil øke sannsynligheten for at de ansatte vil oppleve samarbeidet som godt (Bunkholdt & Kvaran, 2021; Jensen & Ulleberg, 2019). Dette er også faktorer som informantene har fremhevet. De har blant annet lagt vekt på at en må ha respekt for hverandre og hverandres ansvarsområder, samt inneha vilje og interesse for å samarbeide. Vår fremtreden og holdninger vil bli gjenstand for fortolkning. Våre mellommenneskelige egenskaper blir viktig da vår innsikt i hva vi utstråler får ekstra betydning for samarbeidet (Meld. St. 13 (2011-2012)). I den forbindelse gjelder det å være bevisst at en både representerer egne holdninger ut fra kompetanse og erfaringer, og en organisasjonskultur. De ulike arbeidsplassene har ulik organisasjonskultur med et sett med formelle og uformelle normer og forventninger. Økt bevissthet rundt dette kan redusere sannsynligheten for at det oppstår konflikter og at det blir vanskelig å finne løsninger eller kompromisser (Ødegård, 2016).

Som vi så i forrige kapittel er uenigheter og lite kunnskap om hverandre konfliktskapende faktorer. Når situasjonen er anstrengt stiller det høyere krav til rammebetingelsene og i den forbindelse kan større tydelighet rundt roller føre til mindre konflikter (Glavin & Erdal, 2018). Funnene viser at lav rolleavklaring bidrar til mer mistillit. Lav rolleavklaring bidrar også til opplevelsen av at de ulike fagfeltene ikke får nødvendig anerkjennelse, samt at forventningene de ansatte har til hverandre ikke blir møtt. Informantene fra barnevernstjenesten kan blant annet oppleve at skolene har forventninger til dem som de ikke kan innfri eller er enig i. Skolene har ofte prøvd ut flere tiltak uten å oppnå ønsket resultat. Bekymringsmelding til barnevernstjenesten blir dermed siste utvei. Det er ikke vanskelig å forstå at det skaper en viss forventning til hva barnevernstjenesten kan bidra med. I tillegg kan mediebildet gi inntrykk av at barnevernstjenesten har mange ulike virkemidler som de kan iverksette overfor utsatte barn og deres familier. Realiteten er at barnevernstjenestens myndighet er

begrenset ut fra faktorer som taushetsplikt og samtykke (Christiansen & Kojan, 2016). Dette er faktorer som påvirker de barnevernsansatte og skoleansatte. På den ene siden kan skolen oppleve motløshet fordi «ingenting» skjer til tross for deres vedvarende bekymring for barnet. På den andre siden kan barnevernsansatte kjenne på en motløshet om foreldrene ikke samtykker til de tiltakene barnevernstjenesten vurderer som nødvendige eller dersom de opplever at veiledning og hjelp ikke når inn til foreldrene.

Ekeland (2022) viser til at arbeidsmiljøer som er preget av manglende tillit og åpen kommunikasjon kan føre til at konfliktene beveger seg vekk fra saksforhold og over på personforklaringer. Det kan være lettere å vurdere seg selv ut fra kontekst, og andre ut fra egenskaper ved dem. Når konfliktene går på person kan det etter hvert bli vanskelig å forstå hva konfliktene i utgangspunktet handlet om. Ekeland (2022) viser til at det oppstår en sekundærkonflikt, det vil si en konflikt som oppstår som konsekvens av hvordan det som var primærkonflikten har utviklet seg. Her blir følelsene og opplevelsene av konflikten det sentrale. Ofte handler det om sårede følelser eller krenkelser (Ekeland, 2022). Jo mer krenkede følelser jo enklere er det å se for seg at konflikten blir mer fastlåst og vanskeligere å håndtere eller løse. Kunnskap om hvordan en kan kjenne igjen dette vurderes dermed som viktig kompetanse. Videre synes også anerkjennelse og respekt å inngå som sentrale elementer når dette skjer. Funnene viser at flere informanter opplever manglende dialog og kommunikasjon og at dette ofte bidrar til frustrasjon og konflikt. Funnene kan indikere at informantene ikke har opplevd at det er en gjensidig anerkjennelse av hverandre som instans eller fagpersoner. Schibbye (2002) vektlegger anerkjennelse i samhandling med andre og at anerkjennelse kommer til uttrykk gjennom en holdning som utstråler likeverd og aksept for at de andre har sin forståelse og tolking. I fastlåste relasjoner vil det å ha gjensidig anerkjennelse for hverandre være avgjørende. Dermed blir det også viktig at partene klarer å være selvrefleksive ved å skille mellom egne og andres opplevelser og behov, samt se hvordan en selv oppfattes av motparten (Schibbye, 2002, 2009). Opplevelsen av manglende kommunikasjon kan også handle om at en ikke opplever at en er verdsatt som fagperson, at en ikke tas på alvor eller at den andre instansen ikke viser respekt eller lytter til en. Slike faktorer og kommunikative ferdigheter er helt essensielt for å få til gode relasjoner. Det er spesielt viktig når en skal få til et godt tverrfaglig samarbeid (Glavin & Erdal, 2018; Öhman, 2016). Relasjon og relasjonskompetanse blir viktige faktorer. Ekeland (2022) peker på at kjennskap til hverandre eller god relasjon ikke er avgjørende for å få til samarbeid. Det handler om evne til å forstå essensen i konflikter og konflikthåndtering. Det å ha god forståelse for prosessene i en konflikt og hvordan en skal håndtere konflikter blir viktige elementer for nettopp å skape gode relasjoner og samarbeid. En av informantene fra skolen viser til at det at barnevernstjenesten og skolen kjenner hverandre godt bidrar til bedre kommunikasjon og relasjon. Vår relasjonskompetanse,

eller samspillsevne, vil være avgjørende for hvordan vi klarer å skape gode relasjoner. Gode relasjoner oppstår når en opplever en gjensidighet i forholdet hvor en viser den andre varme, tillit og respekt (Öhman, 2016). Funnene kan indikere at konflikthåndtering er et felt hvor økt intervensjon kan bidra til at partene får mer kunnskap om prosessene i en konflikt. Noen konflikter kan føre til en positiv fremgang ved at en løser konflikter i fellesskap. De konfliktene blir konstruktive. Økt fokus på konflikthåndtering kan føre til at en håndterer konflikter før de eskalerer og blir destruktive.

Frustrasjon og bekymring for barnets situasjon, samt konflikter i foreldresamarbeidet, kan skape friksjon og konflikt i samarbeidet. I slike situasjoner vil en som menneske bli påvirket. Vår evne til å tenke og reagere profesjonelt og rasjonelt blir ofte svekket i stressende og konfliktfylte situasjoner. Dette vil jeg se nærmere på i de to neste kapitlene.

6.3.2 Ulike synsvinkler på barnets situasjon har betydning for samarbeidet

Funnene viser at skolene og barnevernstjenestene kan ha ulike syn på barnets situasjon og at dette kan skape konflikter i samarbeidet. Ulikheter kan ofte være kime til konflikt og som vi har sett i det foregående kan det også oppstå konflikter når en ikke viser hverandre forståelse og anerkjennelse. Gitt barnevernstjenesten og skolens ulike ansvarsområder er det naturlig at de også har ulike synsvinkler. Blant annet viser funnene at barnevernstjenesten har et bredere perspektiv på hvordan de ser på barnets beste og når det er behov for kontakt med barnevernstjenesten. Videre viser funnene at skolen i mindre grad enn barnevernstjenesten bruker uttrykk som barn i risiko. En av informantene peker på at de heller snakker om barn som utfordrer dem. Overland (2006) viser til at utfordrende atferd er en stor utfordring i skolen. Problematikken er økende og de skoleansatte opplever at de mangler kompetanse for å håndtere slik atferd. Barnevernstjenesten og skolen jobber med barn og familier med ulik bagasje. De har ulike risikofaktorer som preger deres forutsetninger, atferd og behov (Kvillo, 2015). En informant fra barnevernstjenesten viser til at hun kan legge merke til at måten skoleledelsen ser på barnets utfordringer og behov får betydning for samarbeidet. Det kan virke som hun opplever at barnets utfordringer forklares ut fra barnet som person og ikke barnets strev. Det kan handle om at skoleledelsen også har et ansvar for resten av skolen. Overland (2006) viser til at det er skoleledelsen og de ansatte som bestemmer hva som er uakseptabel og akseptabel oppførsel i skolen, men at det er viktig at det ikke forklares ut fra barnet. En annen måte å forstå det på kan være skolens tenkemåte om spesialundervisning og pedagogiske utfordringer knyttet til å få til en tilpasset opplæring for barn med utfordrende atferd. Utfordrende atferd krever mer av de ansatte i skolen og i barnevernstjenesten. En kan bli mer sliten og det kan vekke en del

følelser. Det kan også påvirke hvilke intervensjoner en setter inn overfor barnets situasjon. Det kan føre til at en handler mer her og nå, og mindre systematisk og systemisk (Overland, 2006).

Måten en forstår barnets situasjon på, hva som ligger bak og hva som er viktig for dette barnet, vil spinne ut fra et sett med holdninger og verdier, noe som igjen er formet av de ansattes erfaringer. Som vi har sett tidligere vil dette bli kommunisert ut både bevisst og ubevisst, samt tolket av de andre. Dette aspektet synes å ha en klar påvirkning på samarbeidet da det former de ansattes mening om hverandre. De inntrykkene en danner seg kan også være vanskelig å endre, og når situasjonen i tillegg er anstrengt blir det vanskeligere å holde seg objektiv. Når det er mye følelser involvert kan det være vanskelig å håndtere konfliktene på en god måte (Ekeland, 2022). Dette kan også påvirke hvilke forventninger de ansatte har til hverandre. Dette momentet øker også sannsynligheten for at forventningene blir mindre realistiske og fallgruvene større. Det kan blant annet oppstå konflikter i forbindelse med at instansene har ulike syn på hvor alvorlig en situasjon er. Funnene antyder blant annet at skolene oftere er mer bekymret enn barnevernstjenestene, eller i det minste at de barnevernsansatte opplever det slik. Dette kan handle om de skoleansattes kjennskap til familien. Skolen kjenner som regel familiene godt. Det pekes på at skolen har et følelsesmessig bånd til familien som kan farge deres syn på hvor alvorlig situasjonen er. De barnevernsansatte kan også bli farget av sin forforståelse. De ansatte i barnevernstjenesten og skolen skal være profesjonelle, men de er også mennesker. For de skoleansatte handler det også om at de jobber tett på barnet hver dag og ser hvordan barnet preges i hverdagen. Det er ikke deres jobb å vurdere barnets omsorgssituasjon. Det er ikke vanskelig å forstå om skolene synes det er vanskelig å samarbeide med barnevernstjenestene om de har et annet syn enn dem. At barnevernstjenesten kan se barnets situasjon annerledes kan handle om de faktorene de må forholde seg til i sitt arbeid. Dette kan ha sammenheng med at de har mer kunnskap om utsatte barn, samt mer fokus på dette i deres utdanninger. Det kan også handle om at de barnevernsansatte jobber med dette hver dag og at deres kjerneoppgaver handler om å vurdere barnets helhetlige omsorgssituasjon og sette inn nødvendige tiltak der det blant annet forekommer omsorgssvikt (Barnevernsloven, 2021, §§ 15-3, 14-1). Funnene viser at selv om barnet beste er underforstått i samarbeidet kan det med fordeles avklares tydeligere hva det aktuelle barnets beste er.

De ulike synene og hvordan dette påvirker de ansatte kan komme til uttrykk på flere måter. To sider som blant annet peker seg ut er dersom skolene opplever at barnevernstjenestene ikke anerkjenner sakens alvor ved å sette inn nok tiltak, eller på den andre siden ved å sette inn tiltak som de mener overstiger alvoret. For eksempel kan det være at skolene vil kjempe for å ha barnevernstjenesten inne i bilde mens barnevernstjenesten kanskje vil jobbe for at familiene skal få hjelp fra andre

instanser. Dette er også et tema som blir adressert av de barnevernsansatte i studien. Det kan ha sammenheng med at barnevernstjenesten har flere prinsipper de må følge i sitt arbeid, som det mildeste inngreps prinsipp, samt at tiltakene barnevernstjenesten setter inn skal være tilstrekkelige nok for at barnets omsorgssituasjon blir god nok (Bufdir, 2023). Funnene understøtter det. Informantene fra barnevernstjenesten er ofte enig med skolen om at et barn ikke har det bra og trenger hjelp. De peker derimot på at det finnes andre lavterskeltilbud, som helsesykepleier, som kan være rett tjeneste for barnet. På samme måte vil skolens lovverk når det kommer til hvilke vilkår som må være tilstede for at meldeplikten inntreffer, vise til at det må være en viss alvorlighetsgrad for at meldeplikten utløses (Kunnskapsdepartementet, 2012). Det kan støtte oppunder at det finnes andre lavterskeltilbud som er riktig når barnets situasjon ikke er ideell. Dette kan også forstås i lys av oppvekstreformen. Det er forebyggende tiltak og det er kommunene som har det overordnede ansvaret, ikke bare skolene eller barnevernstjenesten (Bufdir, u.å.-c). Sånn sett kan det indikere at dette er et arbeid som er påbegynt, men som trenger tid for å bli implementert og effektivisert i kommunene. Funnene indikerer ikke at barnevernstjenesten eller skolen er uenige om målsetningen med arbeidet da alle fremhever at det er barnets beste. Det som skaper utfordringer synes å være hvordan en vurderer hvilke tiltak og intervensjoner som er til barnets beste og hva som er riktig å gjøre i situasjonene rundt det aktuelle barnet. Hvis det hadde vært flere tjenester tilgjengelig, eller at flere viste om tiltakene som fantes, hadde det kanskje vært mindre friksjon mellom barnevernstjenesten og skolen også.

6.3.3 Foreldresamarbeid har betydning for samarbeidet

I vårt familieorienterte barnevern er det å skape samarbeidsallianser med foreldre et nøkkelement (Læret & Skivenes, 2016). Samtidig er samarbeid med foreldre en av de viktigste faktorene for å fremme barnets sosiale og faglige utvikling på skolen (Utdanningsdirektoratet, 2020). Dette sier noe om hvilken betydning foreldrene har i det tverrfaglige samarbeidet. Funnene viser at foreldresamarbeid er et område som får stor betydning for samarbeidet mellom barnevernstjenesten og skolen. Samarbeidet mellom skolen og foreldrene er ofte anstrengt når barnevernstjenesten kommer inn i bilde. Samtidig handler det om hvilken informasjon som skal deles med foreldrene og hvilken informasjon barnevernstjenesten skal dele med skolen om familiens situasjon. Konfliktene handler på ingen måte om at barnevernstjenesten eller skolen er uenig i at samarbeid med foreldre er viktig.

Informantene i studien tar opp ulike temaer. Det er lite fokus på at samarbeidet mellom barnevernstjenesten og foreldrene kan være konfliktfylt. Bunkholdt og Kvaran (2021) viser til at foreldrene ofte står i krevende livssituasjoner som preger dem i tillegg til at kontakten med

barnevernstjenesten kan føre til redsel og avmakt. Således er det rimelig å anta at dette kan skape en del konflikter som også vil påvirke det tverrfaglige samarbeidet, og mer spesifikt samarbeidet mellom barnevernstjenesten og skolen. I dette kapittelet vil det imidlertid fokuseres på de forholdene informantene har fremhevet og som har kommet frem i studien.

Både informantene fra barnevernstjenesten og skolen uttrykker at skole-hjem-samarbeidet ofte er anstrengt når barnevernstjenesten kommer inn i bildet. De barnevernsansatte viser til at de kan oppleve at skolene bærer preg av å være i krise og opprørte. Funnene viser at det kan være mange grunner til at det er anstrengt. Ulike elementer kan være at skolen har hatt en vedvarende bekymring for barnet, at det er et barn som utfordrer skolen eller at det er store uenigheter mellom foreldrene og skolen (Eriksen & Germeten, 2012). Overland (2006) trekker også frem at foreldre med barn som utfordrer skolen oftere har utfordringer i skole-hjem-samarbeidet. Det er utfordrende å manøvrere seg frem i en fastlåst relasjon og flere informanter fra barnevernstjenesten viser til at de ofte får eller inntar en meglar- eller støttfunksjon for foreldrene og skolen. Bufdir (u.å.-a) viser til at nettverksarbeid er et viktig arbeid for barnevernstjenesten og funnene synes å støtte dette. Når en i tillegg vet hvor viktig skolen er for barnets helhetlige omsorgssituasjon blir nettverksarbeidet spesielt viktig (Thrana & Kojan, 2020). En megle- eller støttfunksjon kan være en utfordrende posisjon å være i da barnevernstjenesten blir stående i midten samtidig som de skal ivareta et tillitsforhold til både foreldrene og skolen. Videre tar det tid å få til gode endringsprosesser. Det krever tillit og respekt. Samtidig kan endring også føre til motstand og det kan bli utfordrende å skape tillit og opprettholde felles målsetninger når samarbeidspartnerne er i konflikt (Bunkholdt & Kvaran, 2021; Glavin & Erdal, 2018).

Funn viser at barnevernstjenesten kan ha en dempende effekt der skole-hjem-samarbeidet er vanskelig. De skoleansatte viser til at det er forstyrrende for skole-hjem-samarbeidet om skolen må sende inn flere bekymringsmeldinger. De vektlegger at gjentatte meldinger fører til at samarbeid og tillit reduseres. Derfor er det dempende at de har et samarbeid med barnevernstjenesten slik at de unngår dette. Samtidig får de opprettholdt samarbeidsalliansen med foreldrene. I en slik situasjon kan det være hensiktsmessig med samarbeidsmøter slik at instansene og foreldrene må kommunisere og fokusere på barnets beste (Bunkholdt & Kvaran, 2021). Informantene fra barnevernstjenesten løfter også frem et annet perspektiv. De barnevernsansatte viser at de i aktive saker kan oppleve at skolene ofte kontakter barnevernstjenesten fremfor foreldrene. De peker på at dette kan være uheldig for samarbeidet mellom skolen og hjemmet. Lilleberg og Rieber-Mohn (2018) viser til at det er forebyggende for foreldrene om skolen så tidlig som mulig snakker med dem om eventuelle bekymringer de har. Dette kan bidra til at foreldrene ikke føler seg sett i kortene eller

kritisert. Samtidig viser funnene at det også påvirker samarbeidet mellom barnevernstjenesten og skolen. Det er foreldrene som har foreldreansvaret (som oftest) selv om barnevernstjenesten er inne i bilde (Barneloven, 1981, § 30). Det synes uheldig at foreldrene ikke blir involvert i tilstrekkelig grad da det fratrukker dem muligheten til å følge opp barnet slik de skal. Samtidig kan det skape mistillit og gjøre et allerede anstrengt skole-hjem-samarbeid mer anstrengt. Selv om dette er noe som opptar de barnevernsansatte kjenner informantene fra skolen seg ikke igjen i dette. De gir uttrykk for at de fortrinnsvis kontakter foreldrene om det har skjedd noe på skolen eller dersom de er bekymret for et barn. Utdanningsdirektoratet (2021) fremhever at foreldresamarbeid er viktig og at utfordrende foreldresamarbeid i seg selv ikke gir grunnlag for bekymringsmelding. Informantene fra skolen støtter oppunder dette og en av dem påpeker at kontakten med foreldrene sikrer informasjonsflyt, hvilket er viktig for barnet. Dette er interessant. De ansatte er enige om at foreldrene må kontaktes og være i fokus, men informantene viser tydelig at de opplever dette veldig ulikt i praksis. Overland (2006) peker på at det er et poeng i at det kan skape tillit og være betryggende for foreldrene dersom skolen tilstreber dialog med dem, selv om situasjonen er utfordrende. Dersom skole-hjem-samarbeidet i utgangspunktet er utfordrende kan det bli en ond sirkel. Det henger sammen med at dårlige samarbeidserfaringer frembringer flere dårlige samarbeidserfaringer (Overland, 2006). Som vi har sett flere ganger i studien vil alt det personene sier, gjør og utstråler påvirke samarbeidet. Og det kan være utfordrende og vanskelig å endre negative samspillsmønstre (Ulleberg, 2014).

Som vi har sett er kunnskap og informasjon to viktige faktorer når det kommer til samarbeidet mellom barnevernstjenesten og skolen. Samarbeidet med foreldre er også en side av dette. Det er mange grunner til at det oppstår diskusjon rundt informasjon og hvilken informasjon som skal deles. Det er mange gode grunner til at dette også bør diskuteres. En av de grunnene er hvordan dette påvirker foreldrene som også er en del av samarbeidet. Det vil også ha betydning for barnet. Informanter fra barnevernstjenesten og skolen trekker frem fagmøter hvor barnevernstjenesten og skolen kan snakke om en familie uten foreldrene til stede, som et eksempel. I de fleste aktive saker hvor det er samarbeid mellom barnevernstjenesten og skolen vil instansene ha samtykke fra foreldrene til å samarbeide og dele informasjon. Teknisk sett kan det bety at bestemmelsene om taushetsplikt er innenfor rammene for unntak fra taushetsplikten (Bufdir, 2023; Forvaltningsloven, 1967, §§ 13 til 13e). Formålet med møte må imidlertid avklares på forhånd for å vurdere om det. Et spørsmål som gjør seg gjeldende er etikken i å snakke om og diskutere en felles familie uten at foreldrene er tilstede. Et fagmøte skal være til familiens beste hvis det er for å avklare instansenes roller og forventinger, slik at familien blir skånet for slik problematikk. Tillit er som nevnt vesentlig for at barnevernstjenesten skal kunne utføre sin jobb. Et fagmøte hvor familien diskuteres, og ikke ansvarsfordelingen mellom instansene, kan føre til at tilliten blir skadet. Barnets stemme er også et

relevant argument her. Berg og Collin-Hansen (2012) viser til at et barn kan miste tilliten til de voksne når informasjonen om dem deles og ses i lys av de voksnes perspektiver. Dette kan tenkes å ha overføringsverdi til hvordan foreldrene vil oppleve et slikt fagmøte. Et annet perspektiv som gjør seg gjeldende handler om at deling av informasjon kan være uheldig. Noen foreldre deler villig informasjon om seg selv, familien og barnet. Imidlertid kan dette føre til at foreldrene ukritisk deler informasjon som setter dem i et dårlig lys som burde vært unngått for å verne om foreldrenes integritet. I tillegg har barnet også krav på vern og barnevernstjenesten har plikt til å avveie hvilken informasjon som skal deles selv om foreldrene opphever taushetsplikten (Bufdir, 2023). Dette kan også føre til motstridende behov og kan medføre uenigheter og konflikt.

7 Konklusjon

Formålet med masteroppgaven har vært å se på hvilke faktorer barnevernsansatte og skoleansatte opplever bidrar til et godt samarbeid eller konflikt, og hvordan det kan få betydning for samarbeidet. For å belyse problemstillingen har jeg sett på hva de ansatte fremhever som viktig eller utfordrende i samarbeidet, hvilke perspektiver de ansatte har på barnets situasjon og hvordan samarbeidet med foreldrene virker inn på det tverrfaglige samarbeidet. For å svare på problemstillingen har det blitt benyttet en kvalitativ tilnærming med intervju som metode. Tre ansatte i barnevernstjenesten og fire ansatte i skolen har delt sine erfaringer og opplevelser for å belyse problemstillingen.

Funnene viser at organiseringen av samarbeidet, samarbeidskultur og forankring i ledelse er faktorer som er viktige for å få til et godt samarbeid. Tverrfaglig samarbeid må forankres øverst i kommunens ledelse og inn i de aktuelle instansene. Manglende forankring kan føre til personavhengige samarbeid som er sårbare for konflikter og negative bilder på hverandre. Faktorer som informasjonsdeling og kunnskap blir fremhevet som faktorer som får betydning på samarbeidet på flere måter. Manglende informasjon og kunnskap om hverandre kan føre til at man viser liten forståelse for hverandre. Det kan føre til at man får forventninger til hverandre som ikke er realistiske. Manglende forståelse kan føre til at instansene og fagpersonene ikke opplever å bli anerkjent. Det kan skape ansente vibrasjoner som bidrar til at konflikthåndtering blir utfordrende. Informantene fra skolen savner dialog og kommunikasjon med barnevernstjenesten. De ønsker mer kunnskap om hvordan barnevernstjenesten jobber og hvordan de vurderer. Slik informasjon kan betrygge skolen når de er bekymret for et barn. Skolens opplevelse av å ha nok informasjon påvirker hvordan de opplever samarbeidet med barnevernstjenesten.

Funnene fremhever viktigheten av de ansattes samarbeidsevne og evne til konflikthåndtering. Funnene viser at situasjonen ofte er anstrengt når barnevernstjenesten og skolen skal etablere et samarbeid. Situasjonen kan være krevende på flere måter. Det gir økte krav til de ansattes kompetanse. Vår væremåte formes av våre opplevelser og dette vil vi både bevisst og ubevisst kommunisere ut til de vi jobber med. Det kan være vanskelig å snu negative samspillsmønstre (Ulleberg, 2014). Samtidig handler det om kjemi.

I samarbeid om utsatte barn, unge og familier vil de ansattes perspektiver og forståelse for barnets situasjon ha betydning for samarbeidet. Det samme gjelder perspektiver på samarbeid med foreldrene. Barnet og foreldrenes tilstedeværelse vil også ha betydning for samarbeidet. Det tverrfaglige samarbeidet skal være til barnets beste og instansene skal samarbeide med barnet og

foreldrene (Bunkholdt & Kvaran, 2021; Eriksen & Germeten, 2012). Funnene viser at det kan være utfordrende om instansene har ulike forståelse av barnets situasjon. Samtidig kan dette henge sammen med hvor anstrengt situasjonen er, hvor godt samarbeid de ansatte opplever og hvor mye informasjon de ansatte har om hverandre og barnets situasjon. Funnene viser at dette også gjelder samarbeidet med foreldrene.

Funnene viser at det tverrfaglige samarbeidet må ses systemisk. Alle faktorer påvirker hverandre. Funnene viser at informantene fra barnevernstjenesten og skolen i stor grad fremhever faktorer innenfor de samme områdene. De ansattes opplevelser farger hvordan de opplever samarbeidet med den andre instansen. Det bidrar til å farge deres syn i de enkelte sakene og det legger føringer for deres innstilling til kommende samarbeid. Mer kunnskap om hverandre synes å gi et godt grunnlag for et konstruktivt samarbeid. Her har også de ansatte et eget ansvar for å jobbe for informasjonsflyt og forståelse for hverandres ansvarsområde. Alle har et eget ansvar for å hente inn informasjon de trenger. Alle har også et ansvar for å undersøke at de andre har fått den informasjonen de trenger. Terskelen for å nå hverandre må være lav. Konflikthåndtering og samarbeidskompetanse er også subjektivt. Mye handler om mottakerens tolkning. Det medfører at dette blir mindre dynamiske faktorer som de ansatte selv har et ansvar å være seg bevisst.

Funnene viser at intervensjoner for å styrke det tverrfaglige samarbeidet mellom barnevernstjenesten og skolen er viktig. Funnene fremhever spesielt at det bør settes inn økt fokus på å styrke de ansattes evne til konflikthåndtering. Kunnskap om hverandres arbeid fremheves av betydning på flere av områdene som det pekes på av informantene. Flere informanter viser til at de har tilgang på nettverkskontakter i sine kommuner. Nettverkskontakter fremstår som et godt tiltak for å bidra til kortere avstand mellom instansene og for å bygge opp et godt samarbeid mellom instansene. utfordringer knyttet til taushetsplikten er gjennomgående. Dette er en side som påvirker samarbeidet og nettverkskontakter synes å bidra til at dette blir mindre problematisk.

Masteroppgaven tar for seg samarbeidet mellom barnevernstjenesten og skolen. Instansene har viktige samfunnsoppdrag og deres samarbeid er av stor betydning for utsatte barn og unges utvikling (Hansen et al., 2020). Det innebærer at barnet og foreldrenes medvirkning er av stor betydning for samarbeidet. Denne studien tar for seg de ansattes opplevelser. Hvordan barn og foreldres opplevelser ser ut i forhold til det som kommer frem i denne masteroppgaven ville vært interessant og forsket videre på.

Referanser

Aubert, A.-M. & Bakke, I. M. (2018). *Utvikling av relasjonskompetanse: Nøkler til forståelse og rom for læring*. (2. utg.). Gyldendal Norsk Forlag.

Backe-Hansen, E. (2009). *Å sende en bekymringsmelding – eller la det være? En kartlegging av samarbeidet mellom barnehage og barnevern*. (NOVA Notat, Nr. 6/2009). Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. <https://hdl.handle.net/20.500.12199/3301>

Baklien, B. (2009). Skole, barnehage, barneverntjeneste – bilder av «de andre» hindrer samarbeid. *Norges Barnevern*, 86(4), 236-245.
<https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1838-2009-04-03>

Barnekonvensjonen. (1989). *Konvensjon om barns rettigheter*. (20-11-1989). Lovdata.
<https://lovdata.no/lov/1999-05-21-30>

Barneloven. (1981). *Lov om barnevern*. (LOV-1981-04-08-7). Lovdata.
<https://lovdata.no/lov/1981-04-08-7>

Barne- ungdoms- og familiedirektoratet (u.å.-a). *Barn med hjelpetiltak*. Hentet 15. mai 2023 fra <https://www.bufdir.no/statistikk-og-analyse/barnevern/Barn-med-hjelpetiltak#section-33>

Barne- ungdoms- og familiedirektoratet (u.å.-b). *Bekymringsmeldinger til barnevernet*. Hentet 15. mai 2023 fra <https://www.bufdir.no/statistikk-og-analyse/barnevern/bekymringsmeldinger-til-barnevernet#section-38>

Barne- ungdoms- og familiedirektoratet (u.å.-c). *Hva er barnevernsreformen?* Hentet 15. mai 2023 fra <https://www.bufdir.no/fagstotte/barnevern-oppvekst/barnevernsreformen/hva-er-barnevernsreformen/>

Barne- ungdoms- og familiedirektoratet (2023). *Saksbehandlingsrundskrivet – Retningslinjer for barnevernstjenestens saksbehandling* (Nr. 03/ 2023) [Rundskriv].
<https://ny.bufdir.no/contentassets/ed7a489b2fbf4c808e4637c037e51450/saksbehandlingsrundskrivet.pdf>

Barnevernsloven. (2021). *Lov om barnevern* (LOV-2021-06-18-97). Lovdata.
<https://lovdata.no/lov/2021-06-18-97>

Berg, K. & Collin-Hansen, R. (2012). *Opplæringsomsorg: Utfordringer for skole og barnevern*. Gyldendal Akademisk.

- Borg, E., Christensen, H., Fossetøl, K. & Pålshaugen, Ø. (2015). *Hva lærerne ikke kan! Et kunnskapsgrunnlag for satsning på bruk av flerfaglig kompetanse i skolen*. (AFI-rapport 2015:6). Arbeidsforskningsinstituttet. <https://hdl.handle.net/20.500.12199/6261>
- Borg, E., Wittrock, C., Lyng, S. T., Tøge, A. G. & Restad, F. (2022). *Tverrfaglig samarbeid i skolen: En oppfølgingsstudie av Et lang rundt eleven-prosjektet*. (AFI-rapport 2022:09). Arbeidsforskningsinstituttet. <https://hdl.handle.net/11250/3037394>
- Braun, V. & Clarke, V. (2008). Using thematic analysis in psychology: *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Breimo, J. P., Sandvin, J. T., Lo, C. & Anvik, C. H. (2021). Bekymret eller ikke bekymret - er det spørsmålet? *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 62(2), 192-202. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-291X-2021-02-04>
- Bunkholdt, V. & Kvaran, I. (2021). *Kunnskap og kompetanse i barnevernsarbeid* (2. utg.). Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Bø, I. (2018). *Barnet og de andre: Nettverk som pedagogisk og sosial ressurs*. Universitetsforlaget.
- Christiansen, Ø. & Kojan, B. H. (2016). Beslutninger om hjelpetiltak i hjemmet. I Ø. Christiansen & B. H. Kojan (Red.). *Beslutninger i barnevernet*. (s. 92-107). Universitetsforlaget.
- De nasjonale forskningsetiske komiteene. (2021). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora*. (5. utg.). Forskningsetikk. <https://hdl.handle.net/11250/3053460>
- Ekeland, T.-E. (2022). *Konflikt og konfliktforståelse: For helse- og sosialarbeidere*. (3. utg.). Gyldendal.
- Eriksen, E. & Germeten, S. (2012). *Barnevern i barnehage og skole: Møte mellom barn, foreldre og profesjoner*. Cappelen Damm Akademisk.
- Forvaltningsloven. (1967). *Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker*. (LOV-1967-02-10). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/1967-02-10>
- Glavin, K. & Erdal, B. (2018). *Tverrfaglig samarbeid i praksis: Til beste for barn og unge i kommune-Norge*. (4. utg.). Kommuneforlaget.

- Hansen, I. L. S., Jensen, R. S. & Fløtten, T. (2020). *Trøbbel i grenseflatene: Samordnet innsats for utsatte barn og unge*. (Fafo-rapport 2020:02). Fafo. <https://www.fafo.no/images/pub/2020/20737.pdf>
- Helsedirektoratet. (2022, 30. september). *Om Helsedirektoratets normerende produkter* [nettdokument]. <https://www.helsedirektoratet.no/produkter/om-helsedirektoratets-normerende-produkter>
- Helsedirektoratet. (2023, 11. april). *Veileder om samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier* [nettdokument]. <https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/samarbeid-om-tjenester-til-barn-unge-og-deres-familier>
- Hesjedal, E., Hetland, H. & Iversen, A. C. (2015). Interprofessional collaboration: self-reported successful collaboration by teachers and social workers in multidisciplinary teams. *Child & family social work*, 20(4), 437-445. <https://doi.org/10.1111/cfs.12093>
- Høgskolen i Innlandet. (u.å.). *Valg av dataverktøy og datalagring i studentoppgaver*. Hentet 15. mai 2023 fra <https://www.inn.no/bibliotek/oppgaveskriving/datainnsamling-og-personvern/innsamling--og-lagringsguide/>
- Høgskolen i Innlandet. (2022, 26. september). *Nettskjema*. <https://www.inn.no/bibliotek/oppgaveskriving/nettskjema/>
- Innst. 429 S (2010-2011). *Innstilling til Stortinget fra kommunal- og forvaltningskomiteen om kommuneproposisjonen 2012*. Kommunal- og forvaltningskomiteen. <https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/instillinger/stortinget/2010-2011/inns-201011-429.pdf>
- Jacobsen, D. I. (2022). *Hvordan gjennomføre undersøkelser: Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. (4. utg.). Cappelen Damm Akademisk
- Jensen, P. & Ulleberg, I. (2019). *Mellom ordene: Kommunikasjon i profesjonell praksis*. (2. utg.). Gyldendal Norsk Forlag.
- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. (5. utg.). Abstrakt forlag
- Kunnskapsdepartementet. (2012). *Skolepersonalets opplysningsplikt til barnevernstjenesten*. (Udir-10-2012). [Rundskriv]. <https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/Ovrige-tema/Udir-10-2012/>

- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen*. Fastsatt som forskrift ved kongelig resolusjon. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020. <https://www.regjeringen.no/contentassets/53d21ea2bc3a4202b86b83cfe82da93e/overordnet-del---verdier-og-prinsipper-for-grunnopplaringen.pdf>
- Kvello, Ø. (2015). *Barn i risiko: Skadelige omsorgssituasjoner*. (2. utg.). Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Lilleberg, L. & Rieber-Mohn, T. (2018). *Når barns atferd gjør deg bekymret: Samarbeid med barnevernet til barnets beste*. Fagbokforlaget
- Læret, O. K. & Skivenes, M. (2016). Kvalitet og legitimitet i barnevernets beslutninger. I Ø. Christiansen & B. H. Kojan (Red.). *Beslutninger i barnevernet*. (s. 34-61). Universitetsforlaget.
- Meld. St. 13 (2011-2012). *Utdanning for velferd. Samspill i praksis*. Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/ac91ff2dedee43e1be825fb097d9aa22/no/pdfs/stm201120120013000dddpdfs.pdf>
- NOU 2009: 22 (2009). *Det du gjør, gjør det helt: Bedre samordning av tjenester for usatte barn og unge*. Barne- og likestillingsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/a0ba82b642e343b890b94b7314b0a4e4/no/pdfs/nou200920090022000dddpdfs.pdf>
- NOU 2019: 23 (2019). *Ny opplæringslov*. Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/3a08b44df1e347619e32db47d13ac0cd/no/pdfs/nou201920190023000dddpdfs.pdf>
- Ohnstad, B. & Gudheim, Y. (2019). *Meldeplikt til barnevernet: Er det nok å være bekymret?* Ordsките forlag.
- Opplæringsloven. (1998). *Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa*. (LOV-1998-07-17-61). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/1998-07-17-61>
- Overland, T. (2006). *Skolen og de utfordrende elevene: Om forebygging og reduksjon av problematferd*. Fagbokforlaget.
- Prop. 100 L (2020-2021). *Endringer i velferdstjenestelovgivningen (samarbeid, samordning og barnekoordinator)*. Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/0fac12fc78f54ef3b81261efc8843fea/no/pdfs/prp202020210100000dddpdfs.pdf>

- Prop. 133 L (2020-2021). *Lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevernloven*. Barne- og familiedepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/f325e4de00fb472f85a7a2b94124f531/no/pdfs/prp202020210133000dddpdfs.pdf>
- Rønning, R. (2007). Brukermedvirkning og empowerment – gammel vin på nye flasker? I Askheim, O. P. & Starrin, B. (red.). *Empowerment i teori og praksis*. (s. 34-44). Gyldendal Akademisk.
- Schibbye, A.-L. L. (2002). *En dialektisk relasjonsforståelse i psykoterapi med individ, par og familie*. Universitetsforlaget.
- Schibbye, A.-L. L. (2009). *Relasjoner: et dialektisk perspektiv på eksistensiell og psykodynamisk psykoterapi*. (2. utg.). Universitetsforlaget.
- Sikt. (u.å.-a). *Informasjon til deltakarane i forskningsprosjekt*. Hentet 15. mai 2023 fra <https://sikt.no/informasjon-til-deltakarane-i-forskningsprosjekt>
- Sikt. (u.å.-b). *Meldeskjema for personopplysninger i forskning*. Hentet 15. mai 2023 fra <https://sikt.no/fylle-ut-meldeskjema-personopplysninger>
- Skau, G. M. (2017). *Gode fagfolk vokser: Personlig kompetanse i arbeid med mennesker*. (5. utg.). Cappelen Damm Akademisk.
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitative metoder*. (5. utg.). Fagbokforlaget
- Thomassen, M. (2006). *Vitenskap, kunnskap og praksis: Innføring i vitenskapsfilosofi for helse- og sosialfag*. Gyldendal akademisk
- Thrana, H. M. & Kojan, B. H. (2020). Barn i kontakt med barnevernet: Betydningen av å anerkjenne skolen som en del av barnets omsorgsmiljø. *Barn – forskning om barn og barndom i Norden*, 38(2), 29-42. <https://doi.org/10.5324/barn.v38i2.3704>
- Tjora, A. (2021). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. (4. utg.). Gyldendal Norsk Forlag AS
- Ulleberg, I. (2014). *Kommunikasjon og veiledning*. (2. utg.). Universitetsforlaget.
- Utdanningsdirektoratet. (2020, 13. juni). *Samarbeid mellom skole og hjem*.
<https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/samarbeid/samarbeid-mellom-hjem-og-skole/>

Utdanningsdirektoratet. (2021, 25. juni). *Skoleeigar har ansvar for å ta hand om opplysningsplikta til barnevernet*. <https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/skole-og-opplaring/skoleeigar-har-ansvar-for-a-ta-hand-om-opplysningsplikta-til-barnevernet/>

Öhman, M. (2016). *Samtaler og samspill med barn: Mer enn bare snakk*. Pedagogisk Forum.

Liste over figurer

Figur 2: Oversikt over hovedtemaer og undertemaer.....s. 27

Vedlegg

Vedlegg 1: Vurdering av Sikt: behandling av personopplysninger

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

10.05.2023, 17:19

[Meldeskjema](#) / [Tverretattlig samarbeid mellom skolen og barneverntjenesten om ba...](#) / Vurdering

Vurdering av behandling av personopplysninger

Referansenummer
306692

Vurderingstype
Standard

Dato
18.11.2022

Prosjekttittel

Tverretattlig samarbeid mellom skolen og barneverntjenesten om barn med frivillig hjelpetiltak fra barneverntjenesten.

Behandlingsansvarlig institusjon

Høgskolen i Innlandet / Fakultet for helse- og sosialvitenskap / Institutt for sosialfag og veiledning

Prosjektansvarlig

Heidi Linnerud

Student

Kristine Sandøy

Prosjektperiode

07.11.2022 - 15.09.2023

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 15.09.2023.

[Meldeskjema](#)

Kommentar

OM VURDERINGEN

Personverntjenester har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket.

Personverntjenester har nå vurdert den planlagte behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at behandlingen er lovlig, hvis den gjennomføres slik den er beskrevet i meldeskjemaet med dialog og vedlegg.

TAUSHETSPLIKT

Deltagerne i prosjektet har taushetsplikt. Intervjuene må gjennomføres uten at det fremkommer opplysninger som kan identifisere elever eller brukere.

VIKTIG INFORMASJON TIL DEG

Du må lagre, sende og sikre dataene i tråd med retningslinjene til din institusjon. Dette betyr at du må bruke leverandører for spørreskjema, skylagring, videosamtale o.l. som institusjonen din har avtale med. Vi gir generelle råd rundt dette, men det er institusjonens egne retningslinjer for informasjonssikkerhet som gjelder.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige personopplysninger frem til 15.09.2023.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 nr. 11 og art. 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse, som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen av alminnelige personopplysninger vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

LOVLIG GRUNNLAG TREDJEPERSONER

Under datainnsamlingen vil deltaker snakke om forståelse av det tverretatlige samarbeidet mellom skolen og barneverntjenesten. Her vil det være naturlig at de kommer inn på temaer som omhandler sine samarbeidspartnere som feks. barnevern, skoler, Bup og PPT eller ledelsen ved sin arbeidsplass. Dette vil da kunne bli tredjepersonopplysninger. Prosjektet har ikke tredjepersoner som hovedmål for prosjektet. Det samles få opplysninger som er indirekte identifiserende i et kort tidsrom, og det anonymiseres fortløpende. Det er bare forskerne i prosjektgruppen som får tilgang til dataene, og informasjonssikkerheten er god. Det er vår vurdering at samfunnets interesse i at behandlingen finner sted klart overstiger ulempene for den enkelte, at forskningen kan komme formålet til gode. Vår vurdering er at behandlingen oppfyller vilkåret om vitenskapelig forskning, jf. personopplysningsloven § 8, og dermed utfører en oppgave i allmenhetens interesse.

Lovlig grunnlag for behandlingen av alminnelige personopplysninger er dermed at den er nødvendig for å utføre en oppgave i allmenhetens interesse, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav e, samt for formål knyttet til vitenskapelig forskning, jf. personopplysningsloven § 8, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 3 bokstav b.

Behandlingen er omfattet av nødvendige garantier for å sikre den registrertes rettigheter og friheter, jf. personvernforordningen art. 89 nr. 1.

PERSONVERNPRINSIPPER

Vi vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen, og ved at behandlingen er omfattet av nødvendige garantier
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte i utvalg 1-4 kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

Vi vurderer at informasjonen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

DE REGISTRERTES RETTIGHETER - TREDJEPERSON

Tredjepersoner har så lenge de kan identifiseres i datamaterialet følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20), og protest (art. 21).

Behandlingen har kort varighet, det er potensielt få opplysninger som innhentes innenfor alminnelige kategorier personopplysninger, og opplysningene vil være indirekte identifiserende. Ved å gi informasjon vil det bli innhentet flere personopplysninger enn nødvendig for formålet. På dette grunnlaget finner vi at det kan gjøres unntak fra den individuelle informasjonsplikten til tredjepersonene fordi det vil innebære uforholdsmessig stor innsats å informere de registrerte, sett opp mot nytten av å informere, jf. personvernforordningen art. 14 nr. 5 b)

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Vi legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må prosjektansvarlig følge interne retningslinjer/rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: <https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema> Du må vente på svar fra oss før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Vi vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Kontaktperson: Sturla Herfindal

Lykke til med prosjektet!

Vedlegg 2: Informert samtykke

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet *Tverretattlig samarbeid mellom barneverntjenesten og skolen* *Barn som har frivillig hjelpetiltak fra barneverntjenesten*

Jeg studerer master i tverrfaglig arbeid med barn, unge og familier. Høsten 2022 startet jeg på mitt masterprosjekt hvor formålet er å se nærmere på det tverretattlige samarbeidet mellom barneverntjenesten og skolen der barnet har frivillig hjelpetiltak fra barneverntjenesten. Det er Høgskolen i Innlandet, studiested Lillehammer, som er ansvarlig institusjon for forskningsprosjektet. I forbindelse med mitt masterprosjekt søker jeg respondenter fra barneskoler og barnverntjenester til deltakelse i intervju.

Dette masterprosjektet har fått følgende problemstilling:

Når skoleansatte og barnevernansatte skal samarbeide om barn som har frivillig hjelpetiltak fra barneverntjenesten, hvordan forstår de skoleansatte og barnevernansatte sin egen og hverandres rolle, og hvordan får dette betydning for samarbeidet?

Gjennom problemstillingen vil jeg besvare følgende forskningsspørsmål:

- Hvilken forståelse har skoleansatte og barnevernansatte av tverretattlig samarbeid og hverandres rolle, arbeidsmåter og samfunnsmandat?
- Hvilke oppfatninger og målsetninger har skoleansatte og barnevernansatte av barnets situasjon og til det tverretattlige samarbeidet, og hvordan sammenfaller disse med hverandre?
- Hvordan forstås barnets beste og omsorg for barn i risiko i et skoleperspektiv og barnevernperspektiv?

Aktuelle representanter:

Dette skrivet sendes deg som er ansatt i en barneverntjeneste eller barneskole.

Når jeg skal forske på dette vil jeg gjøre intervjuer med totalt seks til åtte representanter fra ulike barneverntjenester og barneskoler. Primært ønsker jeg å intervju personer som er fast ansatt som leder eller lærer i barneskole og i stillingen kontaktperson/saksbehandler i barneverntjenesten. Dette er en kvalitativ studie med intervju som metode hvor intervjuene fortrinnsvis er personlige, men de kan også tas digitalt på Zoom. Et intervju vil ta om lag en time. Jeg vil underveis i intervjuet ta notater og intervjuet vil bli tatt opp på lyd gjennom det sikre programmet Nettskjema. Jeg vil avtale direkte med respondentene om det vil være best for dem å møtes fysisk eller digitalt, i eller utenfor normal arbeidstid, på deres aktuelle arbeidsplass eller annet egnet sted. Til informasjon er jeg selv ansatt i en barneverntjeneste i en kommune på Østlandet og jeg har valgt å ikke intervju representanter i umiddelbar nærhet til denne tjenesten.

For deg som vil delta i forskningsprosjektet – ditt personvern

For deg som velger å delta i forskningsprosjektet vil det innebære at du signerer en samtykkeerklæring. Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg. De som vil ha tilgang til dine opplysninger er jeg som student og min veileder. Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene som vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Prosjektet vil etter planen avsluttes i 2023 når oppgaven blir godkjent. Etter prosjektslutt vil datamaterialet med dine personopplysninger slettes. Når intervjuene er gjennomført vil lydfilene transkriberes og få et anonymisert navn, som «kontaktperson 1». Datamaterialet vil bli anonymisert og gjengitt under for eksempel «lærer» og «kontaktperson» i masteroppgaven. Når datamateriale er anonymisert vil ikke de anonymiserte opplysningene slettes, men kunne gjenbrukes til for eksempel forskning.

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om den, ta kontakt med:

- Høgskolen i Innlandet, studiested Lillehammer, ved masterstudent Kristine Sandøy
Tlf.: 928 15 892
Epost: 252332@stud.inn.no
- Høgskolen i Innlandet, studiested Lillehammer, ved studentveileder og prosjektansvarlig Heidi Linnerud
Tlf.: 456 08 263
Epost: heidi.linnerud@inn.no
- Høgskolen i Innlandet, studiested Lillehammer, ved personvernombud Usman Asghar
Tlf.: 612 87 483
Epost: usman.asghar@inn.no eller personvernombud@inn.no

Dine rettigheter:

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Høgskolen i Innlandet, studiested Lillehammer, har Personverntjenester vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål knyttet til Personverntjenester sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med personverntjenester:

- Tlf.: 532 11 500
- Epost: personverntjenester@sikt.no

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig
Heidi Linnerud

Masterstudent
Kristine Sandøy

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet tverretatlig samarbeid mellom barneverntjenesten og skolen om barn med frivillig hjelpetiltak fra barneverntjenesten, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju med lydopptak

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 3: Intervjuguide for intervju med skoleansatte

INTERVJUGUIDE – intervju med skoleansatte

Introduksjon, sette rammer for intervjuet, avklaringer.

Gjennomgang av formålet med prosjektet, personvern, samtykkeskjema. Nettskjema igangsettes

1) Fortell om deg selv og din bakgrunn

- Alder, kjønn, utdanning, evt. egne barn
- Nåværende stilling/arbeidsplass, antall år, beskrivelse av eget arbeid/stilling
- Yrkeserfaring, erfaring

2) Fortell om din erfaring med tverretatlig samarbeid

- Hvilken instans/stilling samarbeider du mest med
- Tilgang på ressurser og frihet i eget arbeid
- Rutiner på egen arbeidsplass og i kommunen

3) Fortell om din erfaring med «barn i risiko»

- Hva legger du, og skolen, i det
- Hva slags erfaring har du, hvor lenge har du jobbet med det, bakgrunn for forståelse

4) I alle forhold som berører barn skal hensynet til barnets beste være avgjørende.

Fortell om hvordan du tolker/forstår «barnets beste»

- Hvordan påvirker dette ditt arbeid i skolen
- Hvordan forstår skolen «barnets beste», hvordan påvirker dette samarbeidet

5) Fortell om hva du kan om barnevernstjenesten

- Mandat, myndighet, taushetsplikt, rutiner, tiltak, og ressurser tilgjengelig
- Hva tenker du om barnevernstjenesten

6) Fortell om din erfaring med tverretatlig samarbeid med barnevernstjenesten, generelt / enkeltsaker

- Antall saker, nåværende og tidligere arbeidsplasser
- Uformelle eller formelle samarbeidsformer, beskriv
- Rollefordeling, organisering, avklaringer, hvem er deltakere i samarbeidet
- Målet med samarbeidet
- Barnevernstjenestens praktisering av taushetsplikten

7) Fortell om din opplevelse og forståelse av samarbeidet med barnevernstjenesten i enkeltsaker

- Beskriv oppstarten av et tverretatlig samarbeid i en enkeltsak
- Frivillig hjelpetiltak vs. tvangstiltak, tiltak vs. undersøkelse
- Hva påvirker samarbeidet syns du
- Hvordan er informasjonsflyten i tiltaksperioden
- Hvor mye inkluderes du som skole i barnevernstjenestens vurderinger, også ved avslutning
- Beskriv avslutningen av et tverretatlig samarbeid i en enkeltsak, konsulteres skolen, hva tenker skolen

8) Fortell om foreldrenes, og barnets, rolle i det tverretatlige samarbeidet i enkeltsaker

- Hva betyr det for skolen at barnevernstjenesten er inne i en familie
- Hva tenker skolen om foreldrenes rolle når barnevernstjenesten er inne i bildet
- Beskriv barn / foreldres rolle og medvirkning i det tverretatlige samarbeidet
- Hvordan forstår og jobber du når det kommer til «barnets beste» og «barn i risiko»
- Er det forskjell på samarbeidet ut fra barnets alder
- Hva er et bra samarbeid for deg, og for foreldrene?

9) Annet / Oppsummering

- Fortell om lovendringer/ny veileder – implementering på jobben, hva tenker du, hva kan du, hva tror du
- Hva vil du si er suksesskriterier for samarbeidet
- Hva vil du si utfordrer samarbeidet, hva tror du er grunnen til at tverr. samarbeid fortsatt er utfordrende

Vedlegg 4: Intervjuguide for intervju med barnevernsansatte

INTERVJUGUIDE – intervju med barnevernsansatte

- **Introduksjon, sette rammer for intervjuet, avklaringer**
- **Gjennomgang av formålet med prosjektet, personvern, samtykkeskjema. Nettskjema igangsettes**

1) Fortell om deg selv og din bakgrunn

- Alder, kjønn, utdanning, evt. egne barn
- Nåværende stilling/arbeidsplass, antall år, beskrivelse av eget arbeid/stilling
- Yrkeserfaring, erfaring

2) Fortell om din erfaring med tverretatlig samarbeid

- Hvilken instans/stilling samarbeider du oftest med
- Tilgang på ressurser og frihet i eget arbeid
- Rutiner på egen arbeidsplass og i kommunen

3) Fortell om din erfaring med «barn i risiko»

- Hva legger du, og barnevernstjenesten, i det
- Hva slags erfaring har du, hvor lenge har du jobbet med det, bakgrunn for forståelse

4) I alle forhold som berører barn skal hensynet til barnets beste være avgjørende.

Fortell om hvordan du tolker/forstår «barnets beste»

- Hvordan påvirker dette ditt arbeid i barnevernstjenesten
- Hvordan påvirker det tverretatlig arbeid med skolen

5) Fortell hva du kan om skolen og deres mandat

- Mandat, myndighet, rutiner, tiltak og ressurser tilgjengelig
- Hva tenker du om skolen

6) Fortell om din erfaring med tverretatlig samarbeid med skolen, generelt / enkeltsaker

- Antall saker/hyppighet, nåværende og tidligere arbeidsplasser
- Uformelle eller formelle samarbeidsformer, beskriv
- Rollefordeling, organisering, avklaringer, hvem er deltakere i samarbeidet
- Målet med samarbeidet
- Barnevernstjenestens praktisering av taushetsplikten

7) Fortell om din opplevelse og forståelse av samarbeidet med skolen i enkeltsaker

- Beskriv oppstarten av et tverretatlig samarbeid i en enkeltsak
 - Frivillig hjelpetiltak vs. tvangstiltak, tiltak vs. undersøkelse
 - Hva påvirker samarbeidet syns du
 - Hvordan er informasjonsflyten i tiltaksperioden
 - Hvor mye inkluderer du skolene i barnevernstjenestens vurderinger, også ved avslutning
- Beskriv avslutningen av et tverretatlig samarbeidet i en enkeltsak, konsulteres skolen

8) Fortell om foreldrenes, og barnets, rolle i det tverretatlige samarbeidet i enkeltsaker

- Hvordan forholder du deg til foreldrene
- Beskriv barn / foreldres rolle og medvirkning i det tverretatlige samarbeidet
- Barnets beste, barn i risiko – beskriv betydningen av dette
- Er det forskjell på samarbeidet ut fra barnets alder
- Hva er et bra samarbeid for deg, og for foreldrene

9) Annet / Oppsummering

- Fortell om lovendringer/ny veileder – implementering på jobben, hva tenker du, hva kan du, hva tror du
- Hva vil du si er suksesskriterier for samarbeidet
- Hva vil du si utfordrer samarbeidet, hva tror du er grunnen til at tverr. samarbeid fortsatt er utfordrende